

Tarımsal sulamada yeni dönem

Hayvancılıkta Fransa'nın onur konuğu Türkiye

Tüketici "doğal" ile aldatılıyor

DÜNYA 4 Mevsim

Üretimden Tüketime Tarım Dünyası

YIL:7 • SAYI:25 • HAZİRAN 2018 • FİYATI 15 TL (KDV DAHİL)

Buğday ekim alanları alarm veriyor

Dünyayı besleyen tahıllar: Buğday, arpa, mısır, pirinç

içindekiler

içindekiler

4Mevsim
Üretimden Tüketime Tarım Dünyası

Dünya Süper Veb Ofset
AŞ adına imtiyaz sahibi
Didem DEMİRKENT

Genel Yayın Yönetmeni
Hakan GÜLDAĞ

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ömer TÜRKDÖNMEZ

Yayın Yönetmeni
Ali Ekber YILDIRIM

Görsel Yönetmen
Ali BAYRAM

Reklam Müdürü
Şengül AKYILDIZ

Reklam Servisi
Telefon: (0212) 440 27 43

Yayın Türü: **Yaygın Süreli**
3 ayda bir yayımlanır

ISSN: 2147-0677

Merkez: "Globus" Dünya Basınevi
100. Yıl Mahallesi
34204 Bağcılar-İSTANBUL
Telefon: (0212) 440 24 24
e-posta: dunya@dunya.com
Web: dunya.com
Ücretsiz Danışma Hattı:
0 800 219 20 24-25

Baskı:
İstanbul Basım Promosyon
Basın Ekspres Yolu Cemal Ulusoy Cad.
No:38/A 34620, Sefaköy-İstanbul
info@istanbulprinting.com
Tel: (0212) 603 26 20

Dağıtım
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.

editörden

editörden

Tarımda yeni dönem

Türkiye çok önemli bir seçimi geride bıraktı. Bu seçimle birlikte Türkiye'de yönetim bakımından yeni bir dönem başlıyor. Cumhurbaşkanlığı başkanlık sisteminde bakanlar parlamentodan değil dışarıdan atanacak.

Seçimden önce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı açıklamalar ve yeni yönetim şemasına göre sadece bakanlıklar değil, kurullar ve belli konularda çalışmalar yapacak başkanlık ofisleri olacak. Kurullardan birisi de Sağlık ve Gıda Kurulu olacak.

Tarım sektörü açısından bakıldığında önemli değişiklikler olacak. Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın adı bir kez daha değiştirilecek.Tarım ve Orman Bakanlığı olacak. Orman ve Su İşleri Bakanlığı kapatılacak. Bakanlığın adının değiştirilmesi, yeni organizasyon,yeni görevlendirmeler olacak. Bu yeni yapının oluşturulması, çalışmaların rayına oturması ciddi bir zaman alacak.

Türkiye'de bakan değiştikçe tarım politikası değişir.Oysa tarım sektöründeki sorunların beklemeye tahammülü yok. Çok acil çözüm bekleyen sorunların yanı sıra orta ve uzun vadeli bir politikanın oluşturularak uygulanması gerekiyor.

Tarımda girdi maliyetlerinin düşürülmesi ve üretimin canlandırılması gerekiyor. Aksi taktirde patatesten soğana,samandan kepeğe bir çok ürünü ithal etmek zorunda kalırız.

Üretimi destekleyecek önlemlerin alınması gerekiyor. Çiftçiye, yetiştiriciye ithalatın değil üretimin destekleneceği mesajını verecek bir politikaya ihtiyaç var.

Türkiye'yi ithalat bağımlılığından kurtaracak önlemlerin alınması gerekiyor.

En çok sorun yaşanan ve en çok ithalat yapılan alanlardan birisi hayvancılık. Türkiye yeni bir hayvancılık politikası ile geçmişten bugüne yapılan yanlışların tekrarlanmaması için üretim odaklı politikaya geçilmeli.

Çiftçinin ürettiği üründen para kazanacağı ve üretimi sürdürülebilir kılacak bir politikanın yaşama geçirilmesi şart.

Geleceğe umutla bakmak için üretim şart

4 Mevsim Tarım Dergisi'nin bu sayısında kapak konusu olarak ele aldığımız "Dünyayı besleyen tahıllar" konusunda da Türkiye'nin ithalatçı konumundan sıyrılması için mutlaka üretimini artırması gerekiyor. Dergide Toprak Mahsulleri Ofisi Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü İsmail Kemaloğlu ile yaptığımız söyleşide tahılın insan yaşamı için önemi, Türkiye'nin bu konudaki çabalarını okuyacaksınız.

Türkiye'de ve dünyada tahılın beslenmemizdeki önemi, dünya tahıl piyasasındaki gelişmeleri en son verilerle çok sayıda haber ve yorumla dergide yer verdik.

Özellikle dünya tahıl ticaretindeki dengelerin değiştiğini ve yanı başımızdaki Rusya,Ukrayna ve Kazakistan'ın tahıldaki üretimden ihracata başarısına dikkatinizi çekmek isteriz. Türkiye'nin de bu fırsatı değerlendirerek üretimde kendine yeterli ve ihracat yapabilir konuma gelmesi en büyük hedef olmalı.

Elinizdeki 4 Mevsim Tarım dergisi bu sayısı ile 7. yıla giriyor. Bugüne kadar olduğu gibi her 3 ayda bir yeni dosyalarımızla sizlere bilgi sunmaya devam edeceğiz.

4 Mevsim'in Eylül sayısında tekrar görüşmek dileği ile sağlıklı, mutlu,bereketli günler dileriz.

Görüş ve önerilerinizi **aey@dunya.com** adresine iletebilirsiniz.

Bitkisel üretimde ilk tahmin

Tahıl ve sebzelerde düşüş, meyvede artış olacak

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) 2018 yılına ait Bitkisel Üretim 1.Tahmin sonuçlarını açıkladı. Buna göre bitkisel üretimde, 2018 yılının ilk tahmininde bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde1,3, sebzelerde yüzde1,4 azalış, meyvelerde ise yüzde 6,3 oranında artış gösterdi.

Üretim miktarlarının 2018 yılında yaklaşık olarak tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 67,2 milyon ton, sebzelerde 30,4 milyon ton ve meyvelerde 22,1 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edildi.

Tahıl üretiminde düşüş

Tahıl ürünleri üretim miktarlarının 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 0,9 oranında azalarak yaklaşık 35,8 milyon ton olacağı tahmin edildi. Bir önceki yıla göre buğday üretiminin yüzde 2,3 oranında azalarak 21 milyon 500 bin tondan 21 milyon tona düşmesi beklenirken, arpa üretiminin yüzde 4,2 oranında artarak 7,1 milyon tondan 7,4 milyon tona çıkacağı tahmin edildi. Mısır üretimi ise aynı dönemde yüzde 3,4 oranında düşüşle 5,9 milyon tondan 5,7 milyon tona gerileyeceği öngörülüyor.Çavdar üretiminin değişim göstermeyerek 320 bin ton, yulaf üretiminin yüzde 8 oranında artarak 270 bin ton olması bekleniyor.

Kırmızı mercimekte düşüş, nohutta artış

Baklagillerin önemli ürünlerinden yemeklik baklanın yüzde 11,9 oranında azalarak yaklaşık 6 bin ton, kırmızı mercimeğin yüzde 12,5 oranında azalarak 400 bin tondan 350 bin tona düşeceği tahmin edildi. Buna karşılık yeşil mercimek üretimi yüzde 26,7 oranında artarak 30 bin tondan 38 bin tona, nohut üretiminin de yüzde 17 artarak 2018 yılında 470 bin tondan 550 bin tona ulaşacağı bilgisine yer verildi.

Pancar düşerken, pamuk artıyor

Yumru bitkilerden patates üretiminin yüzde 1 oranında azalarak 4 milyon 800 bin tondan 4 milyon 750 bin tona gerileyeceği tahmin edildi. Tütün üretiminin yüzde 0,3 oranında artarak 80 bin 200 ton, şeker pancarı üretiminin ise yüzde 3,7 oranında azalarak yaklaşık 20 milyon ton olarak gerçekleşeceği ifade edildi. Pamuk üretimindeki artış sürüyor. Pamukta geçen yıla göre yüzde 6,1 oranındaki artışla 2 milyon 450 bin tondan 2 milyon 600 bin tona çıkacağı tahmin ediliyor.

Kanola üretimi yüzde 100 artacak

Yağlı tohumlarda toplamda yüzde 2,5 oranındaki üretim artışıyla 2 milyon 413 bin 370 tondan 2 milyon 472 bin 960 tona yükselmesi bekleniyor. En büyük artış ise, 2017'de 60 bin ton olan kanola üretiminin 2018'de yüzde 100 artışla 120 bin tona çıkacak olması. Aspir üretiminde aynı dönemde yüzde 10 düşüş bekleniyor. 2017'de 50 bin ton olan aspir üretimi bu yıl 45 bin ton olarak gerçekleşecek. Soya üretiminin değişim göstermeyerek 140 bin ton olması öngörülüyor.Ayçiçeği üretimi de binde 6 oranındaki artışla 1 milyon 951 bin 827 bin ton gerçekleşeceği tahmin edildi.

Sebze üretimi azalacak

Sebze ürünleri üretim miktarının 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 1,4 azalarak yaklaşık 30,4 milyon ton olacağı tahmin edildi. Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzelerde yüzde 3,3, meyvesi için yetiştirilen sebzelerde yüzde 1,2, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzelerde ise yüzde 0,1 oranında azalış olacağı öngörüldü.

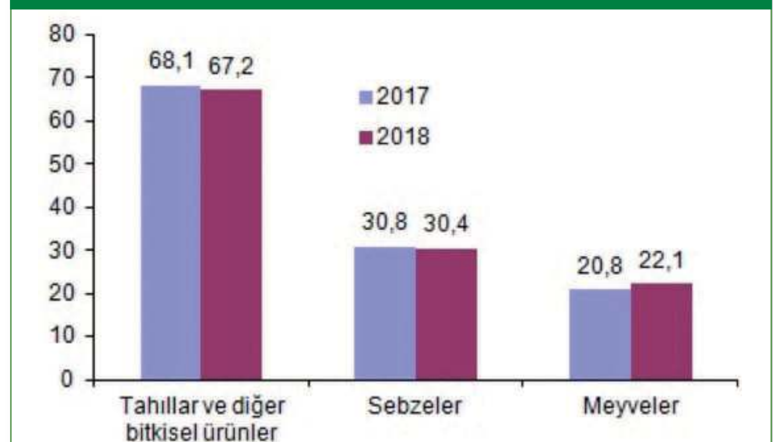
Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden hıyarda yüzde 2,7, salçalık kapya biberde yüzde 3,4, sakız kabakta yüzde 3,5 oranında artış, kuru soğanda yüzde 6, domateste yüzde 1,2, karpuzda yüzde 2,7 oranında azalış olacağı tahmin edildi.

Meyve üretimi artıyor

Meyve ürünleri üretim miktarının 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6,3 oranında artarak yaklaşık 22,1 milyon ton olacağı tahmin edildi. Meyveler içinde önemli ürünlerin üretim miktarlarına bakıldığında, bir önceki yıla göre elmada yüzde 13,3, şeftalide yüzde 2,2, kirazda yüzde 0,7, çilekte yüzde 3,7 oranında artış, kayısıda ise yüzde 23,9 oranında azalış olacağı öngörüldü.

Turunçgil meyvelerinden mandalinanın yüzde 19,3 oranında artacağı, sert kabuklu meyvelerden fındığın ise yüzde 14,1 oranında azalacağı tahmin edildi. İncir üretiminde yüzde 2,3, muz da ise yüzde 27,8 oranında artış olacağı öngörüldü.

BİTKİSEL ÜRETİM, 2017,2018 (MİLYON TON)

Tarımsal sulama ve arazi toplulaştırmada tek yetkili;

Devlet Su İşleri

Tarımın temel iki kaynağı olan toprak ve su konusunda Gıda,- Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tamamen devre dışı bırakıldı. Tarım Bakanlığı tarafından yapılan arazi toplulaştırma, tarımsal sulama ve sulamaya ilişkin desteklemelerle ilgili tüm yetkiler yasa ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne devredildi. Devlet Su İşleri, tarım için çok önemli iki unsur olan su ve toprak konusunda tek yetkili kurum oldu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde zaman zaman sert tartışmaların yaşandığı görüşmelerden sonra Devlet Su işleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda ve Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 19 Nisan 2018'de kabul edildi. Kanun 28 Nisan 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Kanun ile; Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Arazi Toplulaştırması Etüt ve Projelendirme Dairesi Başkanlığı, Değerlendirme ve Destekleme Dairesi Başkanlığı kurulacak.

Su tahsisi yönetmelikle belirlenecek

Su kaynaklarının diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca tahsisi, kiralanması, ruhsatlandırılması gibi işlemlerde Devlet Su İşleri'nin görüşü alınacak. Su tahsisine ilişkin usul ve esaslar Devlet Su İşleri tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenecek. Yasa ile, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yürütülmesinde Devlet Su İşleri uygulayıcı kuruluş olarak yetkili olacak. Devlet Su İşleri dışındaki kurum ve kuruluşlar DSİ' nin iznine tabi olarak proje idaresi sıfatıyla arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmeye yetkili olacak.Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak arazi üzerinde, Devlet Su İşleri veya proje idaresi tarafından yapılacak fiili uygulamalar, hak sahiplerinin iznine bağlı olmayacak.

İzinsiz su kullananlara ağır ceza

Sulama tesislerinden izinsiz olarak su kullananlara, izinli kullanım olması halinde alınması gereken işletme ve bakım ücretinin yüzde 50 fazlası tutarında idari para cezası verilecek. Devlet tarafından yapılacak destekleme ödemesi almaya hak kazanan çiftçilerin vadesi geldiği halde ödenmeyen sulama işletme ve bakım ücreti veya su kullanım hizmet bedeli borcu bulunması halinde; Devlet Su İşleri veya işletme ve bakım sorumluluğu devredilen gerçek veya tüzel kişi tarafından tarımsal destekleme ödemesi yapacak bankaya borç miktarı bildirilecek. Destekleme ödemelerinden borç tutarı mahsup edilerek, Devlet Su İşleri veya işletme ve bakım sorumluluğu devredilen gerçek veya tüzel kişiye ödenecek.

Hazırlanan su dağıtım planında belirtilen zaman veya süre dışında sulama yapan birlik üyelerine suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına

kadar, bu fiillerin tekrarı halinde her defasında ayrı ayrı olmak üzere dört katına kadar, Sulama beyannamesi vermeden ya da eksik beyanname ile sulama yapan birlik üyelerine, suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar, Birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarına, izinsiz olarak suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar,idari para cezası verilecek.

Tarımsal faaliyetleri kısıtlama

Yasa'ya göre,arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yürütülen alanlarda tarımsal faaliyetleri kısıtlamaya Devlet Su İşleri veya proje idaresi yetkili olacak. Arazi mülkiyetinin ihtilaflı olması veya sahibinin gelir kaybına ilişkin takdir edilen bedeli kabul etmemesi durumunda, Devlet Su İşleri veya proje idaresi tarafından yetkili sulh hukuk mahkemesine başvurularak bedel tespiti yapılacak. Mahkemece belirlenen bedel, üçer aylık vadeli hesaba yatırılarak taşınmaz üzerinde malikin iznine tabi olmaksızın toplulaştırmaya ilişkin işlemlere devam edilecek.

Toplulaştırma için DSİ' ye başvurulacak

Köy tüzel kişiliği, belediyeler, kooperatifler, birlikler gibi tüzel kişilikler veya kamu kuruluşları, hizmet konuları ile ilgili arazi toplulaştırması ve/veya tarla içi geliştirme hizmeti yapmak istemeleri durumunda Devlet Su İşleri'ne gerekçeleri ile başvurarak toplulaştırma isteklerini bildirecek. Gerekçelerin yeterli görülmesi durumunda Devlet Su İşleri'nin bağlı olduğu Bakanlığın teklifi ile Bakanlar Kurulu kararı alındıktan sonra başvuran tüzel kişilik veya kuruluş bu maddeye göre arazi toplulaştırması projesini yürütecek.

Arazi toplulaştırması sahası ilan edilen yerlerle ilgili Bakanlar Kurulu kararı Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra arazi toplulaştırması işlemleri sonuçlanıncaya kadar bu alanlarda arazi toplulaştırmasına konu arazilerin mülkiyet ve zilyetliğinin devir, temlik, ipotek ve satış vaadi işlemleri Devlet Su İşleri'nin ve proje idaresinin iznine bağlı olacak.

Küçük araziler için düzenleme yetkisi

Devlet Su İşleri veya proje idaresi gerekli hallerde asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki tarımsal arazileri toplulaştırabilir veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilecek. Arazi toplulaştırması uygulamalarında, tahsisli araziler asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki araziler ile birleştirilerek asgari büyüklükte yeni tarımsal araziler oluşturulabilecek. Bu suretle oluşturulan araziler; öncelikle arazi toplulaştırmasına veya kamulaştırma konusu olan arazi maliklerine, bu kişiler satın almadığı takdirde, yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğünde tarım arazisi bulunmayan yöre çiftçilerine rayiç bedeli üzerinden Devlet Su İşleri'nin veya proje idaresinin talebi üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre satılacak.

Sulama Kooperatif ve birlikleri kapatma

Sulama kooperatiflerinin kurulmasına izin vermek,denetlemek, bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak neticelendirilmesi için gerekli tedbirleri almak, Devlet Su İşleri'nin yetkisinde. Devlet Su İşleri'nin sulama tesislerini işleten kooperatiflerden finansal ve mali yapısının sürdürülemez olduğu tespit edilenlerle yapılmış olan devir sözleşmeleri Devlet Su İşleri'nin teklifi ve Orman ve Su İşleri Bakanının onayıyla feshedilecek. Sulama birlikleri görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzel kişi sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorunda. İlk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere Devlet Su İşleri'nin belirlediği katılım payı tahsil edilecek.Sulama birliğinin amacına ulaşamayacağının tespit edilmesi durumunda birlik, Devlet Su İşleri'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedilecek.

Sulama tesisleri özel sektöre devredilebilir

Yasa'ya göre, tüzel kişiliği sona eren sulama birlikleri tarafından işletme ve bakım hizmetleri yerine getirilen sulama tesisleri ile Devlet Su İşleri tarafından inşa edilen sulama tesisleri DSİ tarafından işletilecek veya ilgili idarenin talebi ve DSİ'nin teklifi üzerine bağlı olduğu Bakan tarafından onaylananlar, işletme ve bakım hizmetleri yerine getirilmek üzere; belediyelere veya il özel idarelerine devredilebilecek. Sulama tesisleri, DSİ tarafından hizmet alımı suretiyle işletmeye verilebilir.

Destekler DSİ tarafından verilecek

Tarım Kanunu'nda yapılan değişiklikle, tarla içi sulama sistemi hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla, çiftçilerin birlikte veya ferdi olarak yürütecekleri yatırım projelerinin maliyetinin bir kısmı, tarla içi sulama desteği olarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından karşılanacak. Tarla içi sulama sistemi desteklerine ilişkin işlemler Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülecek. Destekleme oranını, proje türleri bazında veya toplu olarak belirlemeye ve uygulamaya ilişkin diğer hususları düzenlemeye Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkili olacak.

Binlerce yıllık üretim geleneği

Dünya haşhaş ekim alanlarının yarısı Türkiye'de

Haşhaş üretimi binlerce yıl öncesine dayanıyor. Birçok kültür bitkisinin gen kaynağı olan Türkiye'de haşhaşın da özel bir yeri var. Dünya haşhaş üretim alanlarının yaklaşık yarısı yüzde 48'i Türkiye'de.Anadolu'da Hititler döneminden beri haşhaş tarımının yapıldığı biliniyor.

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 2017 Haşhaş sektör Raporu'na göre, Türkiye'de haşhaş üretimi,işlenmesi,ticareti konusundaki gelişmeler özetle şöyle:

Türkiye'de 1933 yılına kadar haşhaş ekimi, afyon üretimi ve ticareti serbest olarak yapılırken 1933 yılında 2253 sayılı Kanun'la Uyuşturucu Maddeler İnhisar İdaresi kurularak haşhaş ekim alanları Bakanlar Kurulu kararıyla 17 ilde sınırlandırılmış ve kontrol altına alınmış bilahare 1938 yılında Toprak Mahsulleri Ofisinin (TMO) kurulmasıyla uyuşturucu maddelerin tekeli TMO'ya verilmiştir. 1959 yılında haşhaş ekiminin kontrolüne dair 7368 sayılı Kanun çıkarılarak bu kapsamda üretilen afyonun tamamının ihraç edilmesi ve yasal taleplerin karşılanamaması üzerine 1960 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile haşhaş ekimi izni 42 ile çıkarılmış ve daha sonra tedricen azaltılarak 1970 yılında 7 ile düşürülmüştür. 1971 ile 1974 yılları arasında haşhaş ekimine yasak getirilmiştir.

Yasaklı yıllar

Türkiye'de 1971 yılına kadar haşhaştan afyon üretimi yapılırken Türkiye'nin yasa dışı uyuşturucunun kaynaklarından biri olarak suçlanması nedeni ile Türk Hükümeti bu suçlamaların doğru olmadığını kanıtlamak amacıyla ülkede haşhaş ekimine 26/06/1971 tarihli ve 7/2654 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile tam bir yasak getirmiştir.

1971'den 1974'e kadar süren bu yasak sırasında diğer afyon üreten ülkelerin üretimlerinde artış gözlenmiş ve bu durum yeni haşhaş üreticisi ülkelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Diğer taraftan bu yasak önemli bir gelir kaynağından mahrum olan çiftçilerin üzerinde sosyal ve ekonomik olumsuzluklara yol açarken, yaklaşık 1,5 milyon insan bu yasaktan olumsuz etkilendiği tahmin ediliyor.

Bütün bu faktörler göz önüne alındığında ve uluslararası sorumluluklar hatırlandığında 01/07/1974 tarihli ve 7/8522 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1974 sonbaharından itibaren ilaç ham maddesi ihtiyacının

sağlanması ve geçimi büyük ölçüde haşhaş üretimine bağlı olan çiftçilerin yaşam koşullarının düzeltilmesi amacıyla haşhaş ekimi ve ham afyon üretimi 7 ilde (Afyon, Burdur, Isparta, Denizli, Kütahya ve Uşak illerinin tamamı ile Konya ilinin Akşehir, Beyşehir, Doğanhisar ve Ilgın ilçelerinde) serbest bırakılmış, daha sonra 06/12/1974 tarihli ve 7/9204 sayılı Kararname ile kaçağa kayma riski yüksek olan ve haşhaş kapsülünün çizilmesi ile elde edilen afyon üretimi yasaklanarak daha güvenli bir yöntem olan çizilmemiş haşhaş kapsülü üretimine geçilmiştir.

Ülkemizde haşhaş tarımı 03/06/1986 tarihli, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve 18/04/1988 tarihli, 88/12850 sayılı Yönetmelik çerçevesinde yapılmaktadır.

Söz konusu kanun ve yönetmelik ile yürütülmekte olan haşhaş ekiminin kontrolü, haşhaş kapsülü, ham afyon ve tıbbi afyon üretimi, satın alınması, bunlardan uyuşturucu madde imalatı, yurt içinde satışı ve ihracı konularında Bakanlar Kurulu'nun 13/04/1987 tarihli ve 87/11703 sayılı Kararı'yla TMO Genel Müdürlüğü görevlendirilmiş olup hâlen bu görev yürütülmektedir.

Gıda ve tıbbi amaçlı üretiliyor

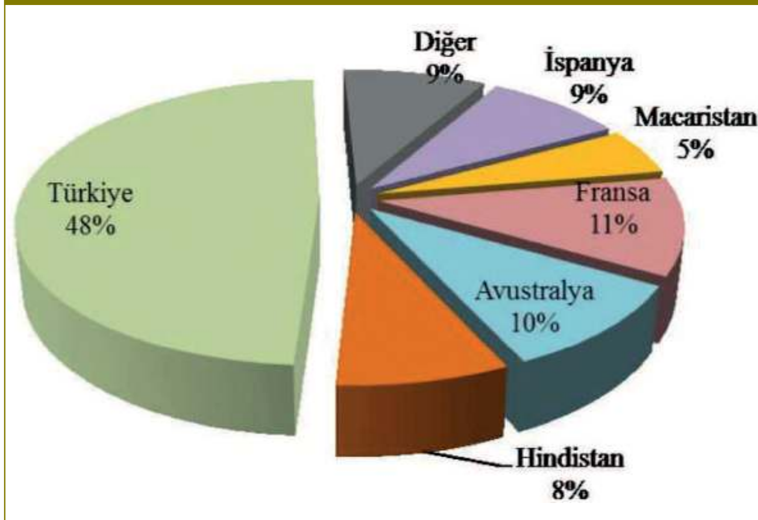
Tüm dünyada ekiminden üretimi ve satışına kadar ilgi ile izlenen haşhaş; Türkiye'de tohumunun yüzde 50 civarında yağ içermesi nedeniyle geleneksel olarak gıda amaçlı, kapsülünün ise ihtiva ettiği morfin ve diğer alkaloidlerin tıbbi ve bilimsel amaçlı kullanımı yönünden önemli bir endüstriyel bitki özelliği taşımaktadır.Ülkemizde haşhaş; yoğun işçilik kullanımı ve güvenlik nedeniyle daha ziyade köy, kasaba gibi yerleşim yerlerine yakın tarlalarda yetiştiriliyor. Haşhaş tarımının aile işletmesi karakterini taşıması nedeniyle ortalama 7 dekar gibi küçük alanlarda üretimi yapılıyor.

Üretim koşulları

Ülkemizde haşhaş, kışlık ve yazlık olarak ekilmektedir. Kışlık ekim yörelere göre bazı farklılıklar göstermekle birlikte ekim ayının ilk haftasında, yazlık ekim ise mart ayı sonu nisan ayı başında yapılmaktadır. Çiftçiler genellikle kışlık ekimi tercih etmektedirler. Ülkemizde haşhaş tarımında ekim genellikle elle serpme usulle yapılmakla birlikte son yıllarda mibzerle ekim yaygınlaşmaktadır.

Haşhaş bitkisi 700-1200 metre yükseklikte, organik maddece zengin topraklarda en iyi şekilde yetişmektedir. Toprak yorgunluğu olmaması, hastalık ve zararlılardan olumsuz etkilenmemesi için haşhaş tarımında münavebeli ekim uygulanmaktadır.Ülkemizde haşhaş tarımı, yüzde 40'ı taban-sulu arazilerde ve yüzde 60'ı ise kıraç-susuz arazilerde alternatif ürün seçeneği az olan dar gelirli çiftçiler tarafından yapılıyor. Haşhaş tarımı yapılan alanlarda uzun yıllar ortalaması göz önüne alındığında dekara ortalama 50-60 kg. kapsül üretiminin gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak modern tarım tekniklerinin uygulanmasıyla taban-sulu arazilerde çiftçi şartlarında dekar başına 150 kg haşhaş kapsülü alınabilmektedir. Hasat işlemleri elle yapılıyor. Hasat edilen haşhaş kapsülleri çiftçiler tarafından kırılarak kabuk tohumdan ayrılır. Tohum serbest piyasada değerlendirilirken haşhaş kabuğu açıklanan fiyat üzerinden TMO'ya teslim edilir.

DÜNYA YASAL HAŞHAŞ EKİM ALANLARI

Ekonomik değeri

Haşhaştan ekonomik değeri olan tohum ve kapsül kabuğu olmak üzere iki önemli ürün elde ediliyor.Haşhaşın milletlerarası ününü sağlayan içerdiği morfin ve diğer alkaloidlerden kaynaklanan tıbbi özelliğidir. Haşhaş kapsülünün morfin, kodein, tebain, noskapin ve papaverin gibi tıbbi öneme sahip olan ana alkaloidlerin yanı sıra yaklaşık 30 değişik alkaloid ihtiva ettiği bilinmektedir. Bunlardan türevleri olan katma değerleri yüksek, yarı sentetik ilaç aktif ham maddeleri üretilmektedir.

Haşhaş tohumunun en önemli özelliği yüzde 45-54 yağ ve yüzde 20-30 protein içeriğine sahip olmasıdır. Tohum geleneksel olarak gıda amaçlı ekmeklerde ve ezilerek hamur işlerinde kullanılıyor. Tohumun preslenmesi ile elde edilen yağ mutfakta ve gıda sanayisinde kullanılıyor. Ayrıca kozmetik ve boya sanayinde de kullanıldığı bilinmektedir.

Ekim alanlarının yüzde 48'i Türkiye'de

Dünyada haşhaş ekimi Birleşmiş Milletler Teşkilatı denetiminde yasal ana üretici olarak Türkiye, Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya, Macaristan'da yapılıyor.. Ayrıca Hindistan ve Kuzey Kore'de afyon üretim amaçlı; Avusturya, Almanya, Çekya, Hollanda, Polonya ve Ukrayna'da gıda ve süs bitkisi amaçlı haşhaş ekimi yapılıyor.Türkiye ve Hindistan Birleşmiş Milletler Teşkilatınca geleneksel haşhaş üreticisi ülkeler olarak kabul edilmektedir. Son beş yıllık verilerin ortalamasına göre ülkemiz dünya yasal haşhaş ekim alanları içerisinde yüzde 48'lik bir paya sahip. Türkiye'de haşhaş ekimi; 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve Yönetmeliği çerçevesinde lisansa tabi, kontrollü ve çizilmemiş haşhaş kapsülü üretimi şeklinde yapılmaktadır.Bakanlar Kurulunca haşhaş ekimine müsaade edilen yerlerde Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünce yapılan planlama çerçevesinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı denetiminde ülkemizde 70 bin hektar alan limit

dâhilinde haşhaş ekimi ve çizilmemiş kapsül üretimi yaptırılmaktadır.

Haşhaş fiyatı, alımı ve ticareti

Haşhaş kapsülü alım fiyatları; ülkenin tarımsal ve ekonomik durumu, yurt dışı talep ve fiyatları, yurt içindeki diğer alternatif ürün fiyatları, stok durumu, haşhaş tarla maliyetleri, fabrikanın tam kapasite çalıştırılması için gerekli kapsül üretiminin gerçekleştirilmesi durumları göz önünde bulundurularak Hazine Müsteşarlığının görüşü alınarak Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından tespit ediliyor. Haşhaş kapsülü uyuşturucu madde içermesi nedeniyle tek ve zorunlu alıcısı TMO Genel Müdürlüğüdür. Çiftçiler, ürettikleri haşhaş kapsülünü izin belgelerinde belirtilmiş olan miktarın üstünde de olsa o yılın en geç eylül ayı sonuna kadar tespit edilen bedeli karşılığında TMO iş yerlerine teslim etmek zorunda.Alınan kapsüller Afyon Alkaloidleri Fabrikası'nda işleniyor. Yıllık 25 bin ton çizilmemiş haşhaş kapsülü işleme kapasitesiyle alanında dünyanın en büyüğü olan Afyon'daki fabrikada kapsüldeki morfin oranına bağlı olmakla birlikte yılda 80-100 ton civarında morfin üretimi gerçekleştiriliyor. Üretilen morfin ve türevlerinin yurt içi ihtiyacı karşılandıktan sonra kalan yüzde 95'i tıbbi amaçlı olarak ihraç ediliyor.

Dünyada haşhaştan elde edilen tıbbi ve bilimsel amaçlı opiyat tüketimi ortalama 400 ton civarında. Dünyada önde gelen yasal haşhaş üreticisi ülkelerden Avustralya, Türkiye, Hindistan, Fransa, İspanya ve Macaristan arasında rekabet bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler'e üye olan tüm ülkelere "tıbbi ve bilimsel amaçlı opiyat hammadde ihtiyaçlarını öncelikle geleneksel haşhaş üreticisi ülkelerden temin etmeleri" yönündeki tavsiye kararı çerçevesinde en büyük opiyat ham madde ithalatçısı olan ABD; aldığı kararla morfin ithalatının yüzde 80'lik kısmını geleneksel tedarik edici ülke olan Türkiye ve Hindistan'dan, yüzde 20'lik kısmını da diğer ülkelerden gerçekleştiriyor.

Haşhaş tohumu üretimi ve ticareti

Ülkemizde haşhaş tohumu gıda amaçlı kullanıldığından serbest piyasada işlem görmektedir.

Ancak haşhaş tohumunun çiftçinin elinde kalmaması, değer fiyatının altında satılmaması amacıyla 1988 yılından itibaren TMO haşhaş tohumu alımıyla görevlendiriliyor. O tarihten bu yana gerek duyulan dönemlerde haşhaş tohumu için TMO'ca alım fiyatı ilan edilmesine rağmen serbest piyasada haşhaş tohumu fiyatlarının daha yüksek seyretmesi nedeniyle üretilen tohumlar piyasada rahatlıkla değerinden alıcı bulmaktadır.

Hedef; geleneksel olarak üretilen haşhaş türünün yanı sıra ülkemizde yetişen diğer yabani haşhaş türlerinin de ıslah edilmesi suretiyle ülke ekonomisine kazandırılarak gerek ilaç ham maddesi ve gerekse haşhaş tohumu üretiminde dünyada lider konumuna gelmektir.

Haşhaş ekimi yapılan yerler

Afyonkarahisar, Amasya, Burdur, Çorum, Denizli, Isparta, Kütahya, Tokat, Uşak illerinin tamamı ile Balıkesir ilinin Balya, Bigadiç, Dursunbey, İvrindi, Kepsut, Savaştepe ve Sındırgı ilçeleri, Eskişehir ilinin Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, Mahmudiye, Mihalıççık, Seyitgazi ve Sivrihisar ilçeleri, Konya ilinin Ahırlı, Akören, Akşehir, Beyşehir, Derbent, Doğanhisar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Seydişehir, Tuzlukçu, Yalıhüyük ve Yunak ilçeleri, Manisa ilinin Şehzadeler, Yunusemre, Demirci, Gördes, Köprübaşı, Kula, Sarıgöl ve Selendi ilçelerinde izin belgesi karşılığında haşhaş ekimi ve çizilmemiş haşhaş kapsülü üretimi serbesttir.

TÜRKİYE'DE HAŞHAŞ EKİMİNE İZİN VERİLEN İLLER

Dünyayı besl

İnsan mı buğdayı evcilleştirdi, buğday mı insanı evcilleştirdi tartışması, dünyada yetiştirilen ilk tahıl olan buğdayın önemini anlamak için çok önemli. Buğdayın ve daha sonra yetiştirilen tahılların sadece beslenme açısından değil, kültürel birikim,yerleşim ve tarh açısından da insanlık tarihinde çok büyük öneme sahip.

Dünyada buğday üretimi ilk olarak bundan 12 bin yıl önce Türkiye'nin de bir bölümünü oluşturan Fırat ve Dicle Nehri'nin yer aldığı "Verimli Hilal"de gerçekleştirildiği biliniyor. Bu günlerde üzerinde çok durulan siyez buğdayının da ilk olarak Diyarbakır Karacadağ yöresinde yetiştirildiği biliniyor.

Ana yurdu ve gen kaynağı Anadolu olan buğday buradan dünyaya yayıldı. Günümüzde çok yaygın tüketim alanları var. Ancak, 7 milyarı aşan dünya nüfusunun yaklaşık 1,2 milyarı açlık sınırı altında yaşam mücadelesi verirken yaklaşık 800 milyonu açlık yaşıyor. Aynı zamanda yaklaşık 1 milyar insan ise aşırı kilolu veya obez. Bu durum dünyada üretilen gıdaların adil bölüşülmediğinin göstergesi.

Tüketim üretimden daha yüksek

Hububat ürünleri açısından bakıldığında 2017 verileri ile dünyada 2 milyar 92 milyon ton hububat(buğday,mısır,arpa,çeltik ve diğerleri) üretiliyor. Bu üretimin sadece 362 milyon tonu ticarete konu oluyor.Tüketim ise bunun daha çok üstünde. 2017-2018 sezonunda dünya hububat tüketimi 2 milyar 109 milyon ton. Stok olarak 606 milyon ton hububat ürünü var.

Ürün bazında bakıldığında ilk sırada mısır yer alıyor. Dünya mısır üretimi 1 milyar 45 milyon ton. Toplam üretimin yarısından biraz fazla. İkinci sırada yer alan buğdayda dünya üretimi 758 milyon ton, arpa üretimi 145 milyon ton. Son 10 yıllık döneme bakıldığında dünya hububat üretimi artıyor,fakat tüketim daha çok artıyor.

Belirleyici ürün mısır

Küresel hububat üretimi büyük oranda mısır ve buğdaya göre şekilleniyor. 'o07-2018 sezonunda mısırda en önemli üretici ve ihracatçı ülkelerden Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya ve Arjantin'de mısır üretimi düşünce dünya üretimi de geriliyor. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 2017 Hububat Raporu'nda bu konuda şu değerlendirmeye yer veriliyor: "Mısır üretimindeki düşüşe rağmen hububat üretimi ikinci en büyük seviyesinde gerçekleşmiş olup yüksek açılış stoklarıyla birlikte arz boldur. Hububat arzında yaşanan bu bollukta son 5 yıldır hava koşullarının olumlu seyretmesinin yanı sıra, getiri oranları yüksek olan mısırın hem ekim alanında hem de veriminde kaydedilen sürekli artış etkili olmuştur. Küresel hububat tüketimi, üretimdeki düşüşe rağmen yemlik ve endüstriyel mısır kullanımı ile gıdalık buğday tüketimindeki artışa bağlı olarak 27 milyon ton artarak 2.109 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Buğday tüketimi, Asya ve Afrika'da gıdalık tüketimdeki büyümenin devam etmesiyle rekor seviyeye ulaşırken mısır tüketimi, yıllar itibarıyla yükseliş göstermekte olup 2011 yılından itibaren son on yıllık ortalamanın üzerinde seyretmektedir. Hububat tüketiminde en büyük paya sahip olan mısırın dünya genelinde et tüketimindeki artışla yemlik kullanımı, fosil yakıtların kullanımının sınırlanması politikaları ile biyo-yakıt amaçlı kullanımı artmaktadır. Üretimdeki düşüşle birlikte tüketimdeki artış, küresel kapanış stoklarının son beş yıldır ilk defa düşmesine neden olmuştur ancak stoklar yine de ikinci en büyük seviyesindedir."

Tahılda dengeler değişiyor

Dünya tahıl ticaretinde önemli bir değişim yaşanıyor. Kuraklık ve yüksek fiyat nedeniyle dünya tahıl ticaretinde Amerika'nın ağırlığı azalırken, Rusya,Ukrayna ve Kazakistan'ın yer aldığı Karadeniz ülkeleri hem üretimde hem de ihracatta rekor seviyelere ulaştı. Rusya,Ukrayna ve Kazakistan'ın tahıl ihracatı 2017-2018 sezonunda ilk kez 100 milyon tonun üzerine çıkıyor. Bu trendin yeni sezonda da devam etmesi bekleniyor.

Rusya Federasyonu'nun Tarımsal Pazar Çalışmaları Enstitüsü (IKAR) verilerine göre, Rusya,

leyen tahıllar

Ukrayna ve Kazakistan tarihinin en yüksek tahıl ihracatına ulaştı.1990-91 sezonunda Kazakistan'ın bir miktar ihracatı dışında ithalatçı olan Karadeniz ülkeleri 2008-2009 sezonundan itibaren ihracatta büyük bir sıçrama gerçekleştirdi. 2015-2016 sezonunda bu üç ülkenin tahıl ihracatı 81.5 milyon tona,2016-17 sezonunda ise 88.8 milyon tona çıktı. Önümüzdeki Haziran'da tamamlanacak 2017-2018 sezonunda ise 102 milyon 700 bin ton olarak gerçekleşmesi bekleniyor. Ülke bazında bakıldığında 2017-2018 sezonunda Rusya'nın tahıl ihracatı 51.3 milyon ton, Ukrayna' nın 42.3 milyon ton ve Kazakistan'ın ise 9.1 milyon ton ile toplamda 102 milyon 700 bin ton olacak.

Türkiye,Rusya'dan en çok ithalat yapan ikinci ülke

Rusya Federasyonu planlı bir çalışma ile üretimde,ihracatta büyük bir başarı öyküsü yaratırken, buğdayın gen merkezi olan Türkiye, yılda ortalama 5 milyon ton buğday ithal eder konuma geldi. Bu ithalatın da büyük bölümü Rusya'dan yapılıyor. Türkiye, Mısır'dan sonra Rusya'dan en çok buğday ithal eden ikinci ülke konumunda. Türkiye 2017-2018 sezonunda Rusya'dan 4.4 milyon ton buğday ithal ederek rekor seviyeye ulaştı. IKAR'ın verilerine göre, 2007-2008 sezonunda Türkiye'nin ithal ettiği buğdayın yüzde 32'si Rusya'dan ithal edilirken, 2017-2018 sezonunda buğday ithalatının yüzde 82'si Rusya'dan gerçekleşti.

Amerika ve Avrupa Birliği'nde tahıl üretimi ve ticaretinde önemli sorunlar yaşanırken, Rusya,Ukrayna ve Kazakistan akılcı politikalarla bunu fırsata çevirdi. Karadeniz ülkeleri tahıl üretimini ve ihracatını artırarak dünya ticaretinde söz sahibi oldu. Türkiye ise, üretimini istenen düzeyde artıramadığı için ithalatçı konuma düştü. Türkiye'nin de üretimi artırıcı politikalara dönmesi gerekiyor. Buğday,mısır,çeltik,arpa ve soya üretimi artırılamazsa gelecek yıllarda daha çok ithalat yapılması gerekecek.

DÜNYA HUBUBAT ÜRETİM MİKTARLARI (MİLYON TON)

	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*
Buğdav	687	683	654	700	658	717	730	737	754	758
Mısır	802	823	836	888	877	1.002	1.027	984	1.088	1.045
Arpa	155	151	124	134	132	145	144	150	149	145
Yulaf	26	23	20	23	21	24	23	22	24	24
Çavdar	18	18	12	13	14	17	15	13	13	13
Diğer**	118	103	113	101	102	107	116	110	112	107
Dünya	687	1.801	1.759	1.860	1.804	2.011	2.056	2.016	2.140	2.092

Kaynak: IGC 2018 (*) Tahmin: (**) Sorgum, Darı, Tritikale ve Karma Hububat

Tahılda piyasa ve fiyat istikrarını 80 yıldır TMO sağlıyor

Tahıl piyasasının düzenlenmesi,üreticinin ve tüketicinin korunması amacıyla çalışmalarını sürdüren Toprak Mahsulleri Ofisi(TMO), 80 yıl önce kuruldu. Sektörün en önemli aktörü konumundaki Toprak Mahsulleri Ofisi, dünyada ve Türkiye'de gelişmeleri yakından izleyerek tahıl politikalarını belirleyerek uyguluyor. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürü İsmail Kemaloğlu, Ofis'in çalışmaları,dünyada ve Türkiye'de tahıl piyasalarındaki güncel gelişmeler hakkında sorularımızı yanıtladı:

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 80 yıllık tarihi hakkında kısa bilgi verebilir misiniz?

TMO, 24 Haziran 1938 tarihli ve 3491 sayılı Kanun'la İktisat Vekâletine bağlı olarak kurulmuştur. Bu Kanun'da TMO'nun görevleri arasında büyük üretim yerlerinde üretilen buğdayın fiyatının normalin altına düşmesini önlemek olduğu vurgulanırken fiyatların tüketici halkı mağdur edecek derecede yükselmesine de firsat vermemek olduğu belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'la TMO'nun sermayesi bu günkü değeriyle 55 milyon TL olarak belirlenmiştir. İcra Vekilleri Heyeti tarafından diğer hububatın da buğday gibi Ofisin iştigal konusuna alınabileceği ifade edilmiştir.TMO, uzun yıllar boyunca hububat ile ilgili görevlerini yerine getirirken ülkenin sosyal ve ekonomik durumuna göre farklı pozisyonlar almış; faaliyet alanına yeni ürün ve konular eklenmiş; Ana Statüsü'nde yer alan ürünlerin piyasasını düzenlemekle beraber Bakanlar Kurulu kararıyla verilen görevleri de başarıyla yerine getirmiştir. Mesela arpa, yulaf, çavdar, mısır, çeltik, yağ, et, balık, yonca tohumu, bakliyat, benzin, otomobil lastiği, kavurma, margarin, kahve, nohut, akdarı, fasulye, mercimek, patates, bakla, börülce, susam ile son yıllarda findık ve çekirdeksiz kuru üzüm alımı gerçekleştirmiştir. TMO, günümüzde ülke geneline yayılmış 216 adet iş yeri ile faaliyetini başarılı bir şekilde sürdürmekte, ayrıca alım dönemlerinde faaliyete

geçirdiği 100'ü aşkın geçici alım merkeziyle ülke tarımına hizmet etmektedir.

Temel hedef; piyasa ve fiyat istikrarı

Tahıl piyasaları açısından Ofis'in rolü nedir?

Kurumumuz iştigal alanına giren ürünler, ülkemiz geneli bitkisel ürün deseni içerisinde önemli bir orana tekabül etmektedir. Bitkisel ürünlerin ekim alanları içerisinde iştigal alanımıza giren ürünler yüzde 60'ın üzerinde bir orana sahipken üretim, hasılat ve ihracat içerisindeki payı yüzde 30-36 arasında değişmektedir. Yani, ülke geneli bitkisel üretimin üçte birinin piyasa düzenlemesinden Kurumumuz sorumludur. Kurumumuz tahıl piyasalarında Merkez Bankasının para piyasasında oynadığı rolü üstlenmekte, piyasa fiyat istikrarı için çalışmaktadır. Bu kapsamda üretimin sürdürülebilirliği için üreticinin korunması birinci öncelik olup, sanayici ve tüccar ile piyasa dinamiklerinin işlemesi, nihayetinde 81 milyon tüketicinin, fiyatlardan olumsuz etkilenmemesi önceliğimizdir. Kurumumuz tahıl piyasalarının düzenleyici kurumu olarak garantör bir rol üstlenmektedir. Bu kapsamda yıllar itibariyle arz talep dengesizliğine bağlı olarak 5,6 milyon tona varan ürün alımları gerçekleştirilmiş, yıl içerisinde aynı miktarlarda ürün piyasaya satılmıştır. 2017/18 döneminde üreticilerimizden 2,4 milyon ton ürün alımı gerçekleştirilmiş ve karşılığında 3,4 milyar TL ödenmiştir.

Açlık ve obezite en önemli sorun

Dünyada yaklaşık 1 milyar insan açlık yaşarken bir o kadarda obez insan var. Beslenmede tahılların önemi nedir?

Dünyada 1,2 milyar insan açlık sınırının altındadır ve 800 milyon insan da yeterli beslenememektedir. Buna rağmen dünyada üretilen gıdanın 1/3'ünün israfi da dikkat çekicidir. Avrupa ve Amerika'da kişi başı israf 95-115 kg iken bu durum açlığın en çok yaşandığı Güneydoğu Asya ve Sahra-Altı Afrika'da ise 6-11 kg'dır. Gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin gıda israfi Sahra-Altı Afrika'nın net toplam gıda üretimine eş değerdir (230 milyon ton). Dünyanın bir kısmı bolluk içerisindeyken bir kısmı kıtlık çekmektedir.Hızla artan nüfus, önlenemeyen gıda kayıp ve israfları göz önüne alındığında dünya nüfusunu beslemek için insanlığın israfi önlemesi; çevreye ve toprağa saygı çok önemlidir.

Dünyada 1,6 milyar hektar alanda tarımsal üretim yapılmakta, bunun ise yaklaşık 710 milyon hektarında hububat üretimi yapılmaktadır. İnsanları beslemenin en az maliyetli ve en sağlıklı yolu beslenme piramidinin en geniş kısmı olan alt kısmına tahılları koymaktan geçmektedir. Bu nedenle tahıl ekili alanların azalmasını önlemeli ve birim alandan daha fazla ürün almanın yollarını bulmalıyız.

Enerjinin yüzde 66'sı tahıllardan alınıyor

Dünyada ve ülkemizde buğday, insan beslenmesindeki temel ürünlerin ham maddesi olması açısından diğer tarımsal ürünlere oranla ayrı bir önem arz etmektedir. Ülkemizde insanların günlük hayatta tükettikleri enerjinin yüzde 66'sı tahıllardan gelmektedir. Bu oranın büyük kısmının buğday ve buğdaydan üretilen gıda maddelerinden oluşması tahıllar içerisinde buğdayın önemini daha da önemli hâle getirmektedir. Örneğin günlük alınan enerjinin yüzde 45'i ve proteinin yüzde 47'si ise ekmekten alınmaktadır. Karbonhidrat kaynağı olan buğday; ekmek ve diğer unlu gıdaların imalatında kullanıldığı gibi bulgur, makarna, irmik, bisküvi gibi çok değişik ürünler şeklinde de günlük beslenmemizde yerini almaktadır.

Türkiye'nin buğday, arpa, mısır, çeltik üretimi ve dış ticareti konusunda genel bir değerlendirme yapar mısınız?

Ülkemiz hububat üretimi uzun yıllardır iklim koşullarına

göre 35-40 milyon ton seviyesinde dalgalanmaktadır. Ekiliş alanlarında yaşanan daralma, verim artışıyla telafi edilmektedir. Hububatta ülkemizin kendi kendine yeterlilik oranı yüzde 80- yüzde 100 arasında seyretmektedir. 2017 yılında buğday üretimimiz geçen yıla göre yüzde 4 artışla 21,5 milyon ton, arpa üretimimiz yüzde 6 artışla 7,1 milyon ton gerçekleşmiş olup mısır üretimimiz yüzde 8 azalışla 5,9 milyon ton ve çeltik üretimimiz yüzde 2 azalışla 900 bin ton seviyesindedir.

İhracat için ithalat yapılıyor

Ülkemizin hububat ithalatı, dünyada lider konumda olduğumuz mamul madde ihracatına ham madde sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Örneğin son 10 yıla baktığımızda (2008-2017) 41,4 milyon ton buğday ithalatına karşılık, buğday karşılığı olarak 48,5 milyon ton ihracat gerçekleştirilmiştir. Bu durumda ülkemiz buğdayda net ihracatçı konumundadır. Kaldı ki son yıllarda ülkemiz mamul madde ihracatının bir kısmını yerli hububat kullanarak yapmaktadır. Nitekim geçtiğimiz yıl ülkemiz 1 milyon ton civarında makarna ihracatı yapmış, karşılığında 1,5 milyon ton civarında makarnalık buğday kullanmıştır. Oysa ithalatımız 650 bin ton civarındadır. 1 milyon tona yakın buğday yurt içi üretimden kullanılmıştır.

Dünya un ihracatında 1'inci sırada, dünya makarna ihracatında 2'nci sırada ve bulgur ihracatında 1'inci sırada yer almaktayız. 120 ülkeye un ve bulgur ihracatı, 150 ülkeye makarna ihracatı gerçekleştirmekteyiz.

Öte yandan son on yılda ülkemiz karma yem üretiminin 9 milyon tondan 22,5 milyon tona çıkarak yüzde 146 artış gösterdiğini, yem üretimimizde görülen artışın yanı sıra sektörün son 10 yılda yıllık ortalama yüzde 10 büyüdüğünü görüyoruz. Bu hızlı büyüme trendi sektörün ham madde tedarikinin bir kısmını ithalat yoluyla temin etmesini gerekli kılıyor. Buna karşılık dünya yumurta ihracatında 5'inci, kanatlı eti ihracatında ise 11'inci sıradayız.

Buğday ithalatı 5, ihracatı 7.5 milyon ton

2017 yılı dış ticaret rakamları değerlendirildiğinde buğdayda mamul madde karşılığı dâhil olmak üzere yaklaşık 5 milyon ton ithalata 1,2 milyar dolar ödeme yapılırken 7,5 milyon ton ihracat gerçekleşmiş ve 2,6 milyar dolar gelir elde edilmiştir. Ülkemiz buğday mamul madde ihracatında dünyada liderliğini korumaktadır. Mısırda 2017 yılında 2,7 milyon ton ithalat karşılığı yaklaşık 1 milyar dolar ödeme yapılırken mısırı ham madde olarak kullanan yem sektörümüzün büyümesi ve ihracat rakamlarını arttırmasıyla 2,3 milyon ton ihracat gerçekleştirilmiş ve 1,4 milyar dolar gelir elde edilmiştir. Pirinçte ise 2017 yılında 274 bin ton ithalat karşılığında 149 milyon dolar ödeme yapılmış olup 56 bin ton ihracat karşılığı 40 milyon dolar gelir elde edilmiştir.

Spekülasyonları önlemek için yapılıyor

Özellikle ithalata yönelik uygulamalar her zaman tartışılıyor. Toprak Mahsulleri Ofisi Bakanlar Kurulu Kararı ile verilen yetki doğrultusunda zaman zaman ithalat yapıyor. İthalatın üretime ve piyasaya etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

TMO olarak tarımsal ürünleri işleyen sanayicilerimizin, hayvancılıkla uğraşan besici ve yetiştiricilerimizin ve en önemlisi 81 milyon tüketicimizin geniş ailemizin paydaşları olduğunun bilincindeyiz. Hububatın, istikrarlı piyasa koşullarında işlem görmesini ve sektörün ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak üzere hem iç hem de dış piyasa gelişmelerini yakından takip ediyor, gerekli önlemleri ivedilikle almaya çalışıyor ve bunları kamuoyuyla paylaşıyoruz. TMO piyasa davranışının bir olgusu olan dedikodu ve beklentileri yönetmektedir. Bu çerçevede ithalat tamamen iç ve dış piyasa beklentileri çerçevesinde yapılmaktadır. Hiçbir zaman hasat döneminde ithalat öncelik olmamıştır. İthalat kararlarının alınmasında, ithalatın yapılmasında her zaman üretim ve üretici öncelik olmuştur. Ancak 81 milyon tüketiciyi de düşünmemiz gerektiğinden zamanla muhtemel spekülasyonları önlemek için ithalat yapılmaktadır. Bu çoğu zaman ihtiyaçtan ziyade piyasaya mesaj içindir. Nitekim bugüne kadar Bakanlar Kurulundan alınan ithalat yetkilerinin önemli bir kısmı kullanılmamıştır. TMO'ya hububat için verilen ithalat yetkisi genel bir yetkidir. İhtiyaç hâlinde hasattan sonra üretici mağduriyetine sebep olmadan kullanılarak piyasa fiyat istikrarı sağlanmaktadır. İstikrarlı bir piyasada üretici de tüketici de korunmuş olmaktadır.

Ekim alanları daralıyor

Son yıllarda buğday ekim alanları daralıyor. Mısır ve buğday yerine pamuk ve başka ürünlere yönelme var. Bu gıda güvenliği açısından bir sorun yaratır mı? Neler yapılmalı?

Hububat üretimi açısından büyük potansiyele sahip olan ülkemizde buğday ve arpa tarımı yapılan alanlarda sulama imkânının artması, ürün deseninin değişmesi gibi nedenlere bağlı olarak azalma

HARMAN KART'LA ÇİFTÇİNİN RAHATI YERİNDE

BAŞVURU İÇİN **HARMAN** YAZ, BOŞLUK BIRAK **T.C. KİMLİK NO** YAZ **4466**'YA GÖNDER

TEB TARIM BANKACILIĞI'NDAN HASATTAN HASADA ÖDEMELİ HARMAN KART

TEB'de tohumdan gübreye, mazottan yeme tüm tarımsal ihtiyaçlarınızı karşılayan bir kart var. TEB Harman Kart'la hem tüm tarımsal ihtiyaçlarınızı uygun koşullarla karşılayın hem de ödemelerinizi hasattan hasada yaparak rahat bir nefes alın.

TEB

teb.com.tr / 444 0 832

Başvuru SMS'i, operatörünüzün SMS ücretlendirme tarifesine göre ücretlendirilecek ve tarafınıza yansıtılacaktır. Harman Kart başvurularını belirlediği kriterlere göre serbestçe değerlendirme hakkı; ilandaki kampanya ve ürün özelliklerinin kullanım şartlarını değiştirme ve iptal hakkı Türk Ekonomi Bankası A.Ş'dedir. Detaylı bilgi www.teb.com.tr de.

görülse de Bakanlığımız ve TMO tarafından uygulamaya konulan politikalar, prim ve destek uygulaması, sertifikalı tohumluk kullanımının artması, üretimde hayata geçirilen modern teknikler gibi faktörlere bağlı olarak verimimiz artış göstermektedir. Özellikle Anadolu'nun geniş coğrafyasında kırsaldan göç, parçalı arazi yapısı, ölçek sorunu gibi sebeplerle 2 milyon hektara yakın kullanılmayan tarım arazisi söz konusudur. Dolayısıyla ekilmeyen tarım arazilerinin ekime kazandırılması, sulama imkânlarının artırılması, kırsalda parçalılığı önlemek ve ölçeği büyültmek için birlikte üretim, sözleşmeli üretim gibi yöntemlerin aktif hâle getirilmesi önceliklerimiz olacaktır. Ülkemizin mevcut potansiyelini verimli kullanması durumunda önümüzdeki süreçte gıda güvenliği açısından önemli bir risk görülmemektedir.

Lisanslı depoculuğun önemi

Tarımsal ürünlerde arzın yönetimi, ürünün değerlenmesi ve piyasaların istikrarı için büyük önem taşıyan lisanslı depoculuk konusunda yaptığınız çalışmaları anlatır mısınız?

Lisanslı depoculuk sistemi; hasat dönemlerinde arz yoğunluğuna bağlı olarak ürünün düşen piyasa fiyatları yerine hasat döneminden sonra oluşan yüksek fiyatlardan pazarlanmasına imkân sunan, ürünlerin modern depolarda uzun süre sağlıklı ve güvenilir şekilde muhafaza edilmesini sağlayan, daha fazla alıcı ve satıcıyı buluşturan, ürün ticaretini kolaylaştıran, üreticilerimize kredi imkânı sunarak finans desteği sağlayan bir sistemdir.

Lisanslı depoculuk sisteminin gelişmesi ve yaygınlaşması için TMO; 2016 yılında başlattığı kira garantili depo yapım hamlesi ile ihtiyaç bulunan noktalarda depo yapım sürecini başlatarak bugüne kadar lisanslı depo kriterlerine uygun, toplam yatırım maliyeti 1,5 milyar TL'ye ulaşan, 4,2 milyon ton kapasiteli depoyu devlet bütçesi kullanmadan özel sektör eliyle yaptırmaktadır. Bu depoların yaklaşık 2,5 milyon tonluk kısmı faaliyete geçmesi öngörülmektedir.

TMO, 2011 yılından itibaren lisanslı depo şirketleri üzerinden ürün alımlarına başlamıştır. Bu kapsamda 2016 yılında 222 bin ton, 2017 yılında ise 335 bin ton ürünü

ELÜS olarak satın almıştır. Ürünlerin lisanslı depoya teslim edilmesi üretici, tüccar ve sanayiciye birçok avantaj sağlamaktadır.

Üreticilere sağladığı avantajları şöyle sıralayabiliriz:

- Ürün teslimlerinde %2 stopaj ve %2 SGK prim kesintisinden muaf tutulmaktadır.
- Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden ürün bedelinin %75'ine kadar 9 ay vadeli kredi kullanma imkânı bulunmakta ve faizin tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır.
- 6 aya kadar 6 TL/Ton/Ay, 18 aya kadar ise 3 TL/Ton/Ay depo kira desteği verilmektedir.
- Ton başına 25 TL nakliye desteği verilmektedir.
- Parti başına 25 TL analiz desteği verilmektedir.

TMO, lisanslı depoculuk sisteminin ülke genelinde yaygınlaşması ile ürün alımlarının tamamını lisanslı depolar üzerinden ELÜS olarak yapmayı hedeflemektedir.

Arzın iyi yönetilmesi gerekir

Tahıl sektöründe yaşanan temel sorunlar nelerdir? Bu konuda önereceğiniz çözümler neler olabilir?

Ülkemizde tahıl hasadı yaklaşık 2 ay gibi kısa bir sürede tamamlanmakta ancak piyasada ürün ihtiyacı tüm yıl sürmektedir. Bu durumda arzı öteleme gerekliliği hasıl olmaktadır. Dünyada büyük üretici ve ihracatçı ülkelerde söz konusu mekanizma üretici örgütleridir. Ülkemizde küçük ölçekli işletme yapısı ve üretici örgütlerinin aktif olmaması nedeniyle devlet müdahalesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu durumda öncelikle üretici örgütlerinin daha aktif bir işlev görmesi önem taşımaktadır. Öte yandan üreticinin ürününü sağlıklı koşullarda depolaması, ürün arzını öteleyerek sezon içerisinde yükselen fiyatlardan faydalanabilmesi, ürününü piyasada uygun koşullarda değerlendirebilmesi için lisanslı depoculuğun ve ürün ihtisas borsasının gelişmesini önemsiyoruz. Diğer taraftan kentleşme, arazilerin bölünmesi vb. sebeplerle tarımsal alanların bir kısmı boş kalmakta ve terk edilmektedir. Bu araziler ağırlıklı olarak buğday ve arpa ekilen alanladır. Bu arazilerin tarıma kazandırılmasına yönelik Bakanlığımızca yürütülen projelerin geliştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye'nin önemi artacak

Bölgemizdeki Rusya,Ukrayna ve Kazakistan buğday ticaretinde ciddi bir atak yaptı. Bunun Türkiye'ye etkisi ne olur?

Dünya buğday ticareti son 15 yılda yüzde 50 artarken Rusya, Ukrayna ve Kazakistan'ın ihracatı yüzde 708 artmıştır. Bu ülkelerin dünya buğday ihracatındaki toplam payı da son 15 yılda yüzde 5'ten yüzde 26'ya çıkmıştır. Ülkemizin ihracatçı ülkeler ile ithalatçı ülkeler arasında stratejik bir konumda olması bölge hububat ticareti ile ilgili beklentilerimizin artmasına neden olmuştur. Kazakistan'dan başlayıp Hazar Denizini gemilerle geçtikten sonra Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden ülkemize bağlanan Trans Hazar demiryolu projesinin bu anlamda son derece önemli bir proje olduğu değerlendirilmektedir. Bölge ülkelerinin toplam gıda ve tarım ürünü ithalatı 473 milyar dolar olup bunun 36 milyar dolarlık kısmı Trans Hazar projesine konu olabilecek durumdadır. Bu projenin sadece transit ticaret için değil uluslararası emtia borsacılığı alanında da ülkemizin önemli bir merkez olması için bir fırsat olabileceği değerlendirilmektedir.

49.yıl

ARTI DEĞER KATAR

İyi düzeyde süt verimine sahip süt ineklerinde tüm laktasyon periyodu boyunca kullanmak üzere tasarlanmış ekonomik çözümler sunan bir yemdir.

abalım
İyi Kalite, Yüksek Verim...

Abalım bir ABALIOĞLU markasıdır.

Tahıl piyasalarının genel görünümü

Gülfem EREN
Hububat Tedarikçileri
Derneği Başkanı

Yeni hasat döneminde dünya buğday üretiminde bir önceki sezona göre bir miktar düşüş bekleniyor. Rakamlarla ifade etmek gerekirse Uluslararası Hububat Konseyi(IGC) verilerine göre 2017/18 hasat sezonunda 758,2 milyon ton olarak gerçekleşen buğday hasadı, 2018/19 döneminde 742,3 milyon ton olarak aşağı yönlü revize edilmiştir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri, Karadeniz, Kuzey Avrupa ve Avustralya'da süregelen sıcaklar sebebiyle bu tahminlerin daha da düşürülmesi olasıdır. Şu anda Rusya'nın baharlık buğday alanları ve Batı Avrupa aşırı yağışların olumsuz etkisi altındadır.

Diğer yandan buğday tüketimine baktığımızda 2017/18 döneminde 740,3 milyon ton olarak öngörülen buğday tüketiminin bu sezon 745,5 milyon tona çıkacağı tahmin ediliyor. Bunun temel sebebi nüfus artışı ve beslenme alışkanlıklarının değişmesidir ve artan talep özellikle Afrika ve Güneydoğu Asya 'dan kaynaklanmaktadır.

Rusya'da üretim düşüşü ve fiyatlara yansıması

Buğday üretimiyle ilgili iki hususa dikkat çekmek istiyoruz,. Bunlardan ilki , bir numaralı buğday ihracatçısı konumuna yükselen Rusya'da geçen sene 84,9 milyon ton olarak gerçekleşen buğday üretiminin bu hasat yılında 74,5 milyon tona gerileyeceğinin tahmin edilmesidir ki, kurak giden hava şartları nedeniyle bu miktarın daha da düşmesi söz konusudur. Hem dünyada en ucuz buğdayı ihraç eden ülke olması hem de nakliye avantajı sebebiyle Rusya'daki üretim miktarı, dolayısıyla oluşacak piyasa şartları, başta ihracatçılar olmak üzere Türkiye'deki un üreticileri açısından büyük önem arz etmektedir. İkinci husus ise son senelerde rekor düzeyde üretimler neticesinde ucuzlayan ve genellikle yatay seyreden buğday fiyatlarının bu sene daha inişli çıkışlı ve yükselme riskleri barındıran bir piyasaya dönüşmesi ihtimalinin artmasıdır.

Mısırda üretim beklenenin altında gerçekleşebilir

Mısır üretimine bir göz attığımızda, Uluslararası Hububat Konseyi(IGC) verilerine göre, 1 milyar 44 milyon tondan bu sene 1 milyar 54 milyon tona yükseleceği tahmin ediliyor. Ancak,mısır üretiminin başta Brezilya'da ki ciddi kayıplar, Rusya'da ekim alanlarının daralması gibi nedenlerle tahmin edilenden daha düşük gerçekleşebileceği beklentisi var. Geçen sezon 1 milyar 74 milyon ton olan tüketimin ise bu sene 1 milyar 97 milyon tona çıkması öngörülmektedir. Üretimde daha fazla bir daralma, hassas bir arz talep dengesine sahip olan ürünün fiyatlarını yukarıya çekme potansiyeline sahiptir.

Türkiye'nin buğday üretimi 1 milyon ton az olacak

Türkiye'de mayıs başı itibariyle hasat başlamıştır. Geçen sene aynı dönemde yüzde 3 olan biçim, hasadın erken başlamasıyla bu sene yüzde 10 seviyelerine ulaşmıştır. Oldukça kurak geçen nisan ayının aksine mayıs ayında bollaşan yağışlar , özellikle hasadın başladığı bölgelerde kaliteyi olumsuz yönde etkilemektedir. Şu anda Çukurova, Güneydoğu Anadolu,Ege'de devam eden, bazı yerlerde tamamlanan hasat, Trakya ve İç Anadolu ve Karadeniz'de bölgesel olarak devam etmektedir.

Türkiye'de hasat başladığında , ekim alanlarında yaklaşık yüzde 4'lük bir azalışa rağmen geçen sene seviyelerinde beklenen buğday üretiminin, Orta Anadolu hariç diğer tüm bölgelerde verim eksikliği sebebiyle 2017/18 hasat sezonundan aşağı olacağı ortaya çıkmıştır. Resmi rakamlarla 21,5 milyon ton olan buğday üretiminin bu sene en az bir milyon ton azalışla 20,5 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bunun içinde geçen sezon 4 milyon tondan bu sene 3,5 milyon tona revize edilen makarnalık buğdaydaki azalış dikkat çekicidir. Toprak Mahsulleri Ofisi şu ana kadar çiftçiden 100 bin ton buğday almıştır ki bu, önceki senelerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek bir miktardır. Aşağıda bunun nedenlerine değineceğiz.

Mısır ithalatı artacak

İlk mısır hasadı Ağustos ayında , biçimin öne gelmesi durumunda Temmuz ortalarında Çukurova'da başlayacaktır. Resmi rakamlarla 5,9 milyon tonluk 2017/18 üretiminin 5,5 milyon tona düşeceği tahmin edilmektedir. Yem sektörünün senelik yüzde 10 gibi bir yüksek bir büyümeyi yakaladığı dikkate alınınca mısırda bu sene de ciddi bir ithalata ihtiyaç duyulacaktır.

Arpada ise ekim alanlarında yaklaşık yüzde 3'lük bir artış öngörüldüğünden geçen sene gerçekleşen 7,1 milyon tondan biraz daha fazla bir üretim olacağı tahmin ediliyor. Dolayısıyla geçen yılın aksine bu sezon arpada bir ithalat beklemiyoruz.

Son dönemde devalüasyonun hızlanması ve yurt içindeki ürünün dünya fiyatlarından daha ucuz seviyelere gelmesi, Türkiye makarna ihracatçılarına önemli bir avantaj sağlamıştır. Ancak makarnalık buğdayın üretim miktarındaki azalış ve artan taleple birlikte, hasat başlayınca dahili fiyatlar yükselişe geçmiştir. Un ihracatının ise yerli ürün fiyatlarının hala uluslararası piyasalardan bir miktar yüksek kalması neticesinde, kur artışından aynı derecede istifade edemediğini söyleyebiliriz.

Alım fiyatları yüksek açıklandı

Toprak Mahsulleri Ofisi yaklaşık yüzde 12'lik bir fiyat artışıyla önceki senelere göre oldukça yüksek bir müdahale fiyatı açıklamıştır. Bu fiyatlar makarnalık buğdayda 1100 lira, ekmelik buğdayda 1050 lira ve arpada 825 liradır. Mayıs ayında TMO buğday satış fiyatlarını da ilan etmiştir. Bunlar ekmeklik buğdayda Ekim ve Kasım ayları için sırasıyla 1100 ve 1120 TL , makarnalık buğdayda ise 1160 ve 1180 TL'dir.

Burada ilgi çeken husus, daha önceki senelerde TMO'nun satış fiyatlarını erken açıklamasının sebebi özel sektörün alımlarını özendirmek iken bu yıl açıklanan fiyatların tüccar ve sanayicinin mal alımını caydırıcı nitelikte olmasıdır. Zira Temmuz ayında TMO'nun alım fiyatından mal depolayan bir firmanın yüzde 20'lere tırmanan faizlerle ekim ayında maliyeti zaten yaklaşık 1100 TL'dir, ancak bunun üzerindeki bir artış özel sektörün devreye girip, hasadın bir bölümünü satın alması motivasyonunu doğururdu. Mevcut durumda sanayici ve tüccarın fiyat artmayacağı beklentisiyle mal stoklamaktan imtina etmesi, dolayısıyla çiftçinin hasat ettiği hububatın büyük bölümünü Toprak Mahsulleri Ofisi'ne getirmesi bekleniyor.

Özel sektör piyasayı izleyecek

Finansman sağlamaktaki zorlukların yanı sıra, faiz seviyelerinin aşırı derecede yükseldiği, devletin de yüksek alım - düşük satış fiyatları belirlemek suretiyle piyasada hakim konumunu daha da güçlendirecek adımlar attığı yeni bir hasat sezonuna giriyoruz. Bunlara

bankacılık sistemindeki bozulma, alacak risklerinin artması ve seçim belirsizliği sebebiyle kur tahminlerinin güçleşmesi gibi faktörleri de eklediğimizde, özel sektörün 2018/19 hasadında aktif bir rol almaktan ziyade gelişmeleri izleyeceğini tahmin ediyoruz.

Tahılda açık büyüyebilir

Türkiye'nin un ve makarna ihracatındaki başarısını sürdürmesi ve yem sektöründe yüksek büyümenin devam etmesi neticesinde tahıl ihtiyacımız artarken , diğer yanda hem tarım arazilerindeki daralma , hem de üreticilerin daha fazla gelir beklentisi ve destekler sebebiyle pamuk ve yağlı tohumlar ekilişlerine yönelmeleri önümüzdeki dönemde tahıl açığımızın artacağına işaret etmektedir. Bu sebeple ciddi bir üretim planlaması yapılması önem arz ediyor. Buna son yıllarda genellikle kurak giden iklim şartlarının verimlilik üzerindeki olumsuz etkileri de eklendiğinde 2018-19 hasat döneminde de ithalat ihtiyacımızın, ekiliş alanları artan arpa hariç, devam edeceğini tahmin etmekteyiz.

Bu konuda en büyük avantajlarımızdan biri Rusya'nın tahıl üretiminde ciddi bir sıçrama yapması ve dünyanın bir numaralı buğday ihracatçısı konumuna gelmesidir. İklim şartlarında bir aksilik olmazsa Rusya'dan önümüzdeki sezonda da bu senekine yakın bir bir ihracat beklenmektedir.

Öte yandan üretim fazlalığı bu ülkeye ,alternatif pazarlara yönelerek, büyük limanlardan pek çok yeni destinasyona ihracat yapabilme şansını beraberinde getirmiştir ki, daha önceki senelerde Mısır ile birlikte Türkiye'nin talebi Rus buğdayı fiyatlarında en belirleyici unsurlardan biriyken, geçen sezon artan ihracat içinde ülkemizin ithalat yaptığı miktar oransal olarak azalmış ve coaster piyasası büyük liman talebinden ve fiyatlarından daha fazla etkilenir hale gelmiştir.

Serbest piyasanın önemi

Sektörümüzün geleceği açısından büyük öneme sahip olan lisanlı depoculuk uygulamalarında destekler belirlenmiş, lisans alınmış depo kapasitesi de 2 milyon tona çıkmıştır. Bu alanda çalışmaların başarıyla devam ettiğini görüyoruz. Yalnız, Ürün İhtisas Borsası'nın kuruluşunun bir an evvel tamamlanmasının gerekli olduğunun altını çizmek istiyoruz. Hepimizin ortak hayali ,TMO'nun çiftçinin malını satın alıp depolayan bir yapı olmaktan çıkıp düzenleyici bir kurum olarak faaliyetlerini sürdürmesidir. Lisanslı depoculuk ve elektronik ürün senetleri ticareti yoluyla serbest piyasa sisteminin tesis edilmesi için de tüccar ve sanayiciyi hububat stoklamaya teşvik edecek önlemlerin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Buğdayın dünya ve Türkiye için önemi

Hakan ÖZKAN
Rüştü HATİPOĞLU
Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü
hozkan@cu.edu.tr
rhatip@cu.edu.tr

Hakan ÖZKAN

Rüştü HATİPOĞLU

Buğday dünyada yetiştirilen en eski ve en yaygın tahıldır. Gıda olarak ilk defa M.Ö 10-12 bin yılları arasında yetiştirildiği kabul edilmektedir(Kan ve ark., 2016).Günümüzde dünyada tüketilen buğdayın yüzde 90'ı ekmeklik buğdaydır. Ekmeklik buğday dışında en fazla tarımı yapılan buğday türü makarnalık buğdaydır(Wrigley, 2009).

Buğday tarımının ilk defa ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni de içine alan, aynı zamanda Fırat ve Dicle Nehri'nin de bulunduğu "Verimli Hilal" olarak adlandırılan bölgede olduğu bir çok araştırıcı tarafından rapor edilmiştir. M.Ö 10-12 bin yıllarında;"Siyez" diğer adıyla "Kaplıca" olarak da adlandırılan buğdayın bu bölgede kültüre alındığı arkeolojik kazılardan elde edilen bulgulara göre anlaşılmıştır (Salamini ve ark., 2002). Bu konuda yapılan hem arkeolojik hem de DNA analizleri, "Siyez" buğdayının ilk defa Karacadağ/Diyarbakır bölgesinde kültüre alındığını göstermiştir (Heun ve ark., 1997).

Anadolu'dan dünyaya yayıldı

Buğday "Verimli Hilal" bölgesi üzerinden Anadolu'ya ve oradan Yunanistan'a, Balkanlar üzerinden İtalya, Fransa, İspanya ve nihayet İngiltere'ye ulaşmıştır. Benzer bir şekilde de İran üzerinden Orta Asya'ya ve Çin'e ulaşmıştır. Buğday yeni dünyaya 1529 yılında Avustralya'ya ise 1788 yılında ulaşmıştır.

Buğday türlerinin evrimi ile ilgili olarak bugün kültürü yapılan buğdayın ülkemizde bazı bilim insanlarının iddia ettiği gibi yabani buğdaylarda kromozom sayısına insanın müdahale etmesi ile değil, doğada kendiliğinden ortaya çıkan melezlemeler ve bu melez bitkilerdeki kromozom sayısının doğal olarak ikiye katlanmasıyla ortaya çıktığını açıkça göstermektedir.

40 ülkenin temel gıda maddesi

Buğday, insan beslenmesi için gerekli olan kalori ve proteinin önemli bir kısmını karşılamakta olup, dünya nüfusunun yüzde 35'ini oluşturan yaklaşık 40 ülkenin temel gıda maddesi durumundadır. Buğdayın en yaygın tüketim şekilleri (kültürlere göre değişmekle birlikte) un, ekmek, makarna, irmik, bisküvi, bulgur ve eriştedir.Türkiye'de ise temel kullanım alanı ekmek ve ekmek ürünleridir. Ülkemizde, günlük enerjini ihtiyacının %43'ü tahıl ve tahıl ürünlerinden sağlanmaktadır(-Pekcan ve ark, 2006).

Dünyada 2000'li yıllarda günlük enerjinin %48'i tahıl ve tahıl ürünlerinden karşılandığı ve 2050 yılında bu değerin %41 olacağı tahmin edilmektedir (Kruse, 2010). Tahıllar arasında buğdayın payı ise %19'dur. Kişi başına yıllık buğday tüketimi ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde 85-100 kg civarında, İtalya'da 148 kg, Özbekistan'da 176 kg'dır (FAO, 2018). Türkiye'de ise 2007-2015 yılları arasında kişi başına yıllık buğday tüketimi 201-229 kg arasında değişmiştir (TÜİK, 2016).

Buğday, yukarıda açıklandığı gibi insan beslenmesi açısından taşıdığı önem yanında hayvan beslenmesinde de doğrudan ve dolaylı olarak yaygın şekilde kullanılabilmektedir. Buğdayın yaygın kullanımı nedeniyle, dünyada mısır ve çeltikle birlikte ekim alanı ve üretim yönünden ilk üç sırayı paylaşan, bu özelliği ile bir çok ülkenin beslenme, ticaret ve ekim nöbeti sistemlerinde önemli yer alan bir tahıl türüdür. Günümüzde dünya genelinde yaklaşık 749 milyon ton üretime ulaşan buğdayın, 1961-2016 yılları arasında204 milyon ha olan ekim alanının %7.84 artışla 220 milyon hektara; 109 kg/da olan veriminin %213'lük artışla 341 kg/da'a ulaştığı ve toplam üretimin 222 milyon tondan %237'lik artışla 749 milyon tona ulaştığı rapor edilmiştir (FAO, 2018).

Bu verilerden anlaşılacağı gibi son 55 yıllık süreçte buğday ekim alanındaki değişim miktarının oldukça düşük olmasına karşın, birim alandan elde edilen verim ve buna bağlı olarak toplam üretimde

oldukça yüksek, linear bir artış sözkonusudur.

Yukarıda belirtilen süreçte ülkemizin buğday ekim ve üretiminde de değişim olduğu, 1961 yılında 91 kg/da olan verimin 2016 yılında 271 kg/da'a yükselerek verimin %200 oranında, aynı dönemde üretimin 7.1 milyon tondan 21 milyon tona çıkarak %196'lik artış gösterdiği, ekim alanının ise 7.5-10 milyon hektar arasında değişim gösterdiği saptanmıştır (FAO, 2018). 2016 yılı istatistiklerine göre Türkiye buğday ekim alanı açısından dünyada 9. sırada, üretim açısından ise 11. sırada yer almaktadır. 2017 yılı istatitistiklerine göre Türkiye'deki 15.5 milyon ha'lık tarla arazilerinin %49.4'ünde buğday yetiştirilmektedir (Anonim, 2018).

Ülkemizde buğdayın bu kadar geniş alanda yetiştirilmesinin nedenleri arasında; herşeyden önce buğdayın ülkemiz insanı için temel gıda maddesi olan ekmeğin hammaddesi olması, ülkemizin çok önemli bölümünün kurak ekolojide yer alması ve buğdayın kurak ekolojilere adaptasyonunun diğer ürünlere göre daha iyi olması gibi nedenler sayılabilir. Bundan dolayı, buğday; Türk ekonomisi için gelişmekte olan diğer ülkelerin ekonomilerindekine göre daha önemlidir (Altay ve Turhal, 2013).

Buğdayda ıslah çalışmaları

Islah kelime olarak, bir materyalin amaca uygun haline getirilmek üzere üzerinde değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. "Bitki Islahı" ise, bitkilerin insan kullanımına daha uygun hale getirilmesi için genetik yapılarının doğal yolla manipule edilmesidir. İnsanoğlunun bitkilerin genetik yapılarına müdahalesi bitkilerin kültüre alınması ile beraber başlamıştır. O yıllarda insanoğlu yaptığı gözlemlere dayalı olarak, örneğin daha iri daneli, daha uzun başaklı buğday bitkilerinden hasat ettiği tohumları ekerek birim alandan daha fazla ürün alınabileceğini keşfetmiştir. Böylelikle, insanoğlu yetiştirdiği yerel buğday populasyonunun genetik yapısını seleksiyon yoluyla değiştirmiştir.

Aynı şekilde bir çok kültür bitkisi, kültüre alınmasından bu yana geçen sürede insanoğlu tarafından yapılan seleksiyonlarla yabanilerinden önemli ölçüde farklılaşmıştır (Detaylı bilgi için Salamini ve ark., 2002). İnsanoğlu tarafından bitki ıslahı 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar daha çok gözlemlere dayalı olarak, yani seleksiyon ıslahı yapılmıştır. 19. Yüzyılın ikinci yarısında Mendel kanunlarının keşfi ile "Bitki Islahı", bilimsel esaslara bağlı olarak yapılmaya başlanmış ve bir çok bitki ıslah yöntemi geliştirilerek 20. Yüzyılda kültür birkilerinin verim ve kalitesinde çok önemli artışlar sağlanmıştır.

Almanya'da buğday veriminin tarihsel gelişiminden bu durum açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tarımın gelişim sürecinde Almanya'da buğday veriminin değişimi

Yıl	Verim (kg/da)
Yabani buğday	20-30
14/15. Yüzyıl	50
16/17. Yüzyıl	90
1800	100
1890	140
1910	200
1950	260
1962	290
1975	460
2000	728
2016	764

Kaynak: Geisler, 1988 ve FAO, 2018

Yeşil Devrimin etkileri

Görüldüğü gibi, 20-30 kg/da olan yabani buğday verimi, 20. Yüzyıl başında 200 kg/da olmuştur. 1962 yılında 290 kg/da olan verim 1975 yılında 460 kg/da'a yükselmiştir. Buğday verimindeki bu hızlı artışta 1944'te Meksika'da başlayıp 1970 yılında Norman Borlaug'a Nobel Barış ödülü kazandıran "Yeşil Devrimin" çok önemli etkisi olmuştur. "Yeşil Devrim" ile özellikle geliştirilen "kısa boylu ve yatmaya dayanıklı, sağlam saplı buğday çeşitleri sayesinde buğday gübrelemesindeki etkinlik artmış ve dünya ölçeğinde buğday veriminde çok önemli artışlar olmuştur.

Almanya'daki duruma benzer şekilde Türkiye'de de buğday verimi son 120 yıllık süreçte çok önemli gelişme kaydetmiştir .

1897-2017 Yılları Arasında Türkiye'de Buğday Ekim Alanı, Üretimi ve Verimi

Yıl	Ekim alanı (1000 ha)	Üretim (1000 t)	Verim (kg/da)
1897	2907	2763	95
1909	2566	3285	128
1914	2337	4009	172
1925	3130	1075	34
1935	3430	2521	74
1945	3742	2189	59
1955	7060	6900	98
1965	7900	8500	108
1975	9250	14750	159
1985	9250	17000	182
2000	9400	21500	223
2010	8103	19764	243
2017	7669	21500	280

Kaynak: Karagöz, 2017

Türkiye'de verimlilik artışı

Türkiye'de buğday ekim alanları 2000'li yıllara kadar artmış ve 1897 yılında 2.9 milyon hektar olan buğday ekim alanı 2000 yılında 9.4 milyon hektara kadar çıkmıştır. 2000 yılından sonra ise buğday ekim alanlarında azalma olmuş ve 2017 yılında 7.7 milyon hektar alanda buğday yetiştirilmiştir. Türkiye'de özellikle 1950'yıllarda buğday üretim alanında çok önemli artış olmuştur. Bu artışın nedeni, Türkiye'nin tarımda hayvan gücü yerine makine gücünü kullanmaya başlamasıdır. 2000'li yıllarda buğday ekim alanlarındaki azalmanın nedenleri arasında ise; örneğin buğdaya alternatif olarak özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerinde ayçiçeği ekimi yapılması ve tarımsal nüfustaki azalma sonucu özellikle bazı buğday üretim alanlarında üretimin terk edilmesi sayılabilir.

Türkiye'deki buğday üretimi ise 120 yıllık süreçte 2.8 milyon tondan 21.5 milyon tona çıkarak %668 artış göstermiş ve net buğday ithalatçısı olan Türkiye bu süreçte net buğday ve buğday ürünleri ihracatçısı bir ülke konumuna gelmiştir. Türkiye halen dünyada buğday unu ihracatında birinci, makarna ihracatında ise ikinci sırada yer almaktadır (Anonim, 2018). Türkiye'de özellikle üretim alanlarının azalmasına karşılık üretimin artması, birim alandan elde edilen verimde sağlanan artış ile olmuştur.

1897 yılında 95 kg/da olan buğday verimi 2017 yılında 280 kg/da'a çıkmıştır. Buğday verimindeki bu artışta; tarımda hayvan gücü yerine makineli tarıma geçilmesi, gübre gibi tarımsal girdilerin kullanılmaya başlanması ve özellikle de ıslah edilmiş yeni çeşitlerin yetiştirilmeye başlanması etkili olmuştur.

Türkiye'de buğday üretiminde verimi ve kaliteyi artırmak ve bunları sınırlayan kuraklık, soğuk-sıcak stresi, kışa dayanıklılık, yatma, mikro element noksanlığı, yetiştirme teknikleri, hastalık ve zararlılar gibi etmenlere karşı dayanıklı çeşitler geliştirmek amacıyla ıslah çalışmaları Cumhuriyetin ilanından hemen sonra başlamıştır (Özberk ve ark., 2016). 1920 yıllarda tamamen geleneksel alışkanlıklarla yapılan tarımda verimlilik; ekipman eksikliği, uygulama hataları ve doğrudan iklim şartlarına bağlı olma gibi nedenlerle oldukça düşük düzeyde olmuştur. Bu dönemde üretimi yapılan ekmeklik buğdaylar Ak Buğday; makarnalık buğdaylar ise Sarı Buğday adıyla anılıyordu.

Buğday ıslah çalışmaları

Türkiye ekonomisinde çok önemli yere sahip buğday ıslah çalışmaları, ilk defa 1925 yılı sonlarında Eskişehir Tohum Islah İstasyonu'nda başladı (Altay, 2016). İlk yıllarda farklı bölgelerden toplanan köy çeşitleri üzerinde yapılan seleksiyon ve adaptasyon çalışmalarıyla öncelikle ekmeklik ve makarnalık çeşit ihtiyacının karşılanması hedeflendi. Eskişehir, Konya ve Sivas üçgeni içinde yer alan yerel çeşitlerin Orta Anadolu'da çok daha iyi sonuç verdikleri görüldü. 1929 yılında kurulan Kuru Ziraat Deneme İstasyonu'nda yürütülen toprak işleme ve yabancı ot kontrolü deneme çalışmaları sonucunda ıslah amaçları yeniden şekillendirildi. 1950'li yıllarda başlayan makineli tarım, nadaslı toprak işleme tekniklerinin gelişmesi ve gübre kullanımıyla ıslahta kıraç koşullara uyumlu çeşitler geliştirmenin yanı sıra; gübreye tepkisi yüksek, sulu tarıma uygun çeşitlerin geliştirilmesine de hız verildi. Buğday kalitesini artırmak amacıyla, ıslah materyalleri Ankara Zirai Araştırma ve Yeşilköy Zirai Araştırma Enstitüsü tahıl laboratuvarında test edilmeye başlandı. Yatmayan, sağlam saplı ve verimli çeşitlerin ıslah edilmesi amacıyla Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) kanalıyla yurda birçok çeşit getirildi. 1963 yılında "308 sayılı Tohumluk Kanunu" yürürlüğe girdi. Ülkemizde buğday çeşitlerinin ıslah çalışmaları 1926'dan günümüze iki aşamada değerlendirilebilir. Bunlar kısa olarak aşağıda özetlenmiştir.

1926-1970: Yerel buğdaylardan seleksiyon, melezleme

Bu dönemde gübre, yabancı ot ilacı, tohumluk ve ekipman hemen hemen yoktu ve nadaslarda toprak işleme tekniği bilinmiyordu. Bu

dönemde, Eskişehir Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde Emcet Yektay, 1931 yılında Eskişehir civarında yetiştirilen makarnalık buğday çeşitlerinden seleksiyonla "Sarı Buğday 710" çeşidini ve yine Eskişehir civarında yetiştirilen ak buğdaylardan seleksiyon ıslahı ile "AK-702" topbaş buğday çeşidini geliştirdi. Söz konusu buğday çeşitleri Türkiye'nin ıslah edilmiş ilk buğday çeşitleri olarak tarihteki yerini almıştır (Altay ve Turhal, 2013). "Sarı Buğday 710" çeşidi kıştan zarar görmesi nedeniyle kısa sürede üretimden kalkmış, "AK-702" çeşidi ise fakir şartlara adaptasyonunun yüksek ve yüksek verim stabilitesine sahip olması, beyaz başaklı, beyaz taneli, kılçıklı ve alternatif tabiatta bir çeşit olmasından dolayı 1980'lere kadar tarımı yapılmış ve 1980'lerde yerini "Gerek 79" çeşidine bırakmıştır. Emcet Yektay tarafından 1936 yılında "Sertak-52" ve 1939 yılında ise "Yayla-305" ekmeklik buğday çeşitleri geliştirilmiştir.Yine bu dönemde Ankara Zirai Araştırma Enstitüsü'nde ekmeklik buğday çeşidi "Köse 220/39"çeşidi geliştirilmiştir. Bu dönemde seleksiyon ıslahı yanında melezleme ıslahına da başlanmış ve 1940 yılında "Melez 13" ekmeklik buğday çeşidi geliştirilmiştir. Bu dönemde İtalyan orijinli "Floransa A" ve "Mentane" çeşitleri introdüksiyon yoluyla Türkiye'ye getirilmiştir. 1967 yılında ise "Kunduru 1149" makarnalık buğday çeşidi geliştirilmiştir.

1970 Sonrası: Yerel buğday çeşitlerinden yüksek verimli modern buğdaya

Bu dönemde tarımsal mekanizasyon, gübreleme, ilaç vb. kullanılmaya başlanmıştır.Türkiye'de modern ıslah çeşitleri "Ülkesel Serin İklim Tahılları Araştırma ve Eğitim Projesi" ile 1969 yılında geliştirilmeye başlanmıştır. Modern çeşitler içinde Türkiye tarımına damga vuran "Bezostaja-1" özel bir yere sahiptir. Bu çeşit Eskişehir Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından 1970 yılında tescil ettirilmiştir.O günün koşullarında yüksek verim potansiyeline sahip olması, soğuğa, yatma ve hastalıklara dayanıklılık ve yüksek kalitesiyle nedeniyle kendini çiftçiye hızlı bir şekilde kabul ettirmiş (Babaoğlu ve Öztürk, 1996) ve kısa sürede Türkiye'de makarnalık buğday üretim alanlarını kaplamıştır.Halen ülkemizde yürütülen ekmeklik buğday ıslah çalışmalarında ekmeklik kalitesi "Bezostaja-1" kalitesi ilekıyaslanmaktadır. Modern çeşitler içinde ayrıca ele alınması gereken en önemli ikinci ekmeklik buğday ise "Gerek-79"dur. 1979'da tescil edilmiş olan bu çeşit, Orta Anadolu'da uzun yıllar en çok yetiştirilen buğday çeşidi olmuştur. 1976 yılında Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından "Cumhuriyet-75" ekmeklik buğday çeşidi, Güneydoğu Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından ise"Dicle-74" makarnalık buğdayı geliştirilmiştir. Ülkemizde halen buğday ıslah çalışmaları hem kamu hem de özel sektörde yoğun olarak devam etmektedir. Ülkemizde 2016 yılı itibarıyla, tescilli ekmeklik buğday çeşidi 205 ve makarnalık çeşidi 67'ye ulaştığı rapor edilmiştir (Özberk ve ark., 2016).

Yeşil Devrimden Gen Devrimine

20. Yüzyılda dünyada buğday ve diğer kültür bitkilerinin veriminde sağlanan artışlarda yalnızca bitki ıslahı değil aynı zamanda tarım tekniklerinin gelişimininde etkisi vardır. Ancak, sağlanan verim artışlarının en az %50'sinin uygulanan ıslah teknikleri ile sağlandığı söylenebilir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bitki ıslahında yeni bir dönem başlamış ve Yeşil Devrim" yerini "Gen Devrimine"bırakmıştır. Gen devrimi, biyoteknolojik yöntemler olarak bilinen ve daha çok uygulanmakta olan klasik bitki ıslahı yöntemlerine yardımcı araçlar olarak geliştirilen yeni tekniklerin geliştirilmesiyle başlamıştır. Örneğin geliştirilen "DNA Moleküler Markör" teknikleri sayesinde, klasik ıslahta yapılan fenotipe dayalı seleksiyon yerine genotipe dayalı seleksiyon yapılabilmekte ve ıslahta büyük iş gücü ve zaman tasarrufu sağlanabilmektedir. DNA markörlerinin buğday ıslahında kullanılması "Yeni Yeşil Devrim" olarak nitelendirilmektedir.

Özellikle DNA teknolojisinin gelişmesi ve istenen genlere bağlı olan DNA markörlerinin bulunması (örneğin; erkencilik, fotoperiyot, soğuklama, hastalık ve zararlılara dayanıklılık vbgbi), buğday ıslahçılarının yeni stratejiler geliştirmesine olanak sağlamıştır. Markőre Dayalı Seleksiyon Islahı olarak isimlendirilen bu yöntemin esas başarısı, kullanılan DNA markörünün istenen gen ile bağlı olup olmamasına bağlıdır.

Markőre Dayalı Seleksiyon ıslahı

Özellikle son yıllarda yapılan bir çok bilimsel çalışma sonucunda kalite, hastalıklara ve zararlılara karşı dayanıklılık vb., özelliklerle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili birçok DNA markörü geliştirilmiştir. Geliştirilen bu DNA markörleri buğday ıslah çalışmalarında yoğun olarak kullanılmaktadır. Örneğin,

ABD'de 27 farklı hastalık ve zararlıya dayanıklılık geni ile kaliteyle ilişkili 20 gen, ticari olarak yetiştirilen birçok ekmeklik ve makarnalık buğday çeşidine Marköre Dayalı Seleksiyon ıslahı ile aktarılmıştır. Ülkemizde de son yıllarda bir çok özel sektör ve kamu kuruluşunda yürütülen buğday ıslah programlarına bu yöntem entegre edilmiş ve yapılan ıslah çalışmalarının verimlilikleri arttırılmıştır. Son yıllarda "SpeedBreeding" (Hızlandırılmış Islah) olarak isimlendirilen ve bir yıl içerisinde yaklaşık 5-6 generasyon alınmasına olanak sağlayan tam kontrollu ve Ledışıklı özel seralar geliştirilmiştir (Watson ve ark., 2018). Bu yöntem özellikle buğday ıslahın sürecini kısaltması bakımından son yıllarda oldukça popülerdir.

"Hızlandırılmış Buğday Islahının" özellikle DNA moleküler markör teknikleri ile desteklenmesi başarıyı oldukça hızlandırmaktadır. Ülkemizde de bu teknoloji son yıllarda hem özel hem de kamu sektöründe yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kısa olarak değinilecek olursa, gelişen DNA teknolojisi ile birlikte buğday ıslahında kullanılan ileri hatlar veya melezlerde kullanılan anaçlar hızlı bir şekilde Yeni Nesil Sekanslama yöntemi ile SNP (SingleNucleotidPolymorpfizm) analizine tabi tutulmakta, amaca uygun DNA markörleri geliştirilmekte veya genom seleksiyonu yapılarak hedeflere kısa bir süre içerisinde ulaşılmaktadır. Biyoteknolojik yöntemler denildiğinde yalnızca genetik manipulasyon teknikleri anlaşılmamaktadır. Klasik bitki ıslah yöntemlerinde, ıslah sürecini kısaltan doku kültürü teknikleri de biyoteknolojik yöntemlerdir. Örneğin, embriyo kültürü tekniği ile türler arası melezlemlerde mümkün olmayan türler arası melez bitkilerin elde edilmesi başarılabilmektedir. Nitekim "Buğday x Çavdar" melezi olan Tritikalenin elde edilmesinde bu teknik kullanılmaktadır. Yine bu teknik kullanılarak, melezleme ıslahında bir yılda bir generasyon yerine 3-4 generasyon elde edilerek ıslah süreci kısaltılabilmektedir. Yine in vitro haploid bitki elde etme teknikleri kullanılarak buğdayda heterozigot materyal 6-7 yıl yerine bir yılda homozigot hale getirilebilmektedir. Özellikle in vitro haploid bitki elde etme tekniklerinin buğday ıslah programlarında kullanılmasına yönelik araştırmalar 1990'lı yıllardan beri yürütülmektedir.

Yukarıda ifade edilen ve klasik ıslah sürecine yardımcı olan biyoteknolojik yöntemler artık ıslah programlarının vazgeçilmez bir aracı durumundadırlar. Ancak teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin mevcut genetik kaynağın bulunması, bunun devam ettirilmesi ve geleceğe miras olarak bırakılması gerekmektedir. Bu bağlamda ülkemiz buğday ve yabani buğday gen kaynakları bakımından oldukça zengindir. Özellikle küresel iklim değişikliği göz önüne alındığında, ülkemizin gıda güvenliğinide dikkate alarak yeni stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yabani gen kaynaklarının acilen amaca göre buğday ıslah programlarında kullanılması ve bu bağlamda ileride ortaya çıkacak olan anormal abiyotik stress faktörlerine karşı mücadeleye hazır olunması gerekmektedir.

Sonuç

Halen ülkemiz insanının en önemli gıda maddesi olan ve bundan sonra da böyle olmaya devam edecek olan buğdayda, artan ülke nüfusunun ihtiyacını karşılayabilmek için birim alandan elde edilen verimin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla, üstün verim ve kalite özelliklerine sahip, özellikle küresel ısınma nedeniyle ortaya çıkan kuraklığa, hastalık ve zararlılara dayanıklı yeni buğday çeşitlerinin acilen ıslah edilmesi gerekmektedir. Söz konusu çeşitlerin elde edilmesinde, modern biyoteknolojik yönetmlerin klasik ıslah yöntemlerine entegre edilmesi gerekmektedir. Günümüzde transgenik buğday çeşitlerinin tarımı yapılmamaktadır. Ancak, 21. yüzyılda transgenik bitki tarımının yaygınlaşıp yaygınlaşmayacağı bilinmemektedir. Ülkemizde transgenik tarımı yasak olsa bile ülkemizde transgenik buğday konusunda bilimsel araştırmalar yürütülmelidir.

Senede bir gün değil,
her gün çiftçimizin yanındayız.

QNB FINANSBANK

Herkese finansçı lazım
qnbfinansbank.com 0850 222 1 900

Buğday alım fiyatı 1050 lira

Toprak Mahsulleri Ofisi, 2017'de tonunu 940 liradan aldığı Anadolu Kırmızı Sert Buğdayı bu sene 1050 liradan alıyor. Geçen yıl arpa için fiyat açıklamayan Toprak Mahsulleri Ofisi bu sene arpanın tonunu 825 liradan alıyor. Açıklanan fiyatlar üzerine ayrıca buğdayın protein ve rutubet oranına göre yüzde 6'ya kadar ilave fiyat uygulanıyor. Bu şekilde kaliteli ürünün fiyatı ton başına 1110 liraya kadar ulaşıyor. Bu fiyatlara ilave olarak çiftçilere buğdayda ton başına 50 lira prim ödemesi yapılıyor. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin hesaplamasına göre, Anadolu Kırmızı Sert Ekmeklik Buğday için belirlenen ton başına 1050 liralık alım fiyatı prim,mazot ve gübre destekleri ile birlikte 1200 liraya kadar yükselebilir.

Makarnalık buğday 1100, arpa 825 lira

Toprak Mahsulleri Ofisi 2017 yılında ton başına 1000 lira olarak açıkladığı makarnalık buğdayı 2018'de yüzde 10 artışla 1100 liradan alacağını açıkladı. Geçen sene tonu 840 lira olan düşük vasıflı makarnalık buğdayın fiyatı 920 lira olarak açıklandı. 2017 yılında tonu 895 lira olan diğer beyaz ve kırmızı buğdaylar 1000 liradan, geçen sene 800 lira olan düşük vasıflı ekmeklik buğdaylar ise tonu 870 liradan alınıyor. Fiyatı yüksek olduğu gerekçesiyle geçen yıl alım fiyatı açıklanmayan arpa için bu sene alım fiyatı ton başına 825 lira olarak belirlendi. Çavdar, yulaf ve tritikale alım fiyatı ise ton başına 800 lira olarak açıklandı.

Lisanslı depo avantajı

Üreticiler ürünlerini protokol imzalanan lisanslı depolara teslim etmeleri halinde; yüzde 2 stopaj, yüzde 2 Sosyal Güvenlik Kurumu primi muafiyeti, 25 TL/Ton nakliye desteği, araç başına 25 TL analiz desteği, depo kira ücreti desteğinin yanında ürün bedelinin %75'ine kadar sıfır (%0) faizli 9 ay vadeli kredi kullanabilecekler.Ayrıca peşin ödeme avantajından yararlanabiliyor. TMO, altyapısı uygun olan borsalarda alım yapacak. Borsa üzerinden alım yapan iş yerlerinde üreticiler, randevu almak suretiyle hem borsalar üzerinden hem de doğrudan iş yerlerine gelerek ürünlerini TMO'ya satabiliyor. TMO ile protokol imzalayan lisanslı depolara ürün teslim eden üretici ve tüccar, ürünlerini elektronik ürün senedi (ELÜS) ile TMO'ya satabilecek.

Ürününü TMO depolarına emanete bırakan üreticiler TMO'dan yüzde 30 avans alabilecek. Üretici ve tüccar, emanete bırakılan ürünler için TMO'nun anlaşmalı olduğu bankalardan kredi kullanabilecek.TMO'nun anlaşmalı olduğu bankalardan makbuz senedi ile kredi kullanan tüm kesimlerin bankalara olan yükümlülüklerini yerine getirerek ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda bankalara ödemiş oldukları faizin %25'i TMO tarafından karşılanacak. Ürün bedeli ödemeleri, ürünün TMO'ya teslim edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde üreticilerin banka hesaplarına aktarılırken,ürününü lisanslı depolar üzerinden Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) olarak TMO'ya satanlara ise ödemeler peşin yapılıyor.

TMO HUBUBAT ALIM FİYATLARI (TL/Ton)

Ürün	2017	2018
Makarnalık Buğday	1000	1100
Düşük Vasıflı Makarnalık Buğday	840	920
Anadolu Kırmızı Sert Buğday	940	1050
Diğer Beyaz ve Kırmızı Buğdaylar	895	1000
Düşük Vasıflı Ekmeklik Buğdaylar	800	870
Arpa	-	825
Çavdar,Yulaf,Tritikale	-	800

Hububat sektörü, sorunlar ve çözüm önerileri

UHK ULUSAL HUBUBAT KONSEYİ

Özkan TAŞPINAR
Ulusal Hububat Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı

Ulusal Hububat Konseyi, Tarım Kanunu çerçevesinde 2010 yılında kurulmuş olup; üretici, tüccar, sanayici, üniversite ve ilgili kurum ve kuruluşların oluşturduğu tüzel bir yapıya sahiptir.

Konseyimiz; dünya ve ülke hububat sektörünü takip ederek piyasa koşulları ve uluslararası gelişmeler ışığında sektör paydaşlarıyla birlikte planlar oluşturur, raporlar yayınlar ve ilgili kurumların politika üretmelerine katkı sağlar.Sektörün uluslararası rekabet gücünü artırmak için sürdürülebilir sağlıklı bir tarımsal üretim ve ticareti için ilgili kurumlarla uyum içerisinde çalışır.

Konseyimiz 'Sektöre Yerinde Çözümler' sloganı ile Edirne'de 'Çeltik Kongresi', Gaziantep'te 'Makarnalık Buğday ve Mamulleri Paneli', Adana'da 'Ulusal Mısır Kongresi' yaparak; sektör ile karar alıcıları ortak bir akıl etrafında bir araya getirmiştir. Çanakkale, Edirne, Bandırma, Konya gibi önemli merkezlerde de sektörel paneller düzenlemiştir. Ayrıca ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde; Buğday, Çeltik, Mısır, Arpa-Yulaf- Tritikale ile ilgili raporlarımız ayrı ayrı kitap haline getirilip paydaşlara gönderilmiştir. Çeltik paneli sonuç bildirgesinde 'pirinçte KDV'nin bulgurda olduğu gibi %1'e indirilmesi gerekliliği ve 1936 yılında yasalaşan çeltik kanunun değiştirilmesi gerekliliği' şeklinde iki önemli husus bakanlığımızca uygun görülmüş; Rapordaki hali ile pirinçte KDV %1'e indirilmiştir. Çeltik kanunu ile ilgili de çalışmalara başlanmıştır.Dünya ve ülkemizdeki gelişmeler ve değerlendirmeler anında üyelerimiz, bakanlığımız ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Tahıl geçim kaynağı demek

Üretici için tahıl demek geçim kaynağı demektir. Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı %8 civarındadır. Kırsal kesim için hem beslenme, hem yem ihtiyacının karşılanması hem de gelir kaynağını oluşturmaktadır. Tüketici için ise tahıllar zengin karbonhidrat içeriklerinden dolayı önemli bir besin kaynağıdır. Dengeli beslenen bir insanda alınan

toplam kalorinin %30'u tahıllardan gelmektedir. Tahıl ve tahıl ürünleri vitamin, mineral, karbonhidrat ve diğer besin öğelerini içerir. Hem kilogram fiyatı olarak uygun olması hem de lifli yapısından dolayı uzun süre tokluk sağlaması ekonomi oluşturduğu için sofraların vazgeçilmezi durumundadır.

Ekim alanlarındaki daralmanın nedenleri

Son yıllarda tahıl üretiminde özellikle buğday ekim alanlarında daralma yaşanıyor. Buğday ve mısır yerine pamuk, ayçiçeği,yağlı tohumlara yönelme var. Ekim alanlarındaki bu geçişlerin bence iki ana sebebi var. Birincisi teşvik politikalarının yanlış olmasıdır. Örneğin buğday ve pamuk teşvikini tüketim oranlarını baz alarak yüzdesel olarak ekim için ürün bazlı teşvik modellemesi yapılmadığından üretici bir önceki sezon hangisinden daha yüksek kar elde edildi ise ona yönelmektedir. Bu denklemde geçen sene pamuk fiyatlarının daha yukarda seyretmesi ve pamuk, buğday teşvikinin birbirine yakın olması sebebiyle özellikle ülkemizin doğu kesimlerinde pamuğa yönelim artmıştır. İkinci ana sebep ise, iç tüketime ancak yetecek veya yetmeyecek rekoltelerde elde edilen tarım ürünlerinin fiyatlarının harman sonrası çok yükseldiğinin görülmesi sebebiyle üreticinin bu ürünlere nazaran daha az getirisi olan buğdayı ekmekten vazgeçmesidir.Sonuç olarak son 15 yılda buğday ekim alanlarında %25'lere varan daralma meydana gelmiştir. Lisanslı ve kaliteli tohumun kullanımının artması sonucu alan bazlı rekolte yükselmiş ve ekim alanlarının azalmasından kaynaklı rekolte kayıplarını kapatmıştır. Ancak istatistik olarak artık ekim alanlarının bu hızla azalması devam eder ise rekolte iç tüketimin altında kalacaktır.

Alanlardaki değişim gıda güvenliği için risk olmaz

Buğday ekim alanlarının daralması ve başka ürünlere yönelmenin, gıda güvenliği açısından bir riski var mı? Aslında buğday ekimindeki bu daralmayı gıda güvenliği açısından ele almak doğru olmayabilir. Çünkü gıda güvenliği demek gıda kaynaklı hastalıklara neden olan biyolojik, fiziksel ve kimyasal etkenleri önleyecek şekilde gıdaların işlenmesi, hazırlanması, depolanması ve tüketiciye sunulmasını içeren bir sistem döngüsü demektir. Aynı alanda buğday ekilmesi ile yağlı tohum ekilmesi arasında tanımda ifade edilen tedbirler alındıktan sonra bir fark yoktur. Ekim alanlarındaki daralmanın azalması veya ters yönde

ivme alması için ise kanaatimce teşvik sistemi yeniden yapılandırılmalı; mazot desteği, elektrik desteği, gübre desteği ve benzeri hususlar titizlikle ele alınmalı, üreticiyi ekime özendirecek şekilde revize edilmelidir.

2018-2019 üretim sezonu

Ülke genelinde yağışlar 1 Ekim 2017–30 Nisan 2018 döneminde normale göre azalma gösterirken geçen yılki yağışların üzerinde gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki yağışlar Tekirdağ'ın kuzeyi ve Kırklareli çevreleri, Giresun'un doğu kıyılarında %25'ten fazla artış göstermiştir. Mardin civarları ve Malatya'nın kuzeyinde ise %50'nin üzerinde azalma gözlenmiştir.

Türkiye'nin 7 aylık (1 Ekim 2017–30 Nisan 2018) yağışı 381.9 mm, normali 441.9 mm ve geçen yılın aynı dönem yağışı ise 355.8 mm'dir. Kümülatif yağışlarda normaline göre %13.6 azalma; geçen su yılına göre %7.3 artma gerçekleşmiştir.

Türkiye hububat üretiminde geçen yıl %33 pay alan İç Anadolu Bölgesi, %18 pay alan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, %13 pay alan Marmara Bölgesi ve %13 pay alan Akdeniz Bölgesindeki gelişmeler dikkate alındığında 2018 hasat dönemine girdiğimiz bugünlerde ülke buğday rekoltesinin ekim alanlarındaki daralmanın da etkisiyle geçen yıla göre %5-10 arası bir azalma ile 20 – 20.5 milyon ton arasında gerçekleşeceği, arpa rekoltesinde ise gerek ekim alanı artışı gerekse bazı sulu alanlara da arpa ekiminin yapılması gibi nedenlerden %5-10 arası bir artışla 7.5-8 milyon ton düzeylerinde olacağı tahmin edilmektedir.

Hububat ürünleri dış ticareti

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, ülkemizin 2016 yılı buğday üretimi 20 milyon 600 bin tondur. Buna karşılık buğday tüketimimizin 19 milyon ton seviyelerinde olduğu göz önüne alındığında üretimimizin iç tüketimimizi rahatlıkla karşıladığı görülmektedir. Ülkemiz, 2015-2016 döneminde buğday üretiminde yüzde 113,6 yeterlilik oranına sahiptir. 2017 yılı 1. tahmin verilerine göre buğday üretimi 21 milyon 800 bin ton olarak açıklanmıştır.

Türkiye'nin buğday ithalatını iç piyasada üretim yetersizliğinden değil, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında mamul madde ihracatı amacıyla gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin un, makarna, bisküvi, bulgur, irmik ve benzeri ürün ticaretinde net ihracatçı olduğunu belirterek, yine de ihtiyacın yurtiçinden karşılanması, dolayısıyla başka ülkelerin çiftçisinin değil kendi üreticimizin desteklenmesi en büyük dileğimizdir.

Sektörün temel sorunları ve çözüm önerilerimiz

Girdi maliyetlerinin yüksek olması: Üreticinin kullanmış olduğu, gübre, mazot, tohum ilaç ve benzeri girdilerin ithal olmasından kaynaklı kurda meydana gelen dalgalanmadan direk etkilenmesi ve üretim yapmanın cazibesini kaybetmesi. Ürüne sağlanacak revize teşvik sistemiyle kurdaki yukarı yönlü dalgalanmaların etkisi, girdi ürünlerde yerli üretim ile dışa bağımlılık azaltılabilir.

Arz – talep dengesi: Şu an ülkemizde tarım ürünleri ezbere üretilmektedir. Bu da her sene arz talep dengesini değiştirmekte ve fiyat istikrarının sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Tüketim, ihracat ve benzeri parametrelerle üretim planlanmalı, uzun vadeli planlarla istikrarlı hale getirilmelidir.

Kalite : Kaliteli ürünün piyasada çok daha fazla para ettiği bilindiği halde ne yazık ki üreticimiz bu konuda istenilen gayreti pek göstermiyor. Örneğin aynı yörenin, aynı çeşit buğdaylarından kalitesiz olanı 950 lira(ton) kaliteli olanı 1.200 liraya(ton) satılmaktadır. Üretim aşamasında tarlasıyla ilgilenen, kaliteli ürün yetiştiren çiftçimiz daha çok kazanmaktadır. Bu açıdan üreticilerimizin kendi gelirlerini artırmaları için kaliteli üretime dikkat etmeleri gerekmektedir.

Ar-Ge: Ülkemizin tarımsal ve hayvansal üretimde kendi kendine yeterli olabilmesi için, üretimin temel girdileri olan genetik materyal ve agrokimyasal teknolojilerini kullanma ve hükmetme yeti ve becerisinde olması gereklidir. Bu açıdan ülkemiz incelendiğinde, Türkiye'nin bu teknoloji ve materyaller bakımından çoğunlukla dışa bağımlı olduğu görülecektir. Dünyada ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, ülkelerin Ar-Ge faaliyetlerine ayırdığı paylarla ilintilidir. ABD ve Japonya GSMH'nin yüzde 3-3,5'unu Ar-Ge'ye ayırırken, AB ülkelerinin ortalaması yüzde 2 civarında. Türkiye'de binde 5 seviyesinde olan AR-GE

yatırım kaynağı son yıllardaki teşvik ve çalışmalara rağmen geldiğimiz noktada yüzde 1'dir. Asıl mesele, tarımda önümüzdeki 10, 20 yıl içinde nereye gelmek ve dünya tarımında nasıl bir yer tutmak istediğimizdir. Bu konuda bütünsel bir politika üretip gerekli teknolojik yatırımlara ağırlık verilmelidir.

Bakanlıklar arası koordinasyon güçlendirilmelidir: Tarım sorunları sayıca çok ve karmaşık bir alan olup, tüketim de dikkate alındığında toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Tarımın tüm sorunlarının çözümü sadece Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklenmemelidir. Tarımdan kaçışı durdurup, üretim bölgelerinde insanları doyurmak ve mutlu kılmak adına sosyal projeler oluşturulmalıdır. Üretim bölgelerinde yaşayan ve göçe zorlanan insanların en büyük kaygısı sağlık ve sosyal güvencelerinin olmayışıdır. Göç etmelerinin nedeni de bu eksikliği giderme gayretidir. Çalışma Bakanlığı, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ile yapılacak çalışmalarla üretim bölgelerinde yaşayan insanların sağlık ve sosyal güvenceleri Devlet tarafından karşılanabilir ve aile çiftçiliği desteklenebilir.

Tarımsal Desteklemeler: Tarım destekleri ortalama yıllık 14 Milyar TL olup, rakam bakanlık bütçesinin yüzde 65'idir. Bu rakam tarım sektörü açısından önemli bir miktardır. Tarımsal desteklemenin sektörlere ne yönde ve derece de etki yaptığı, hedeflenen amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı konusunda etki analizleri yapılarak, kendini yenileyen bir destekleme modeli oluşturulmalı, planlamalar yapılmalıdır.

Lisanslı Depoculuk: Ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan lisanslı depoculuğu etkin bir şekilde kullanarak, dünya tarım ticaretine entegre olmalıyız. Yapılan araştırmalar lisanslı depoculuk faaliyetlerinden birçok üreticinin haberdar olmadığını ya da yanlış bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. TMO görsel ve yazılı basın yolu ile sistemi tanıtmada daha etkin rol almalıdır. Sistemin geliştirilmesi için öncelikli olarak, desteklemelerin yanında sahada tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri etkin olarak yapılmalıdır. Ancak bunlar yapıldığı zaman tüm sektör paydaşlarına ulaşmış, tarımsal ticareti kolaylaştırmış oluruz.

Gümrük Vergileri: Ülkemizde enflasyonun en önemli nedeninin tarımsal ürün ve gıda olarak gösterilmeye çalışıldığına üzülerek şahit oluyoruz. Gerçekçi olmayan bu yaklaşımla birlikte, gümrük fonlarını düşürülmesi gündeme gelmekte ve tarımsal ürünlerin ithal fonları zaman zaman düşürülmektedir. İthalatın enflasyona çözüm olmadığı, son aylardaki enflasyon rakamlarına bakıldığında açıkça görülmektedir. İthalat söylemleri ürün hasat sezonlarında piyasaları olumsuz etkilemekte, çiftçiyi üretimden soğutmakta, hatta üretimden düşürmektedir. Gümrük düzenlemeleri tüm kesimlere olası etkileri göz önünde bulundurularak hesaplanmalı, zorunluluk halinde vergiler düşürülecek ise de hasat dönemi dışında, ilgili ürünün en düşük ticari işlem gördüğü dönemde uygulanmalıdır.

Buğday ekim alanlarının korunması: Bundan 10 yıl önce 9 milyon hektar olan buğday ekim alanı, giderek azalmış, 8 milyon hektar olan sınır değerin altına 7,7 milyon hektara düşmüştür. Bu oran giderek de azalmaktadır. Buna rağmen gerek yeni çeşitlerin ıslahı gerekse yetiştirme tekniklerindeki gelişmeler, ekim nöbeti ilkelerine uyulmasından kaynaklı olarak birim alan verimi giderek artmış, bugüne kadar üretim düşüşünün önüne geçilebilmiştir. Ancak gelinen noktada nüfus artışı, göçmen nüfus, artan turist sayısı, dışarıya yapılan yardımlar ve çevremizde yaşananlardan (Türkiye'den gelecek gıdalarla beslenmek durumunda olan komşu ülkelerin vatandaşları) dolayı tüketim öngörülenin çok üzerinde gerçekleşmektedir. Bu nedenle buğday ekim alanlarında sınır değerlere ulaşılmış olup, bunun altına düşen ekim alanları kurak yıllarda üretim yetersizliği sorununu beraberinde getirecektir. Sulu tarım alanlarında diğer ürünlerin karlılığının yüksek olmasından dolayı buğday, artık kıraç alan ürünü ya da münavebe ürünü olarak görülmektedir. Bunun için buğdaya yapılan destekler bölgesel olarak sulu/kurak farklılıklar dikkate alınarak arttırılmalıdır.

Havzalar arası su transferi yapılması: Türkiye'de, büyük kısmı İç Anadolu ve Geçit Bölgelerinde olmak üzere 4,5 milyon hektar civarında nadas alanı bulunmaktadır. Tarım potansiyelinin önündeki en büyük engel, bu potansiyelin kullanılamıyor olmasıdır. Bunun en büyük nedeni de 'Su'dur. Tarımın iklim şartlarına bağımlılığının azaltılması gerekir. Nadasa bırakılan alanların suyla buluşturulması halinde yıllık tarımsal hasılamız 20 Milyar TL artış gösterecektir. Sürdürülebilir bir tarım ve verimlilik için belli ilkeler çerçevesinde havzalar arasında su transferinin yapılması gerekir. Ayrıca mevcut sulanan alanlarda sulama sistemlerinin modernizasyonu yapılmalıdır.

Buğday üretiminde düşüş, arpada artış var

Ulusal Hububat Konseyi'nin "Ülkesel Hububat Rekolte Değerlendirme Raporu"na göre 2018'de buğday üretiminde düşüş,arpa üretiminde ise artış bekleniyor.

Rapora göre, Türkiye'de 2017-2018 ekim sezonunda buğday ekim alanlarının geçen yılki rakamdan daha çok İç Anadolu Bölgesi'nde olmak üzere yüzde 8-10 dolayında bir azalma olacağı tahmin ediliyor. Ekim alanlarındaki azalmanın nedeni olarak, 2017 hasat sezonunda fiyatların düşük seyretmesi ve özellikle sulu tarım alanlarında alternatif ürünlerin (pamuk, mısır, ayçiçeği vb.) getirisinin 2017 yılında daha yüksek gerçekleşmesinden kaynaklandığı ifade edildi.

Bölgelerde yaşanan gelişmeler

Çukurova Bölgesi: Yağış dağılımı yönünden bir sorun yaşanmamış rekoltenin geçen yıl seviyesinde hatta bir miktar da üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Fakat hasat yaklaşırken son yağışların bölgede kaliteyi olumsuz etkileyeceği tahmin edilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Ocak başına kadarki olumsuz tablo Ocak-Şubat yağışlarının iyi olması ile önemli ölçüde telafi edilmiştir. Fakat bölgede Mart yağışlarının çok düşük seviyede gerçekleşmesi dengeleri olumsuz yönde tekrar değiştirmiştir. Bölgede Nisan ayının ortasına doğru başlayan yağışlar olumsuzluğu bir nebze azaltsa da Bölgede kıraç alanlarda başaklanma döneminde olan ürünlerde bu durum ciddi bir verim azalmasına neden olmuştur. Bu yıl bölgede geçmiş yıllara göre çok önceden sulama kanallarına su verilmiş,imkanı olan çiftçiler sulama ile bu verim kaybını azaltmaya çalışmıştır. Diyarbakır-Mardin-Urfa çevresinde sulu ekim alanlarında verimlilik geçen yılki durumunu korurken, kıraç ekim alanlarında ciddi verim ve rekolte düşüşleri beklenmektedir. Bölgede sulu ekim alanlarında 700-800 kg/da, kıraçlarda ise 100-150 kg /da dolayında verim beklentisi vardır. Geçen yıl bölgede kıraç alanlarda sulular kadar verim alındığı dikkate alınırsa bölgenin rekoltesinde bir azalma beklenmektedir.

Trakya Bölgesi: Bitki gelişimi İç Anadolu Bölgesine benzer şekilde çok iyi başlamış fakat o bölgede de Nisan ayındaki düşük yağışlar, ayrıca kışın ılıman geçmesi olumsuzluklar oluşturmuştur. Özellikle Kasım ayının sonuna doğru yapılan geç ekimler bu durumdan daha fazla etkilenmiştir. Bölgede rekoltenin geçen yıla göre yüzde 10 düşük olacağı tahmin edilmektedir. Mayıs ayındaki yağışlar verim ve kalite üzerine olumlu yansıyacaktır.

Konya Ovası: 2016-2017 yılında yaşanan çıkış sorunu nedeni ile üreticiler birim alana aşırı tohum atmışlar, atılan tohumların hepsi de çıkınca da bu yıl bölgede aşırı bir bitki sıklığı gözlenmiştir. Bölgede arazilerdeki aşırı bitki sıklığı su tüketimini artırmış, bitki gelişimi arttıkça geciken yağışlarda bitkiler daha çabuk strese girmeye başlamıştır. Bu durum gerek Mart ayı başı ve ortasında gerekse Nisan ayında sık sık yaşanmıştır.Yağışlarda normale göre %78 ve geçen yıla göre %74 azalma gerçekleşmiştir. Nisan ayı yağışı 1981 yılından bu yana son 38 yılın en düşük nisan yağışı olmuştur. Bu durum bölgedeki kıraç alanlarda önemli verim kaybına neden olacağı tahmin edilmektedir. Bölgede sulu ekim alanlarında yüksek verim beklenmektedir fakat sulu buğday ekim alanlarının daralması ve kıraçtaki verim kayıpları nedeni ile bölgede rekoltenin geçen yılın %5-10 altında olabileceği tahmin edilmektedir. Ülke buğday rekoltesinin ekim alanlarındaki daralmanın da etkisiyle geçen yıla göre %5-10 arası bir azalma ile 20 – 20.5 milyon ton arasında gerçekleşeceği, arpa rekoltesinde ise gerek ekim alanı artışı gerekse bazı sulu alanlara da arpa ekiminin yapılması gibi nedenlerden % 5-10 arası bir artışla 7.5-8 milyon ton düzeylerinde olacağı tahmin edilmektedir.

El ele vermiş
900.000 çiftçinin
yapamayacağı şey yoktur.

Buğday, Mısır, Pirinç ve Soya'da dünyadaki son durum

Hububat piyasalarını yakından izleyenler Prof. Dr. Hikmet Boyacıoğlu'nun her ay düzenli olarak Uluslararası Hububat Konseyi raporlarından derleyerek paylaştığı buğday,mısır,pirinç ve soya durum raporlarını merakla bekler. Boyacıoğlu'nun kaleminden Mayıs 2018 itibariyle 4 üründeki durum şöyle:

Buğdayda 2018/19 sezon görünümü

Uluslararası Hububat Konseyi(IGC); 24 Mayıs 2018 tarihli son raporunda, 2017/18 sezonu sonunda 758 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya buğday üretiminin, Temmuz 2018/Haziran 2019 döneminde, 26 Nisan 2018 tarihli öngörüsünden 3 milyon ton yüksek ancak 2017/18 sezonundan 16 milyon ton düşük, 742 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklediğini açıklamıştır.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 740 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya buğday tüketiminin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 6 milyon ton yüksek, 746 milyon ton düzeyinde olmasını beklemektedir.

Konsey; 2017/18 sezonu sonunda 176 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya buğday ticaretinin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 2 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 1 milyon ton yüksek, 177 milyon ton düzeyinde gerçekleşeceğini öngörmektedir.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 262 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya dönem sonu buğday stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton yüksek ancak 2017/18 sezonundan 3 milyon ton düşük, 258 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklemektedir.

Konsey; başlıca ihracatçıların (AB, ABD, Arjantin, Avustralya, Kanada, Kazakistan, Rusya ve Ukrayna) 2017/18 sezonu sonunda 83 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dönem sonu buğday stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 3 milyon ton yüksek ancak 2017/18 sezonundan 8 milyon ton düşük, 75 milyon

DÜNYA BUĞDAY DURUMU (MİLYON TON)

	2015/16	2016/17 Tahmin	2017/18 Öngörü	2018/19 Öngörü	
				26 Nisan	24 Mayıs
Üretim	737	755	758	739	742
Tüketim	719	737	740	745	746
Ticaret	166	177	176	179	177
Stoklar	226	244	262	257	258

Kaynak: "International Grain Council". Londra, İngiltere.

ton düzeyinde öngörüldüğünü açıklamıştır.

Mısırda 2018/19 sezonu görünümü

Uluslararası Hububat Konseyi, IGC; 24 Mayıs 2018 tarihli son raporunda, 2017/18 sezonu sonunda 1.044 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya mısır üretiminin, Temmuz 2018/Haziran 2019 döneminde, 26 Nisan 2018 tarihli öngörüsünden 1 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 11 milyon ton yüksek, 1.055 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklediğini açıklamıştır.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 1.074 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya mısır tüketiminin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 24 milyon ton yüksek, 1.098 milyon ton düzeyinde olmasını beklemektedir. Konsey; 2017/18 sezonu sonunda 147 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya mısır ticaretinin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 2 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 5 milyon ton yüksek, 152 milyon ton düzeyinde gerçekleşeceğini öngörmektedir.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 300 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya dönem sonu mısır stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 5 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 43 milyon ton düşük, 257 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklemektedir.

Konsey; başlıca ihracatçıların (AB, ABD, Arjantin, Avustralya, Kanada, Kazakistan, Rusya ve Ukrayna) 2017/18 sezonu sonunda 71 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dönem sonu mısır stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 2 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 18 milyon ton düşük, 53 milyon ton düzeyinde öngörüldüğünü açıklamıştır.

DÜNYA PİRİNÇ DURUMU (MİLYON TON)

	2015/16	2016/17 Tahmin	2017/18 Öngörü	2018/19 Öngörü 26 Nisan	2018/19 Öngörü 24 Mayıs
Üretim	474	489	488	493	491
Tüketim	473	487	487	491	493
Ticaret	39	47	47	47	48
Stoklar	124	123	123	123	121

Kaynak: "International Grain Council". Londra, İngiltere.

DÜNYA MISIR DURUMU (MİLYON TON)

	2015/16	2016/17 Tahmin	2017/18 Öngörü	2018/19 Öngörü 26 Nisan	2018/19 Öngörü 24 Mayıs
Üretim	983	1087	1044	1054	1055
Tüketim	975	1044	1074	1099	1098
Ticaret	136	138	147	150	152
Stoklar	288	330	300	262	257

Kaynak: "International Grain Council". Londra, İngiltere.

Pirinçte 2018/19 sezonu görünümü

Uluslararası Hububat Konseyi, IGC; 24 Mayıs 2018 tarihli son raporunda, 2017/18 sezonu sonunda 488 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya pirinç üretimini, Temmuz 2018/Haziran 2019 döneminde, 26 Nisan 2018 tarihli öngörüsünden 3 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 2 milyon ton yüksek, 490 milyon ton (öğütülmüş olarak) miktarda öngörmektedir.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 488 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya pirinç tüketiminin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 2 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 3 milyon ton yüksek, 491 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngörmektedir.

Konsey; 2017/18 sezonu sonunda 47 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya pirinç ticaretinin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden ve 2017/18 sezonundan 1 milyon ton yüksek, 48 milyon ton miktarda öngörmektedir.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 123 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya dönem sonu pirinç stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 2 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 1 milyon ton düşük, 121 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklemektedir.

Konsey; başlıca ihracatçıların (ABD, Hindistan, Pakistan, Tayland ve Vietnam) 2017/18 sezonu sonunda 26 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dönem sonu pirinç stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton yüksek ancak 2017/18 sezonundan değişmeden, 26 milyon ton miktarda gerçekleşmesini beklemektedir.

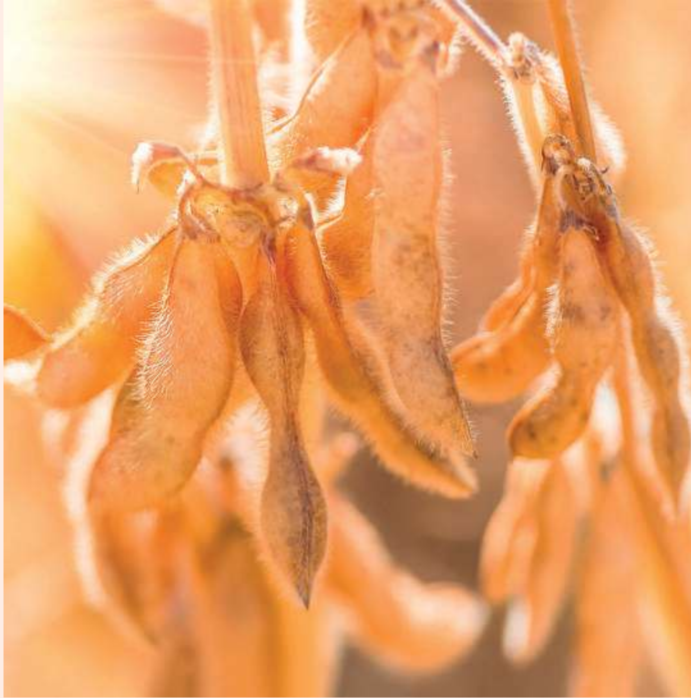
Soyada 2018/19 sezonu görünümü

Uluslararası Hububat Konseyi, IGC; 24 Mayıs 2018 tarihli son raporunda, 2017/18 sezonu sonunda 336 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya soya fasulyesi üretiminin, Temmuz 2018/Haziran 2019 döneminde, 26 Nisan 2018 tarihli öngörüsünden 1 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 20 milyon ton yüksek, 356 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklediğini açıklamıştır. IGC; 2017/18 sezonu sonunda 345 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya soya fasulyesi tüketiminin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 11 milyon ton yüksek, 356 milyon ton düzeyinde olmasını beklemektedir.

Konsey; 2017/18 sezonu sonunda 152 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya soya fasulyesi ticaretinin, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 1 milyon ton düşük ancak 2017/18 sezonundan 4 milyon ton yüksek, 156 milyon ton düzeyinde gerçekleşeceğini öngörmektedir.

IGC; 2017/18 sezonu sonunda 39 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dünya dönem sonu soya fasulyesi stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden ve 2017/18 sezonundan değişmeden, 40 milyon ton düzeyinde gerçekleşmesini beklemektedir.

Konsey; başlıca ihracatçıların (AB, ABD, Arjantin, Avustralya, Kanada, Kazakistan, Rusya ve Ukrayna) 2017/18 sezonu sonunda 18 milyon ton miktarda gerçekleşeceğini öngördüğü dönem sonu soya fasulyesi stoklarının, 2018/19 döneminde, Nisan ayı öngörüsünden 3 milyon ton ve 2017/18 sezonundan 2 milyon ton yüksek, 20 milyon ton düzeyinde öngörüldüğünü açıklamıştır.

DÜNYA SOYA DURUMU (MİLYON TON)

	2015/16	2016/17 Tahmin	2017/18 Öngörü	2018/19 Öngörü 26 Nisan	2018/19 Öngörü 24 Mayıs
Üretim	315	349	336	355	356
Tüketim	317	334	345	357	356
Ticaret	134	148	152	157	156
Stoklar	32	48	39	40	40

Kaynak: "International Grain Council". Londra, İngiltere.

Karadeniz, dünya tahıl ticaretinin merkezi oldu

Dünya tahıl ticaretinde büyük bir değişim yaşanıyor. Kuraklık ve yüksek fiyat nedeniyle dünya tahıl ticaretinde Amerika'nın ağırlığı azalırken, Rusya,Ukrayna ve Kazakistan'ın yer aldığı Karadeniz ülkeleri hem üretimde hem de ihracatta payı artıyor.

Sadece buğday ticaretine bakıldığında 2000'li yılların başından bu yana dünyada buğday ticareti yaklaşık yüzde 50 oranında arttı. Rusya, Ukrayna ve Kazakistan'ın bu dönemdeki ihracatı rekor seviyede yüzde 708 oranında arttı. Bu üç ülkenin dünya buğday ihracatındaki payı bu dönemde yüzde 5'ten yüzde 26'ya yükseldi.

Rusya,Ukrayna ve Kazakistan'ın tahıl ihracatı 2017-2018 sezonunda ilk kez 100 milyon tonun üzerine ulaşacak. Ayrıca bu trendin yeni sezonda da devam etmesi bekleniyor.

Rusya'nın tahıl konusundaki çalışmaları ile bilinen en önemli kurumlarından Tarımsal Pazar Çalışmaları Enstitüsü (IKAR)'nün Genel Direktörü Dmitry Rylko'nun verdiği bilgilere göre, Rusya, Ukrayna ve Kazakistan tarihinin en yüksek tahıl ihracatına ulaştı.1990-91 sezonunda Kazakistan'ın bir miktar ihracatı dışında ithalatçı olan Karadeniz ülkeleri 2008-2009 sezonundan itibaren ihracatta büyük bir sıçrama gerçekleştirdi. 2015-2016 sezonunda bu üç ülkenin tahıl ihracatı 81.5 milyon tona,2016-17 sezonunda ise 88.8 milyon tona çıktı. 2017-2018 sezonunda ise 102 milyon 700 bin ton olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

İhracatın lokomotifi Rusya

Nisan sonu itibariyle sadece Rusya'nın tahıl ihracatının 45.5 milyon ton olarak gerçekleştiğini belirten IKAR Genel Direktörü Dmitry Rylko :"Kimsenin beklemediği ve tahmin etmediği bir ihracat artışı var. 2017-2018 sezonunda Rusya'nın tahıl ihracatı 51.3 milyon ton, Ukrayna' nın 42.3 milyon ton ve Kazakistan'ın ise 9.1 milyon ton ile toplamda 102 milyon 700 bin tona ulaşacak. Rusya'da tahıl üretimi güneyden Sibirya'ya kadar her bölgede artıyor. Üretim ve ihracattaki artışın önümüzdeki yıllarda da devam edeceğini söyleyebiliriz. "dedi.

Başarının anahtarı

Rusya'da tahıl üretiminin sadece belli bölgelerde değil,her bölgede artış gösterdiğini anlatan Rylko, bu başarının arkasındaki faktörleri şöyle sıraladı: "Tahıl üretimi ve ihracatı konusunda çok iyi bir koordinasyon sağlandı. Tarım Bakanlığı ve diğer ilgili tüm

kuruluşların katılımı ile haftada bir toplantı yapılıyor.Bu toplantılarda sorunlar ele alınarak çözüm üretiliyor. Belirlenen hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütülüyor. Tahıl ticaretinde lojistiğin önemi daha iyi anlaşıldı. Demiryolları,deniz yolu ve tüm lojistik faaliyetleri iyileştirildi ve maliyetler düşürüldü. Silolar gübre sektöründen alınarak hububat sektörüne verildi. Altyapı çalışmalarıyla depolama kapasitesi artırıldı. Baltık Denizi limanları açılarak ticaretin çok yönlü yapılması sağlandı. Aralık 2017 sonunda 1595 Sayılı Kararname ile 13 hububat bölgesi belirlendi.Her bir bölgeye üretim kotası verildi. Yerel üreticilere fiyat desteği sağlanmaya başlandı. Bu sistemli çalışma başarıyı getirdi."

En büyük pazarı Mısır ve Türkiye

Tahıl üretiminde ve ihracatında büyük başarı elde eden Rusya'nın buğdayda en büyük ihracat pazarı Mısır ve Türkiye. Ayrıca bu ilki ülke üzerinden Afrika'ya da ihracat yapılıyor. Rusya, planlı bir çalışma ile üretimde,ihracatta büyük bir başarı öyküsü yaratırken, buğdayın gen merkezi olan Türkiye, yılda ortalama 5 milyon ton buğday ithal ederken bu8nun çok büyük bölümünü Rusya'dan ve diğer Karadeniz ülkelerinden alıyor. Türkiye, Mısır'dan sonra Rusya'dan en çok buğday ithal eden ikinci ülke konumunda. İKAR verilerine göre, Türkiye 2017-2018 sezonunda Rusya'dan 4.4 milyon ton buğday ithal ederek rekor seviyeye ulaştı. Türkiye buğday ithalatında Rusya'nın payı her geçen yıl artıyor. İthalatta Rusya'nın payı 2007-2008 sezonunda yüzde 32 olurken, 2009'da yüzde 61'e, 2010'da yüzde 75 oldu. 2011'de yüzde 12'ye geriledikten sonra ertesi yıl tekrar büyük bir sıçrama ile yüzde 68'e çıktı ve 2017-2018 sezonunda Türkiye buğday ithalatının yüzde 82'si Rusya'dan yapıldı. Ayrıca, Rusya toplam kepek ihracatının yüzde 90'nını,mısır ihracatının yüzde 39'unu Türkiye'ye gerçekleştiriyor.

Yeni pazarlar

Rusya Federasyonu Mısır ve Türkiye'nin yanı sıra yeni pazarlar konusunda da büyük bir atak içerisinde. Rusya Federasyonu 2017-2018 sezonunda Vietnam'a 1 milyon 500 bin ton, Endonezya'ya a 1 milyon 200 bin ton,Mexico'ya 515 bin ton, Filipinler'e 315 bin ton,Venezuela'ya 225 bin ton ve Malezya'ya 100 bin ton buğday ihracatı gerçekleştirildi.

Türkiye için fırsat olabilir

Dünya tahıl ticaretinin Karadeniz ülkelerinde yoğunlaşması Türkiye'ye önemli fırsatlar sağlayabilir. Uzmanlar, Türkiye'nin ihracatçı ülkeler ile ithalatçı ülkeler arasında stratejik bir konumda olduğunu ve bunun tahıl ticaretinde yeni fırsatlar doğurabileceğini ifade ediyor. Kazakistan'dan başlayarak Hazar Denizi'ni gemilerle geçtikten sonra Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden Türkiye'ye bağlanan Trans Hazar demiryolu projesinin ticarette önemli fırsatlar sağlayacağı belirtiliyor. Ayrıca, uluslararası emtia borsacılığında da Türkiye'nin merkez olması sağlanabilir.

Amerika'da kuraklık endişesi

Karadeniz ülkeleri tahıl ticaretinde liderliğe yükselirken Avrupa Birliği ve Amerika'da sıkıntılı günler yaşanıyor. COFCO International Uzmanı Sarunas Cebelis'in verdiği bilgilere göre, Amerika'nın güneybatı bölgelerinde çok büyük kuraklık yaşanıyor.Kansas'ta oldukça düşük bir üretim bekleniyor.Bu nedenle Amerikan buğdayının fiyatı yükseliyor.

Avrupa Birliği üyesi 28 ülkenin 2008-2019 buğday üretimi 140 milyon 553 bin ton olacağı tahmin ediliyor. Geçen sezon üretim 141 milyon 151 bin tondu.

Amerika ve Avrupa Birliği'nde tahıl üretimi ve ticaretinde önemli sorunlar yaşanırken, Türkiye'nin yanı başındaki Rusya,Ukrayna ve Kazakistan akılcı politikalarla bunu fırsata çevirdi. Karadeniz ülkeleri tahıl üretimini ve ihracatını artırarak dünya ticaretinde söz sahibi oldu. Türkiye ise, üretimini istenen düzeyde artıramadığı için ithalatçı konuma düştü.

Arpa üretimi artıyor

Arpa, dünya tahıl üretimi içerisinde buğday, çeltik ve mısırdan sonra 4. sırada yer alıyor. Türkiye'de ise ekim alanı ve üretim miktarı bakımından buğdaydan sonra ikinci sırada.Son 10 yıllık döneme bakıldığında Türkiye'nin arpa ekim alanlarının 2.4 ile 3.4 milyon hektar arasında , üretim miktarının ise 5.9 ile 8 milyon ton arasında değişiyor.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye'nin 2016 yılı arpa üretimi 6.7 milyon ton iken 2017'de yüzde 10.3 artışla 7 milyon 100 bin ton oldu. 2018 ilk tahminine göre ise, 2018 üretiminin 7.4 milyon ton olacak.

Türkiye'nin tüm bölgelerinde yetiştirilmekle birlikte özellikle İç Anadolu, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arpa üretiminde öne çıkıyor. En çok üretim yapılan iller ise,sırasıyla Konya,Ankara ve Şanlıurfa.

2000'li yılların başında Türkiye arpa ihraç eden ülke iken, son yıllarda ithalatçı oldu. Arpa ithalat miktarı; üretime, yurt içi kullanım miktarına ve gelişen yem sanayinin ham madde ihtiyacını karşılamasına bağlı olarak yıllar itibarıyla değişiklik gösteriyor.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2002 yılında 595 bin 824 ton arpa ihraç eden ve karşılığında 58 milyon 910 bin dolar döviz girdisi elde eden Türkiye, aynı yıl 16 bin 759 ton arpa ithal etti.Sonraki yıllarda ithalat artarken ihracat azaldı. 2014 yılında arpa ithalatı 675 bin 994 ton ile en yüksek seviyeye ulaştı. 2014'te ihracat ise yaklaşık 14 bin ton oldu. Geçen yıl yani 2017'de 384 bin 109 ton arpa ithalatı yapılırken ihracat 8 bin 646 ton olarak gerçekleşti.

En büyük üretici Avrupa Birliği

Toprak Mahsulleri Ofisi 2017 Hububat Sektör Raporu'na göre, Dünya arpa üretimi 2017-2018 sezonunda 145 milyon ton seviyesinde olacağı tahmin ediliyor. Dünya arpa üretiminin yüzde 41'ini Avrupa Birliği gerçekleştiriyor.Avrupa Birliği'nin en önemli üretici ülkeleri Fransa, Almanya, Birleşik Krallık ve İspanya. Bu 4 ülke, 2017/18 döneminde toplam 36 milyon ton ile Avrupa Birliği arpa üretiminin yüzde 60'ını oluşturuyor.

Dünyanın ikinci en büyük arpa üreticisi yüzde 12'lik pay ile Rusya Federasyonu. Dünya üretiminin yüzde 9'unu karşılayan Avustralya ise ülkeler bazında dünyanın en büyük arpa ihracatçısı konumunda. Türkiye, dünya arpa üretiminin ortalama yüzde 5'ini gerçekleştiriyor.

2017/18 küresel arpa tüketiminin başta Suudi Arabistan olmak üzere Avrupa Birliği, Rusya, Ukrayna, ABD ve Kanada'da yemlik ve maltlık arpa kullanımındaki azalışın İran, Türkiye, Kuzey Afrika ve Güney Asya ülkelerinin yemlik talebindeki artışını dengelemesi sonucunda 2016/17 döneminin seviyesinde, 147 milyon ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Çin ve İran en büyük ithalatçı

2017/18 küresel arpa ticareti; dünyanın en büyük arpa ithalatçılarından Çin ve İran'ın talebindeki artışın etkisiyle önceki dönemin %1 üzerinde, 29 milyon ton (malt hariç) seviyesinde tahmin edilmektedir. 2017/18 dönemi küresel arpa kapanış stoklarının üretimdeki düşüşün ardından tüketimin aynı seviyede kalması ve ithalat talebinin bir miktar artması ile %6 azalarak 27,9 milyon tona gerilemesi ancak hâlen son 5 yılın ortalamasının üzerinde kalması beklenmektedir.

Verim artıyor

Son 10 yılda yüzde 29 artış gösteren dünya ortalama arpa veriminin 2017/18 sezonunda geçen yılın rekor seviyesinin bir miktar altında, hektar başına 3,07 ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. En yüksek arpa verimi başta Belçika, Almanya ve Birleşik Krallık olmak üzere AB (28) ülkelerinde elde edilmektedir.

Mısır üretimi azalıyor, tüketim artıyor

Dünya hububat ürünleri arasında mısır, ekim alanı bakımından ikinci, üretim ve verimde ise ilk sırada yer alıyor. Dünya mısır üretiminin yüzde 38'si Amerika Birleşik Devletleri'nde, yüzde 21'i Çin'de ve yüzde 15'i Güney Amerika'da gerçekleştiriliyor..

İnsan beslenmesinin yanı sıra hayvancılık sektörünün yem hammaddesi ve son yıllarda hızla artan etanol üretimi için önemli ürünlerden birisi olan mısırın üretimi hem dünya da hem de Türkiye'de azalıyor.

Dünya mısır üretimi dünya genelinde hem ekiliş alanlarındaki daralma hem de verimdeki düşüşe bağlı olarak 2017/2018 piyasa yılında bir önceki yıla kıyasla 33 milyon ton azalışla 1 milyar 45 milyon ton seviyesine geriledi. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 2017 Hububat Sektör Raporu'na göre, söz konusu azalış büyük oranda Arjantin ve Brezilya'nın üretimlerinde kuraklığın etkisine bağlı olarak beklenen düşüşten kaynaklanıyor.

Raporda mısır üretimindeki düşüşün nedenleri şöyle ifade ediliyor:"Dünya mısır verimi 2012 yılında kuraklığın özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği mısır verimini düşürmesi ile önemli bir azalış göstermiş, sonraki sezonlarda ise artmaya devam etmiştir. Bu sezon ise geçen yıl seviyesiyle neredeyse aynı oranda gerçekleşmiştir. Üretimdeki azalış ise majör üretici ülkelerin verimlerindeki düşüşten kaynaklanmaktadır. 2017/18 sezonunda verim geçen sezona kıyasla Brezilya'da yüzde 5, Arjantin'de yüzde 14 ve Ukrayna'da yüzde 18 azalış göstermiştir. 2017/18 sezonunda Ukrayna, Hindistan, Avrupa Birliği, Çin, Güney Amerika ülkeleri Arjantin ve Brezilya'nın üretimlerindeki düşüş neticesinde dünya üretimindeki payları önceki sezona kıyasla yüzde 1 düşüş göstermiştir. ABD'nin üretimindeki azalışa rağmen küresel mısır üretimindeki payı önceki sezona kıyasla değişmemiştir. "

Tüketim rekor seviyeye ulaştı

Küresel mısır tüketimi, etanol ve yem talebindeki artışa bağlı olarak son yıllarda rekor seviyelere ulaştığı belirtilen raporda:"FAO(Gıda ve Tarım Örgütü) Gıda

Görünüm Raporlarına göre (2009, 2017) gelişmekte olan ülkelerin gelir artışına bağlı olarak son 10 yılda (2008-2017) toplam et talebi yüzde 70, kanatlı et talebi yüzde 30 artış göstermiştir. Söz konusu artışla mısır ve diğer yem ham maddelerine yönelik talep artmıştır. Ayrıca küresel ısınma ile mücadele kapsamında karbon salınımının azaltılması amacıyla fosil yakıtların kullanımının sınırlanması politikaları birçok ülkenin mevzuatında yer bulmuştur. Dünya genelinde etanol üretim ve tüketimi giderek artmaktadır. IGC(Uluslararası Hububat Konseyi) verilerine göre etanol üretimi için mısır kullanımı son 5 yılda yaklaşık yüzde 20 artış göstererek 157 milyon ton seviyesine yükselmiştir.

Dünya genelindeki kapanış stokları arzdaki yükseliş neticesinde son yıllarda düzenli olarak artmıştır. Bu sezon geçen sezona kıyasla üretimdeki azalışa rağmen tüketimin artış göstermesine bağlı olarak kapanış stoklarının 2012/13 sezonundan bu yana ilk defa azalış göstermesi beklenmektedir. Kapanış stoklarındaki azalışta Çin'in stoklarını eritme çabaları önemli bir etkendir."

Çin ithalatını Karadeniz'e kaydırdı

Küresel mısır ithalatı içerisinde önemli paya sahip olan Japonya, Meksika ve Güney Kore büyük oranda ABD'den ithalat yapıyor. Üretimlerini arttıran Ukrayna ve Rusya, geleneksel olan pazarları Mısır ve Türkiye'nin yanı sıra Japonya ve Güney Kore'ye de ihracat yapıyor. Avrupa Birliği ise, birlik dışından olan talebini büyük oranda Ukrayna, Brezilya ve ABD'den karşılıyor. Bu sezon ithalatının 4 milyon ton civarında olması öngörülen Çin, ABD ile yaşadığı ticaret uyuşmazlığı neticesinde mısır ithalat alımlarını Karadeniz Bölgesi'ne yöneltti. Arjantin'de üretim öngörüsünün düşürülmesine bağlı olarak fiyatların yüksek olmasının da bu yönelimde payı bulunuyor.

Amerika'nın ihracattaki payı azalıyor

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin Hububat Sektör Raporu'nda mısır ihracatı konusunda şu değerlendirmeye yer veriliyor:" 2008/09 döneminde 84 milyon ton olan küresel mısır ihracatı her yıl düzenli olarak yükselmiştir. 2012 yılında ABD'nin ihracatının büyük oranda düşmesi nedeniyle küresel pazarda oluşan

Dünya Mısır Üretimi ve Önemli Üretici Ülkeler (Milyon Ton)

Ülkeler	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/2016*	2016/2017	2017/2018*
ABD	306	332	316	313	273	351	361	346	385	371
Çin	166	164	177	193	206	218	216	225	220	216
Brezilya	51	56	57	73	82	80	85	67	98	88
AB	66	60	58	68	58	64	76	59	63	65
Arjantin	16	23	24	21	32	33	34	40	50	40
Meksika	24	20	21	19	22	23	25	26	28	27
Hindistan	20	17	22	22	22	24	24	23	26	27
Ukrayna	11	10	12	23	21	31	28	23	28	24
Rusya	6,7	4,0	3,1	6,7	8,2	11,6	11,3	13,2	15,3	13,2
Türkiye**	**4,3**	**4,3**	**4,3**	**4,2**	**4,6**	**5,9**	**6,0**	**6,4**	**6,4**	**5,9**
Dünya	**802**	**823**	**836**	**888**	**877**	**1002**	**1027**	**984**	**1088**	**1045**

Kaynak: IGC 2018 (*) Tahmini (**) TUIK verileri

açığı ihracatlarını artıran Brezilya ve Arjantin kapatmış ve küresel mısır ticaretinin bir önceki sezona yakın bir değerde gerçekleşmesinde etkili olmuştur. 2015/16 sezonunda uzun süren kuraklığa bağlı olarak Brezilya'nın ikinci ürün mısır verimindeki keskin azalışla üretim miktarı yüzde 20'nin üzerinde düşüş göstermiş ve kapanış stokları önemli ölçüde azalmıştır. Bunlara ek olarak yem sektörünün yoğun ürün talebinin iç fiyatları desteklemesi ve Brezilya Reali'nin dolar karşısında aşırı

Türkiye'nin Mısır İthalat ve İhracat Miktarları

Yıllar	İthalat			İhracat		
	Miktar (Ton)	Değer (Bin $)	Ort. Fiyat ($/Ton)	Miktar (Ton)	Değer (Bin $)	Ort. Fiyat ($/Ton)
2002	1.179.937	133.754	113	9.019	10.953	1.214
2003	1.818.458	276.182	152	11.039	13.105	1.187
2004	1.049.744	190.477	181	10.525	15.805	1.502
2005	218.059	47.335	217	127.581	22.327	175
2006	30.579	12.702	415	192.950	35.951	186
2007	1.128.456	269.337	239	8.320	12.478	1.500
2008	1.151.407	381.938	332	15.056	24.948	1.657
2009	485.131	135.136	279	325.434	81.323	250
2010	452.362	124.157	274	10.649	26.006	2.442
2011	381.293	136.119	357	13.945	27.923	2.002
2012	807.480	245.919	305	20.359	33.820	1.661
2013	1.548.133	473.138	306	210.927	88.124	418
2014	1.423.595	350.247	246	64.618	63.290	979
2015	1.487.005	343.046	231	75.185	51.033	679
2016	534.791	128.639	241	44.136	49.044	1.111
2017	2.055.543	428.738	209	117.976	53.226	451

Kaynak: TÜİK 2018

güçlenmesi gibi etkenler neticesinde Brezilya'nın 2016/17 sezonu ihracat miktarı yarı yarıya azalmıştır. Bu sezon üretim miktarının azalmasına rağmen tüketim talebindeki artışa bağlı olarak ihracatın yeni bir rekor seviyesine yükselmesi beklenmektedir.

ABD'nin 2017/18 döneminde küresel mısır ihracatındaki payı önceki sezona kıyasla yüzde 10 azalış göstermiştir. Bu azalış, yine önceki sezona kıyasla Brezilya'nın yüzde 12, Arjantin'in yüzde 2 oranında ihracat payını arttırmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ukrayna'nın üretimindeki düşüşe bağlı olarak ihracattaki payı yüzde 2 düşüş göstermiştir. Küresel mısır fiyatları, dünya genelinde üretimin bol olması ve kapanış stoklarının sürekli biçimde artmasına bağlı olarak düşük seyretmektedir."

Türkiye'nin üretimi düşüyor, ithalatı artıyor

Türkiye'de , 2000'li yılların başında 2 milyon ton civarında mısır üretirken ihtiyacının önemli bölümü ithal ediyordu. Çiftçilerin o dönemde pamuk ekiminden kaçması, ikinci ürün ekiminin yaygınlaşması, hayvancılık yatırımlarının desteklenmesi ile mısır üretimine yönelme oldu.Mısır fiyatlarındaki artış,tohum şirketlerinin bölgelere uygun verimli çeşitleri geliştirmesi, devletin mısıra destek olması ile üretim 2016 yılında 6 milyon 400 bin tona ulaştı. Fakat, 2016'dan sonra politika değişikliği ile mısır ekimine verilen desteklerin düşürülmesi,su kısıtı olan alanlarda mısır ekiminin desteklenmemesi üretimden kaçışı hızlandırdı. Pamuk fiyatlarındaki artışın da etkisi ile çiftçi yeniden pamuk ekimine döndü. Mısır üretimi düşmeye başladı. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2017 yılında mısır üretimi 6 milyon tonun altına düşerek 5.9 milyon ton oldu. Bu yıl ise beklenen üretim 5 milyon 400 bin ton. Üretim azaldıkça ithalat artacak. Mısır üretiminin azalması hayvancılığı ve gıda sektörünü olumsuz etkileyecek. Yem için,nişasta bazlı şeker için ve mısır yağı üretimi için daha çok ithalat yapılacak.

Mısırın kullanım alanı yaygın

Türkiye'de, yem, nişasta, glikoz, yağ ve son yıllarda biyoetanol üretiminde kullanılan mısır daha çok Çukurova, Amik Ovası ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yetiştiriliyor. Mısır; özellikle pamuk başta olmak üzere buğday ve yağlı tohumlara münavebeli ekilen bir ürün. Bu nedenle üreticiler alternatif ürün fiyatları ve bu ürünlere verilen desteklere bakarak ikame ürünler veya mısır arasında tercih yapabiliyor. Bu da zaman zaman mısır üretiminde dalgalanmalara yol açabiliyor.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2016 yılında 6,4 milyon ton olan mısır üretimi, 2017 yılında yüzde 7.8 düşüşle 5,9 milyon ton olarak gerçekleşti. Bu üretimin 4 milyon 811 bin tonu 1. ürün mısır, 1 milyon 581 tonu 2.ürün mısır olarak gerçekleşti.

Türkiye'de mısır üretiminin son yıllarda artmasında İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sulanabilir arazilerin artmasına bağlı olarak mısır üretimine yönelimin yanında, özellikle Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere kıyı bölgelerde ikinci ürün mısır üretiminin artmasının da payı büyük. Ayrıca mısır üretimini teşvik eden uygulamalar, yüksek verimli mısır çeşitlerinin geliştirilmesi, su ve gübrenin etkin kullanımı, mekanizasyon ile pazarlamasının kolay olması da son 10 yılda mısır üretimini arttırdı. Ancak son iki yılda üretim tekrar düşmeye başladı.

Tüketim yaklaşık 8 milyon ton

Toprak Mahsulleri Ofisi(TMO) Raporu'na göre, Türkiye'nin yıllık mısır tüketimi ikame ürünlerin piyasa oluşumlarına bağlı olarak yaklaşık 7.5 - 8 milyon ton aralığında değişiyor. Raporda piyasaya ilişkin şu değerlendirme yapılıyor: " TMO, piyasaları yakından takip ederek üreticilerin ürünlerini öngörülen müdahale alım fiyatının üzerinde satabilmelerine imkân sağlamak için müdahale alım fiyatlarını en uygun zamanda açıklamaktadır. Bakanlığımız ve TMO tarafından uygulamaya konulan politikalar, prim uygulaması ve diğer destekler, sertifikalı tohumluk kullanımı, üretimde mekanizasyonun artması gibi sebeplerle (mekanizasyon, gübre, tohumluk vb.) 2008 yılındaki 3.5 milyon ton mısır üretimi; yüzde 72 artışla 2017 yılında 5.9 milyon tona ulaşmıştır."

İthalat artıyor

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2016/17 dönemi mısır ürünü yeterlilik derecesi yüzde 87.8 oldu. Gelişen imalat sanayi ve sürekli artan mamul madde ihracatıyla birlikte sektörün ham madde ihtiyacı, üretimin yanı sıra ithalat yoluyla da karşılanıyor. Son dönemde en fazla mısır ithalatı 2 milyon 55 bin 543 ton ile 2017 yılında, en fazla ihracat ise 325 bin 434 ton ile 2009 yılında gerçekleşti. 2017 yılında mısır ihracatı 117 bin 976 ton oldu. Mısır ithalatı ağırlıklı olarak Rusya Federasyonu, Romanya, Ukrayna ve Sırbistan'dan yapılıyor.

Türkiye' de tarımın olduğu her yerde varız

GDO' lu 28 mısır ve 11 soya geni ithal ediliyor

Dünyada genetiği değiştirilmiş(GDO) 4 temel ürün var. Soya,mısır,kanola ve pamuk.Türkiye'de genetiği değiştirilmiş ürünlerin üretimi yasak.Ancak yem amaçlı olarak ithalatına izin veriliyor. Biyogüvenlik Kurulu Kararları ile Türkiye'ye ithalatına izin verilen 28 mısır ve 11 soya olmak üzere toplam 39 gen var. İthal edilen genetiği değiştirilmiş mısır ve soya hayvan yemi olarak kullanılıyor. Başvuru yapılmasına rağmen bugüne kadar genetiği değiştirilmiş pamuk ve kanola ithalatına izin verilmedi.

Soya tüketiminin yüzde 93'ü ithal

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) 2018 Bitkisel Üretim 1.Tahminine göre Türkiye'nin soya üretiminin geçen yıl olduğu gibi 140 bin ton olması bekleniyor. Türkiye' nin yıllık soya ihtiyacı ise 2 milyon tonun üzerinde. İhtiyacın yaklaşık yüzde 7'si iç piyasadan karşılanırken, soya tüketiminin yüzde 93'ü ithal ediliyor. İthal edilen soyanın da neredeyse tamamı genetiği değiştirilmiş.İnsanların ve hayvanların beslenmesi için adeta vazgeçilmez ürünlerden biri olarak kabul edilen soya ithalatının çok büyük bölümü Amerika,Arjantin,Brezilya,Rusya, Ukrayna ve Kanada'dan yapılıyor.ithal ediliyor. Bu ülkelerdeki üretimin neredeyse tamamı genetiği değiştirilmiş soya. Türkiye, yem amaçlı olarak genetiği değiştirilmiş soya ithal ediyor.

Hem insan ve hayvan beslenmesinde, hem de sanayide son derece önemli bir ürün olan soya, diğer bitki ve hayvan yem kaynaklarına göre, birim alandan daha fazla ve ucuz protein sağlayan bir ürün olduğunu belirten uzmanlar Türkiye'de soya üretiminin artırılması gerektiğine dikkat çekiyor.

Dünyada öncelikli ürün

Soya dünya genelinde birçok ülke için yağlı tohumlar arasında öncelikli ürün olarak kabul görüyor. Toplam yağlı tohum üretiminin yaklaşık yüzde 55-60'ını soya oluşturuyor. Türkiye'de ise bu sadece yüzde 2 düzeyinde. Son aylarda soya ithalatına yönelik GDO denetimlerinin yoğunlaşması ile ülkeye daha az ürün girmesi sonucunda soya fiyatı hızla yükseldi. Soyaya dayalı beslenmeye alıştırılan hayvancılık sektörü yüksek maliyet sorunu ile karşı karşıya kaldı.Özellikle kanatlı sektörünün yem tedarik sorunu büyüdü. Uzmanlara göre, soya üretiminin artırılması için devletin en az 3 yıl alım garantisi vererek desteklemesi gerekiyor. Buğday,mısır gibi soyada da alım fiyatı açıklanarak devlet tarafından alım garantisi verilmesi ile üretim artırılabilir.

Mısır ithalatı artacak

Soya üretimi artırılamazken, son üç yılda uygulanan destekleme politikası ve su kısıtı olan bölgelerde mısır ekiminin desteklenmemesi mısır üretiminde düşüşe neden oluyor. Ancak tüketim daha çok artıyor. Dolayısıyla ihtiyaç duyulan mısır ithalatla karşılanacak. İthal mısırın büyük bölümünün de genetiği değiştirilmiş mısır olması bekleniyor.

Üretimdeki artışa rağmen pirinç ithalatı sürüyor

Son yıllarda tahıllarda üretimi enj çok artırılan ürünlerden birisi çeltik olmasına rağmen Türkiye henüz jendi kendine yeterli değil. Bu nedenle her yıl pirinç ithal ediliyor.

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 2017 Hububat Raporu'na göre çelitik ve pirinç üretiminde ve dış ticaretindeki gelişmeler özetle şöyle:

Türkiye, çeltik bitkisinin yetişmesi için oldukça uygun iklimsel koşullara sahip bir ülkedir. Özellikle ülkemizde bu ürünün yetiştirildiği alanlarda yaz aylarında sıcaklık ortalamaları 25 ºC civarındadır. Bu sıcaklık değeri de çeltiğin yetişmesi açısından oldukça uygundur. Bu yüzden çeltik ülkemizde yaz aylarında yetiştirilmektedir. Çeltik tarımı ülkemizde daha çok akarsuların delta ovalarında ve vadi tabanlarında yapılmaktadır. Çünkü ülkemizdeki yağış değerleri çeltiğin yetişmesi için yeterli değildir. Bu yüzden ülkemizde bu bitki sulamalı olarak yetiştirilmektedir. Türkiye, çeltik ve pirinçte ithalatçı bir ülke konumunda olmasına rağmen özellikle 2000 yılından sonra uygulamaya konulan tarımsal politika ve yapılan desteklemelerin yanında kaliteli ve yüksek verimli çeşitlerin kullanılması, çeltik yetiştirme tekniği uygulamalarının iyileştirilmesi ve çeltik üreticisinin modern tarım yöntemlerini kullanmasına bağlı olarak üretimde ciddi artışlar olmuştur.

Üretim alanı yaklaşık iki kat arttı

Türkiye'de 2002 yılında 60 bin hektar alanda çeltik ekimi yapılırken bu alan 2017 yılında 109 bin 505 hektara ulaştı. Aynı şekilde 2002'de 360 bin ton olan çeltik üretimi 2017 yılında 900 bin tona çıktı. Buna bağlı olarak verimlilikte 2002'ye oranla 2017 yılında 222 kg/dekar artış sağlandı. Bu durum çeltik ekimindeki sürekli artışı kanıtlar niteliktedir. Ülkemizde pirinç

tüketimi de yıllar içerisinde artış gösterdi. 2000'li yılların başlarında yaklaşık 550 bin ton seviyelerinde olan pirinç tüketimi günümüzde yaklaşık 750 bin ton seviyelerine ulaşmış olup bu tüketimin yaklaşık 550 bin tonu yerli üretimle kalan kısmı ise ithalatla karşılanmaktadır.

Üretimin yüzde 70'i Marmara'da

Çeltik üretiminde bölge düzeyinde çok yüksek oranlı yoğunlaşma vardır. Buna göre üretimin yüzde 70'i Marmara Bölgesi'ndedir. Karadeniz ise üretimin yüzde 26'sına sahiptir ve bu iki bölge Türkiye çeltik üretiminin yüzde 96'sına sahiptir. Kalan yüzde 4'lük kısmı ise İç Anadolu (%2), Güneydoğu Anadolu (%1) ve diğer (%1) bölgeler oluşturmaktadır.

Çeltik üretiminde il düzeyinde de yoğunlaşma vardır. Edirne yüzde 44, Samsun yüzde 15, Balıkesir yüzde 13, Çanakkale yüzde 7 ve Çorum yüzde 6'lık payı ile toplam üretimin yüzde 82'sini bu 5 il gerçekleştiriyor. Kalan yüzde 15'lik kısmı ise Sinop, Tekirdağ, Kırklareli, Bursa, Çankırı, Diyarbakır ve Mersin oluşturmaktadır.

Çeltik ithalat sürüyor

2002–2017 yılları arasında Türkiye çeltik ithalat-ihracat miktar ve değerlerine ilişkin verilere bakıldığında 2010 yılında çeltik ithalatı 409 bin 199 ton ile son dönemin en yüksek seviyesindedir. 2017 yılı çeltik ithalat miktarı ise 165 bin 52 ton olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde son dönemde en yüksek çeltik ihracatı, 834 ton ile 2011 yılında yapılmıştır. 2017 yılı çeltik ihracatımız ise 614 tondur.

Ülkemiz çeltik üretimi, tüketimi karşılayamadığı için hemen hemen her dönem çeltik ya da pirinç dış alımı gerçekleşmektedir. Ülkemizde çeltik ithalatının büyük çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri(ABD), Rusya Federasyonu ve Bulgaristan'dan yapılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, ülkemiz pirinç ürünü yeterlilik derecesi, 2010/11 döneminde yüzde 90.7 oranı ile son dönemin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu durumun nedenleri arasında yurt içi kullanım miktarının düşük, üretim ve stok miktarlarının yüksek olmasını söyleyebiliriz. 2015/16 dönemi ülkemiz pirinç yeterlilik oranı ise üretimin azalması ve tüketimin artmasına bağlı olarak yüzde 69.9 olarak gerçekleşmiştir. 2016/17 döneminde pirinç yeterlilik oranı ise değişmeyerek bir önceki yıl ile aynı seviye olan yüzde 69.9 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak ülkemizin son yıllarda pirinç ithalat

Türkiye çeltik, üretim, verim ve tüketimi

Yıllar	Ekilen Alan (ha)	Üretim (Ton)	Pirinç Karşılığı (Ton)	Verim (Kg/da)	Tüketim (Ton)
2002	60.000	360.000	216.000	600	572.377
2003	65.000	372.000	223.200	572	299.953
2004	70.000	490.000	294.000	700	564.646
2005	85.000	600.000	360.000	706	534.990
2006	99.100	696.000	417.600	702	555.320
2007	93.900	648.000	388.800	690	612.874
2008	99.500	753.325	451.995	757	556.993
2009	96.754	750.000	450.000	775	702.517
2010	99.000	860.000	516.000	869	526.974
2011	99.400	900.000	540.000	905	696.877
2012	119.725	880.000	528.000	735	569.941
2013	110.592	900.000	540.000	814	637.055
2014	110.884	830.000	498.000	764	724.860
2015	115.856	920.000	552.000	794	750.094
2016	116.056	920.000	552.000	793	750.000
2017	109.505	900.000	540.000	822	750.000

Kaynak: TÜİK, 2018

Not[1]: 2016 ve 2017 yılı tüketimi TMO tahminidir.

Not[2]: Çeltik üretiminin pirinç karşılığı hesaplanırken 0,6 katsayısı esas alınmıştır.

miktarı azalırken ihracat miktarı artmaktadır. 2017 yılında pirinç ithalatı 148 bin 608 ton, ihracatı ise 49 bin 72 ton olmuştur. Ülkemizde pirinç ithalatının büyük çoğunluğu ise İtalya, Hindistan ve Yunanistan'dan yapılmaktadır.

Ülkemiz kargo (kahverengi) pirinç ihracat ve ithalat miktarlarına ait veriler değerlendirildiğinde 2011 yılı kargo pirinç ihracatı 716 ton ile son dönemin en yüksek seviyesindedir. 2017 yılı kargo pirinç ihracatı ise 51 ton olmuştur. 2017 yılı kargo pirinç ithalat miktarı da 34 bin 614 ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünyanın durumu

Dünya pirinç üretimi, 2017/18 döneminde bir önceki yıla göre 1 milyon ton azalarak 486 milyon ton seviyesine gerilemiştir. Güney Amerika, Bangladeş, ABD ve Avrupa Birliği'nin üretiminin azalması nedeniyle sezon başında üretim beklentisi 484 milyon ton civarındayken Çin, Hindistan, Tayland ve Filipinler'de üretimin artması sonucu durum dengelenmiştir. 2017/18 sezonunda ortalama çeltik verimliliği bir miktar gerilese de 10 yıl öncesine göre yaklaşık yüzde 7 artmıştır. Avustralya, ABD ve Uruguay en yüksek verimliliğe sahip ülkelerdir. Ancak 2017/18 sezonu ile 10 yıllık ortalama verimi kıyaslandığında en büyük ilerlemeyi Brezilya (%19), Hindistan (%9), Türkiye (%8), Myanmar (%6) ve Pakistan (%6) göstermiştir. En büyük gerileme ise Mısır (-%12), Arjantin (-%3) ve Japonya'da (-%1) olmuştur.

Üretimde Asya'nın ağırlığı var

Dünya pirinç tüketimi önceki sezona göre 1 milyon ton azalsa da 2017/18'de özellikle Asya'nın artan talebi ve Sahra-altı Afrika'nın yüksek nüfus artışı sayesinde üretimi 1 milyon ton aşarak 487 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. 2018/19 sezonunda iklim koşullarının olumlu gideceği yönündeki beklenti ve Asyalı üreticilerden özellikle Hindistan'ın üretiminin artacağı düşüncesiyle %2'lik gelişme beklenmektedir. 2018/19'da üretimle birlikte tüketimin de %1 civarında artacağı öngörülmektedir. 2017/18'de artan pirinç fiyatlarının 2018/19'da bir miktar gerileyerek dengelenmesi beklenmektedir. Yüksek seyreden fiyatların üreticileri teşvik edeceği ve sonuç olarak ekilişlerin artacağı düşünülmektedir.

Geleneksel beslenme alışkanlıkları, iklimin uygunluğu ve nüfus büyüklükleri nedeniyle toplam pirinç üretim ve tüketiminin yarısından fazlasını Asya gerçekleştirmektedir. Dünya nüfusunun yüzde 60'ı Asya'da yaşamakta, pirinç ekim alanlarının yüzde 88'i (142 milyon ton hektar) Asya'da bulunmakta ve pirinç üretiminin yaklaşık yüzde 90'ı (438 milyon ton) Asya'da yapılmaktadır. 2017/18 sezonunda üretim fırtınalar, sel felaketleri, azalan ekiliş alanları ve düşen verimlilik nedeniyle 1 milyon ton azalmış; tüketim gerilese de üretimi üst üste ikinci sezonda da aşmış ve pirinç ticaretine olumlu yansıyan bu durum stokların 1 milyon ton erimesine neden olmuştur. 2017/18 dönemi dünya pirinç üretiminde 1. sırada Çin, 2. sırada Hindistan yer almaktadır.

Tüketimin büyük bölümü Çin ve Hindistan'da

Üretimi 1 milyon ton aşarak 487 milyon ton seviyesinde gerçekleşen tüketimin yüzde 56'sını Çin, Hindistan ve Sahra-altı Afrika gerçekleştirmiştir. 2017/18 pirinç tüketimi önceki sezona göre Sahra-altı Afrika'da yüzde 15, Mısır'da yüzde 8, Tayland'da yüzde 7, Vietnam'da yüzde 7 ve Hindistan'da yüzde 6 artarken; Brezilya ve ABD'de yüzde 3 ve Güney Kore'de yüzde 1 azalmıştır. Tüketimi büyüten ana etmen nüfus artışıyken tüketimin azaldığı ve çoğu gelişmekte olan devletlerde artan refah sonucu değişen tüketim alışkanlıkları da etkili olmaktadır.

İthalat ve ihracattaki değişim

2017/18 sezonunda Bangladeş yüzde 94, Filipinler yüzde 8, Suudi Arabistan yüzde 5 ve Avrupa Birliği'nin yüzde 3 ithalatı bir önceki yıla göre artarken, İran'ın yüzde 20 ve Çin'in yüzde 1 azaldı. Son 10 yılda Çin yüzde 1302, Bangladeş yüzde 888, Sahra-altı Afrika yüzde 60, Avrupa Birliği yüzde 55 ve Suudi Arabistan yüzde 26 ithalatını en çok artıran ülkelerdir. Filipinler ise son 10 yılda yurt içi üretiminin artırması sayesinde ithalatını yüzde 42 azalttı.

Pirinç ticareti 2017/18'de önceki yılın çok az altında kalsa da son 10 yılda yüzde 57 büyüdü. Özellikle Hindistan ihracatını son 10 yılda yüzde 474 artırırken Myanmar yüzde 222 artırarak küresel ticarette önemlerini artırdı. 2017/18 sezonunda ihracatını önceki yıla göre en çok artıran ülke yüzde 28 ile Çin olurken, Vietnam yüzde 12, Pakistan yüzde 9 ve Hindistan yüzde 7 ile ihracatını en çok artıran diğer ülkeler oldu. 2017/18'de üretimindeki düşüşün etkisiyle ABD ticareti önceki yıla göre yüzde 22 küçülürken Brezilya yüzde 18, Uruguay yüzde 14 ve Tayland yüzde 12 geriledi.

2017/18 döneminde dünya pirinç ihracatının 26'sını Hindistan, yüzde 22'sini Tayland, yüzde 14'ünü ise Vietnam gerçekleştirdi. Hindistan ve Tayland'ın paylarında önceki yıla göre yüzde 2'lik bir gerileme yaşanırken Vietnam payını yüzde 2 artırdı. Pakistan ve Çin de paylarını yaklaşık yüzde 1 artırdı.

Dünya çeltik ve pirinç durumu

Yıllar	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*
Ekiliş	156	158	160	160	162	161	159	160	161
Çeltik Üretim	655	672	697	707	714	715	705	726	726
Çeltik Verim	4,2	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5
Pirinç Üretim	440	450	468	475	479	481	474	487	486
Pirinç Tüketim	435,9	444,9	458,1	467,9	479,0	475,6	473,0	487,6	487,2
Pirinç Ticaret	31,5	35,7	39,0	37,8	42,5	41,3	39,5	46,0	45,9
Pirinç Stok	95,3	100,2	110,4	117,6	117,5	122,4	123,9	123,0	122,1

Kaynak: IGC, 2018 (*)Tahmin
Not: Çeltik Ekiliş (milyon hektar), Üretim (milyon ton) ve Verimi (ton/ha) USDA verisidir.

Reis
LEZZET TANELERİ

TÜRKİYE
topraklarının
yerli ürünü

Reis
Mercimek
KIRMIZI İÇ MERCİMEK
Bakliyat
DERMASON FASULYE
Pirinç
Bakliyat
KOÇBAŞI NOHUT
Bulgur
PİLAVLIK BULGUR
Mercimek
YEŞİL MERCİMEK

Reis Güvencesiyle
1981'den
günümüze
Tarladan Sofranıza

INTERNATIONAL
Reis
QUALITY MARK

Çeltik üretimi stratejimiz olmalı

Dr. Rüştü Bozkurt / *Dünya Gazetesi Yazarı*

Bazı entelektüellerin "buğday uygarlıkları" ve "çeltik uygarlıkları" ayrımı yaptıklarını biliyorum. Her iki ürün de insan neslinin sürdürülmesinde çok özel bir yere sahiptir. Bizim halkımızın akıl birikimi "ekmeğiyle oynamayı" en büyük günah sayarken, pirinç-odaklı beslenen ülkelerde de " Pirinç tasın kırılsın" en ağır beddular arasında yerini alır.

Her zaman altını çizdiğimiz gibi bir strateji kavramından beslenmeyen düşüncelerin ve davranışların tam ve doğru olması olasılığı son derece düşüktür. Ülkemizin bir "buğday stratejisi" olması ne kadar gerekli ise " çeltik stratejisi" olması da o kadar gerekli ve doğru bir yönetişim olacaktır.

Ülkemizdeki çeltik üretiminin yarısını Edirne'de üretildiği için Hamzadere Havzası bizim özel ilgi alanımızdadır.Bu bölgede sahada ne olup bittiğini gözleyerek, ülkemizdeki çeltik üretiminin gidişatını öğrenmeye, anlamaya ve anlamlandırmaya çalışırız.

Çeltikte iyi yerdeyiz

Ülkemizde çeltik üretiminde geldiğimiz yer önemli. Üretim miktarı bakımından ülke ihtiyacının yüzde 80'ini karşılayacak düzeye gelinmiş olması kimi sevindirmez ki? Ayrıca, dönüm başına üretilen çeltik miktarında, çeltik üretiminin merkezi olan Tayland, Japonya ve diğer Güneydoğu Asya Ülkeleri'nin düzeyini yakalamış yer yer de geçmiş olmamız azımsanacak gibi bir başarı değil.

Birim başına verim ve ülke ihtiyacını tümüyle karşılayacak miktara yaklaşılmasını önemli bir adım olarak not edelim. Not edelim ama, "Bolluk sendromu" tuzaklarını da unutmayalım.

Hollanda petrol bulduktan sonra birçok alanda "verimlilik konusundaki öncülüğünü" yitirdi. Yunanistan Avrupa Birliği'nden aldığı fonları hovardaca harcadığı için sıkıntılardan sıkıntı beğenen ülke haline geldi. Ülkemiz, likiditenin bol olduğu, para akışının hızlandığı dönemlerde "para bulma" olanaklarını belli bir stratejinin gerektirdiği yerlere yöneltmediği için bugün "cari açığını" kapatamayan bir ülke konumuna geldi.

Ülkelerin yönetişimi bir bütündür. Buğday ve çeltik üretimini tutarlı bir strateji çerçevesinde yönetemiyorsak; yarı iletken üretimini, sensör ihtiyacımızı, birim ihracat fiyatı iki dolara bile ulaşamayan bugünkü durumu 4 dolar düzeyine çıkarma beklentilerimiz saflık olur.

Her alanda "strateji-odaklı yönetişim ihtiyacı" ülkemizin temel sorunlarından biridir; o nedenle çeltik üretiminde de ivedi olarak bir strateji ihtiyacımız vardır.

Stratejinin bileşenleri

Ülkemizde "çeltik üretimi stratejimiz" beş bileşen üzerine kurulmalı: Birincisi uygun topraklar ve alanların belirlenmesidir. İkincisi, su yönetimi ve kullanılmasıdır. Üçüncüsü tohum ıslahı ve ithal politikalarının netleştirilmesi. Dördüncüsü, toprak işleme, ürün bakım bilincinin yükseltilmesi. Beşincisi de, çeltik ithal etme politikalarının netleştirilmesi.

1- Çeltik ekim alanlarının belirlenmesi: Fındık üretiminde yaşadığımız disiplinsizliği çeltik konusunda

yaşamamalıyız.Öncelikle, çeltik üretimin yapılacağı havzaların titizlikle seçilmesi gerekiyor. Havzalar seçilirken kuşkusuz bir numaralı bileşen toprakların niteliği olacaktır. İkinci etken son derece önemli kaynak haline gelen su kullanımı ya da daha genel anlatımıyla su yönetimine uygunluğu mutlaka göz önüne alınmalı.Bir başka bileşen yörede elde edilecek birim başına verimin uluslararası piyasalarda rekabet edebilir sonuçlar yaratacak özelliklere sahip olmasıdır.

Toprak, su ve iklim odaklı uzun soluklu verilere dayalı, pilot uygulamalarla sonuçları kanıtlanan yerlere çeltik üretme izni verilmelidir. Ölçüleri belirlenmiş seçme yapmadan asla ödün verilmemelidir.

Çeltik üretiminde " Kervan yolda düzelir…" anlayışını son derece tehlikeli buluruz. Bu anlayışa sahip olanlara başka bir atasözünü anımsatmak isterim: " Gemi limanda batar…" der denizciler. Geminin yükünü uygun sararsanız, motorlarına bakarsanız, haddını aşan yükle doldurmazsanız, gemiler dalgalarla baş eder. Limanda özensizlik, "başlangıç noktasına hassas bağlılık ilkesinden" sapmalar gemiyi batırır.

2- Su yönetimi sistemlerinin etkinleştirilmesi: Çeltik üretim stratejinin bir diğer bileşeni su yönetimidir.Ülkemiz su zengini değildir. Su alternatif ürünler için de hayatı önemle kaynağımızdır.O nedenle çeltik ekimi yapılacak yerlerin su kaynakları analizi mutlaka yapılmış olmalıdır. Sadece kaynakların varlığı da yetmez, etkin bir su yönetimi ile minimum su kullanımıyla maksimum ürünü elde etmenin planları olmadan yola çıkılmamalıdır.

Su yönetimi kapsayıcı ve işleyen kurumlar gerektirir. Devlet Su İşleri ve diğer kooperatiflerin su yönetiminde uymaları gereken ilke, kural ve yasalar mutlaka çıkarılmalı; su yönetiminde en küçük boşluk bırakılmamalıdır. Çeltik gibi "su bağımlı" üretim alanlarında su analizi, sulama yöntemleri, su bedelleri, suyun geri kazanılması gibi bütün bileşenleri bir bütün olarak değerlendirmek, çeltik üretiminin uzun dönemli geleceğini güven altına alacaktır.

3- Tohum ıslahı ve ithalatı: Çeltik üretiminde önemli bileşenlerden biri de tohum ıslahı ve ithalatıdır. Ülkemizde tohum ıslahı konusunda belli bir yere gelinmiştir. Islah çalışmalarının sürekli olması gerekir. Islah yapan birimlerin ihtiyaçları karşılanmalı, ıslah edilmiş tohumlardan alınan sonuçlar; sahada karşılaşılan sorunlar, yeni tohum çeşitleri, ithal edilen çeşitlerin faydaları ve sakıncaları geri-bildirim döngüleriyle ele alınmalı; gerekli düzeltmeler yapılarak çeltik üretiminin geleceği güven altına alınmalıdır.

Sahada eli taşın altında olan insanlar tohum ithalatının ve çeşitlenmenin yararı olduğu kadar zararlı olduğunu da söylüyor. İtalya' dan 40 yıl önce terk edilmiş tohumların ithal edilerek kullanıldığı iddiası çok yaygın.

Çeltik üretiminde tohum ıslahı ve tohum ithalatı politikasının ilke, kural ve yasalar çerçevesinde kapsayıcı ve işleyen kurumlarla gözetim ve denetimini dikkate alan bir stratejimiz yoksa, o stratejiyi hep birlikte paylaşmamışsak sağlıklı bir gelecek inşa edebilir miyiz?

4- Toprak işleme, ürün bakımı ve hasat: Geçmişe göre çiftçimizin toprak işleme, ürün bakımı ve hasat özeni geliştiğini görmemezlik hata olur. Ancak, daha yapılacak çok işin olduğunu de bilmeliyiz.

Çeltik üretiminde lazer işlemi daha yaygınlaşmalı. Ayrıca, çeltik hasat edildikten sonra ikinci ürünler toprağın azotunu artırmanın olumlu etkilerini deneyen çiftçilerimiz var: Fiğ ekerek hem toprakta münavebe işlevi gerçekleşiyor hem de verimi ciddi biçimde artıyor.

Çiftçilerin sahadaki denemelerini birbirleriyle paylaşmasını sağlayan bir üretici iletişim hattı kurulmalı; ayrıca sözlü anlatım mekanizması oluşturulmalı.

Sahada çalışan çiftçinin önemli bir uyarısı var: Türkiye'de saman ithalatı yapılıyor.Bir yandan da çeltik sapları yakılıyor.Çeltik saplarının levha yapılmasında kullanılabileceğini ileri süren, bu konuda Ar-Ge yapılmasını önerenler de var. Ayrıca "ürün geliştirme" konusunda da araştırmalar yaparak değerin artırılması ad öneriliyor.

5- Çeltik ithal etme politikası: Pirinç ihtiyacının tümü ülkemizdeki üretimle karşılanamıyor. Bu nedenle ithalat yapılıyor. İthal edilen kalitesiz pirinçlerin yerli kaliteli pirinçle karıştırılarak satılması piyasayı çok olumsuz biçimde etkiliyor.

Çeltik üretimi stratejimiz bizim özetlediğimiz bileşenlere yenileri eklenerek belirlenmeli, kamuoyuyla paylaşılmalı ve uygulama mekanizmalarıyla birlikte açıklanmalıdır.Çeltik üretimiyle ilgili bugünkü durumu anlatan " durum tespiti envanteri" daha sona günlük gelişmeleri de kapsayacak biçimde " dinamik çeltik envanteri" verileriyle izlenmelidir. Katılımcı, paylaşımcı ve kapsayıcı bir olgunlukla ele alınmalıdır…

Ekmek yararlı mı, zararlı mı?

Uz.Dr.Ülkümen RODOPLU
Herkes İçin Acil Sağlık
Derneği Başkanı

Son dönemde ekmek üzerine çok keskin tartışmalar yaşanıyor. Bazı uzmanlar ekmekten tamamen uzak durmak gerektiğini söyler,bazıları ise ekmeğin hiç bir zararı olmadığını savunur. Tüketicinin de doğal olarak kafası karışıyor. Endişeyle soruyorlar ekmek yiyelim mi yemeyelim mi?

"Bütün ekmekler zararlıdır" ifadesi haksızlıktır.

Ekmeğe ve emeğe haksızlıktır.

Tam buğday/tahıl ekmeği buğday tanesinin bütününü içerir. Buğday tanesinin en dışına, kabuk bölümüne kepek kısmı diyebiliriz. Bu kısım çıkarılarak rafine beyaz ekmek elde edilir. Kepek bol lif, B-E vitamini ve birçok mineral içerir. Aslında kepeğin buğdaydan ayrılma işlemi 15. Yüzyılda yapılmış ve sanayileşme giderek artmıştır. Bu işlem gıda teknolojisinde son 50 yıldır yaygın olarak uygulanmaktadır.

Beyaz undan yapılan ekmek fırından taze çıktığında mis gibi kokar. Pamuk gibi yumuşak ve lezzetlidir. Ancak, ne yazık ki vitaminlerden, özellikle E ve B vitaminlerinden, doğal yağlardan, minerallerden ve posadan yoksun endüstriyel bir üründür.Sadece, endüstriyel ürün. Dolayısıyla insan sağlığına faydalı olduğunu söyleyebilmek olanaksızdır.

Ekşi mayalı ekmeğe gelince:

Tam tahıldan ekşi maya kullanılarak üretilen geleneksel ekmeği ise güvenle yiyebilirsiniz.

Beyaz ve kepekli ekmek

Bugün fırından, bakkaldan ya da marketten aldığınız beyaz ekmek geleneksel mayalı tam tahıllı ekmekten çok farklıdır. Buna ekmek demek yerine, endüstriyel bir un ürünü adını vermek daha doğru olur. Beyaz ekmekte posa, lif, vitamin, mineral, ya da işe yarayacak sağlıklı bir madde yoktur. Sadece geçici olarak tok tutan, yüksek kalorili bir besindir. Yenildikten hemen sonra kan şekerini yükseltir, Kan şekerindeki bu hızlı yükselme, son yılların modası insülin direnci gelişmesine yol açar. Bu da şeker hastalığı demektir. Öte yandan, içeriğindeki yüksek gluten nedeniyle sindirim ve bağışıklık sisteminde hoşa gitmeyen reaksiyonlara sebep olur.

Kısacası belki biraz tok tutar. Aslında bu da şüphelidir, çünkü yol açtığı hipoglisemi atakları nedeniyle kısa bir süre sonra yeniden acıkırsınız. Beyaz unun bilinen zararlarını önlemek için, piyasaya bu sefer de kepekli ekmekler sürülmüştür. Bilindiği üzere kepekli ekmek satışlarında çoğalma görülmektedir. Ancak kepekli ekmek, beyaz una bir miktar kepek katılmasıyla elde edilmiş undan yapılan ekmek demektir. Yani yine beyaz un söz konusudur. Piyasadaki ambalajlı kepekli ekmeklerin içeriğine bakıldığında, beyaz şeker katıldığı bile yazılmıştır. Üstelik kepek ekmek koyu görünsün diye bazı üreticilerin una kakao, kahve ya da kimyasal boya kattığı da söylenmektedir.

Ekşi maya ile yapılmış tam tahıllı ekmeklerin posa içerikleri çok yüksektir. Vitamin (özellikle E vitamini ve B vitaminleri) ve mineral gücü de fazladır. Ayrıca ekşi mayayla hazırlandıkları için de gluten içerikleri "maya sindirimi" sayesinde bir hayli azalır. Dolayısıyla bu şekilde hazırlanan geleneksel ekmekler sağlığımıza zararlı değil, faydalıdır.

İklim değişikliği soğan ve patates verimini düşürdü

Fiyat istikrarsızlığının en çok yaşandığı kuru soğan ve patatesi bu kez iklim değişikliği vurdu. İklim değişikliğinin etkisi ile soğan ve pateteste yaşanan hastalık,hasat döneminin uzaması nedeniyle verimlilikte önemli kayıplar yaşandı. Bu nedenle fiyatın artması ithalatı gündeme getirdi.

Patates ve soğan fiyatının artması ile gündeme gelen ithalat ise üreticileri endişelendirdi. Üreticiler ithalatın azalan üretimi daha da düşüreceğini belirterek, kısa zamanda piyasaya çıkacak yeni ürünle fiyatın düşeceğini ve ithalata gerek olmadığını savunuyor.

Türkiye son 10 yıllık ortalamaya göre, ortalama 1.5 milyon dekar alanda yılda ortalama 4.5 milyon ton patates üretiyor. Dekar başına verim ise 3 ton civarında. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2018 1.Bitkisel Üretim tahminine göre 2017 yılında 4 milyon 800 bin ton olan patates üretiminin 2018'de 4 milyon 750 bin ton olacağı tahmin edildi. Fakat, bu tahmin yayınlandıktan sonra yağışların olumsuz etkisi nedeniyle üretimin daha da düşük gerçekleşeceği beklentisi var.

Kuru soğan üretimi ise Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2017 yılında 2 milyon 131 bin ton iken 2018'de 2 milyon ton olacağı tahmin edildi.

İki üründe de Türkiye kendi yeterli

Türkiye, patates ve kuru soğanda kendi kendine yeterli olduğu gibi her iki üründe de ihracat yapıyor. Bugüne kadar patates ve soğanda hiç ithalat yapmayan Türkiye, üretimin çok olduğu yıllarda 200 bin ton civarında patates ihracatı yapıyor. Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre, 2013 yılında 316 bin ton ihracat yapılırken, 2015'te 13 bin 283 ton ihracat yapılabildi. 2016'da 191 bin 488 ton, 2017'de ise 205 bin 341 bin ton ihracat gerçekleştirildi. Kuru soğanda da Türkiye,yıllık ortalama 2 milyon ton üretiminin büyük bölümünü iç piyasada tüketirken yüzde 5'ini Rusya, Irak, Suriye,gibi ülkelere ihraç ediyor.

Sorunlar çözülmezse kırmızı et gibi olur

Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Ökkeş Yıldırım, patates konusunda önemli sorunlar olduğunu ve bu sorunlar çözülmezse kırmızı et gibi fi,yatın artacağını ve ithalat sarmalına girileceği konusunda uyarı yaptıklarını belirtti. Yıldırım , patateste fiyat artışının nedenlerini ise şöyle sıraladı:" Bundan 4 ay önce 400 bin ton patates depolarda yeşerecek, önlem alınsın deniliyordu. Şimdi ürün yok diye fiyat artışından şikayet ediyoruz. Bu patates konusunda ne kadar plansız, programsız bir üretim politikası olduğunu gösteriyor. Fiyat artışının nedeni spekülasyon yada stokçuluk değil. Bu yıl iklim değişikliği nedeniyle özellikle Adana'da,Antakya'da ve Ödemiş'te dengesiz iklim koşulları nedeniyle mildio hastalığı yaygın oldu. Hasat yapılamadı.Bu da verim kaybına neden oldu.Üretim azaldı ve fiyat yükseldi. Fiyat yükseldi diye ithalat yapılırsa bu kez üretim bundan olumsuz etkilenir. Zaten bir kaç yıldır para kazanamadığı için üretimi azaltan üretici iyice üretimden kaçar. Sonumuz kırmızı et gibi olur. İthalat sarmalından kurtulamayız."

İhracata ve bitmiş ürüne destek sağlanmalı

Çözümün ithalatta değil,ihracatta olduğunu belirten Yıldırım:" Biz

TÜRKİYE PATATES ÜRETİMİ

Yıl	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
2007	1.525.975	4.227.726	2.771
2008	1.478.883	4.196.522	2.838
2009	1.428.738	4.397.711	3.078
2010	1.388.660	4.513.453	3.250
2011	1.429.849	4.613.071	3.226
2012	1.720.867	4.795.122	2.786
2013	1.250.297	3.948.000	3.158
2014	1.297.032	4.166.000	3.212
2015	1.538.787	4.760.000	3.093
2016	1.448.572	4.750.000	3.279
2017	1.428.835	4.800.000	3.359

Kaynak: TÜİK

yıllardır ton başına 50 dolar destek verin diye uğraşıyoruz. Derdimizi yetkililere anlatamadık.İhracat olursa üretim artar.Türkiye ithalat yerine ihracat yapar. Ayrıca bitmiş ürün teşvik edilirse hem tüketim hem ihracat artar. Normal tarladan alınıp ihraç edilen patatesin tonu 120-200 dolara ihraç edilirken.Bitmiş ürünün tonu 650-750 dolardan ihraç ediliyor.Türkiye'nin katma değeri, yüksek ürün ihraç etmesi gerekiyor. Bunun için de desteklenmesi şart. Türkiye'nin 1 milyon ton bitmiş ürün ihraç etme kapasitesi var. Avrupa'da kişi başına bitmiş ürün yani parmak patates tüketimi kişi başına 40 kilo civarında.Türkiye'de 6 kilo. İç piyasada da bitmiş ürün tüketiminin artırılması gerekiyor. Ayrıca, sektörün önemli sorunlarından birisi olan Ödemiş Bölgesi'nin ikinci ürün patatesi tohumluk olarak kullanılması, denetim eksikliği,etik olmayan uygulamalarla ilgili sorunlara çözüm bulunmalı.

TÜRKİYE PATATES İHRACATI

Yıl	İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (Bin Dolar)
2002	34.672	2.615
2006	43.242	8.047
2008	89.895	8.741
2012	91.483	10.718
2013	316.327	43.208
2014	13.539	4.297
2015	13.283	1.427
2016	191.488	23.125
2017	205.341	27.732

Kaynak: GTHB BÜGEM

Sözleşmeli üretim yaygınlaşmalı." yorumunu yaptı.

Üretici 3 yıldır para kazanamıyor

Nevşehir'de patates tohumu konusunda faaliyet gösteren İnan Meijer Tohumculuk Firmasının Sahibi Nejmi İnan, patates üretiminin son 3 yılda azaldığını belirterek şunları söyledi: "Son 3 yıldır fiyat hep düşük seyretti. Bu nedenle üretici patates ekmeyi azalttı. Ayrıca bu yıl mildiyö hastalığı da çok yaygın. İlaç mücadelesi zamanında ve yeterli yapılamadı. Patateste verim düşüklüğüne yol açan Mildiyö hastalığı, tarihte İrlanda' da 1840'lı yıllarda görülmüş ve yüz binlerce İrlandalı'nın açlıktan ölmesine neden olmuştu. O dönemde Osmanlı İmparatorluğu İrlanda'ya destek veriyor. Bu hastalık nemli ortamlarda oluşuyor. Patates mildiyösü (Phytophthora infestans), olarak bilinen ve bütün tarım alanlarında görülen bir mantar hastalığı. Nemli ortamlarda, yapraklarda küçük, sulu lekeler olarak ortaya çıkan hastalık, iklim şartlarının da uygun gitmesiyle yaprakların kuruyarak kahverengileşmesine ve ölmesine neden olur. Yapraklar kuruyunca altta ki yumrular büyümez ve çürür. İlaç mücadelesi zamanında yapılmazsa büyük verim kaybına neden olur.Yüzde 75'e varan verim kayıpları yaşanır. Çiftçi bir dekardan 6 ton patates alacağına 1.5 ton alabilir."

Üretim alanları daralıyor

Patates ve soğandaki fiyat artışının temel nedeni üretimdeki düşüş, hastalık ve iklim değişikliği nedeniyle hasadın yapılamaması. Özellikle patateste en son 2015 yılında bugünkü gibi fiyat yükselmiş ve hükümet o zaman da ithalat seçeneğini gündeme getirmişti. "İran'dan ithal edilecek patates hazır" denilmişti. O dönemde kaçak olarak İran'dan bir miktar patates Türkiye'ye girmiş, ancak resmi olarak ithalat yapılmadı. Fiyattaki artış nedeniyle patates ekimi arttı. Fiyat hızla düştü. Son 3 yıldır patates fiyatı çok düşük seyretti. Dolayısıyla üretici zarar ettiği için patates ekimini azalttı. 2015'te 1 milyon 538 bin 787 dekar alanda patates ekimi yapılırken, 2017'de 1 milyon 428 bin 835 hektara geriledi. 2018'de bunun daha da düşük olduğu ifade ediliyor. Üretimdeki düşüşe bağlı olarak piyasada patates azaldı. Fiyat yükseldi.

Fiyat çok düşerse çiftçi zarar eder

Erkenci patates üretiminin olduğu Adana,Ödemiş Hatay bölgesinde hem hastalığın ortaya çıkması hem de yağış nedeniyle patates hasadının gecikmesi piyasada ürünün azalmasına ve fiyatın yükselmesine neden olduğunu anlatan Nejmi İnan:"Yakın zamanda Afyon,Niksar,Sandıklı bölgeleri devreye girince piyasaya daha fazla ürünün gelmesi ve fiyatın düşmesi bekleniyor. Ancak bu düşüş birden bire olmayacak. Fiyat önce 3 liraya daha sonra 2 liraya ve ürünün en bol olduğu dönemde ise 1 lira veya daha da altına düşmesi beklenebilir. Fakat üreticinin üretime devam edebilmesi için tarlada patates fiyatının en az 2 lira civarında olması gerekiyor. Girdi maliyetlerindeki artış nedeniyle üretici 2 liraya satarsa para kazanabilecek.

Fiyat arttı diye herkes patates ekecek

Patates fiyatının arttığı dönemlerden sonra üretimin arttığına değinen İnan:" Bu yanlışı yıllardır düzeltemedik. Fiyatı arttı diye şimdi herkes patates ekecek. Bu kez patates para etmiyor diye gündeme gelecek. Oysa üretim planlaması

yapılmalı.Hastalıklarla mücadele edilmeli. Türkiye kendi ihtiyacı olan patatesi üretebilir ve fazlasını da ihraç eder. İthalat yapılırsa hem üretici zarar görür hem de ithalatla birlikte ülkeye hastalıklar girer. Çünkü, bu patateslerin bir bölümü tohum olarak ekilecek. Hastalıkların girmemesi için ithalat yapılmamalı." dedi.

Stokçuluk yok, hastalık var

Ar Tarım Genel Müdürü Suat Sadak, patates fiyatındaki artışında stokçuluk değil, hastalık,geciken hasat gibi nedenler olduğunu belirterek, yakın zamanda fiyatın normale döneceğini söyledi. Üretimdeki daralma nedeniyle patates tohumu satışlarının bir miktar düştüğünü belirten Sadak, bu fiyat artışı ile yükselen fiyat nedeniyle üretimin tekrar artacağını ve tohum satışlarının yeniden artacağını ifade etti.

Kuru soğan iklim değişikliğinden olumsuz etkilendi

Patateste olduğu gibi kuru soğanda da iklim koşulları üretimi olumsuz etkiliyor. MTN Tohumculuk Pazarlama Müdürü Ata Tan, kuru soğan konusunda uzun vadeli ve kısa vadeli olmak üzere fiyatı ve üretimi etkileyen faktörler olduğunu belirterek yaşanan son fiyat artışını şöyle yorumladı:" Soğanda iki tür üretim var.Birisi kısa gün soğanı dediğimiz depolanması pek mümkün olmayan ve kısa sürede tüketilen, diğeri ise uzun gün soğanı olarak bilinen ve depolanabilen soğanlar. Depolanabilen soğanlar da Nisan sonuna kadar depolanabiliniyor. İklim değişikliğine ve hastalığa bağlı olarak üretimin az olduğunu ve depolarda soğan kalmadığını gören bazı tüccarlar kısa gün soğanının ilk olarak piyasaya süren Hatay Reyhanlı'daki tarlalarda soğanı satın aldı. Ramazan Bayramı öncesi 1 lira olan soğanı bayram sonrası 2.5 liraya çıkardı. Çiftçi para kazanamadığı için üretim zaten düşerken, piyasada oynanan bu oyunla kuru soğan fiyatı 7 liraya kadar çıktı. Amasya'da erkenci uzun gün soğanının da dolu yağışından olumsuz etkilenmesi piyasayı elinde soğan olan tüccara bıraktı. Polatlı'da 20-25 Temmuz'da soğan hasadı yapılıncaya kadar yüksek fiyatın devam etmesi bekleniyor. Polatlı soğanı piyasaya girdiğinde fiyat düşer."

İthalat nereden yapılabilir?

Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi kuru soğan ve patates ithalatının yapılabileceğini açıkladı. Bu açıklama ile fiyat biraz olsun gerilemiş görünüyor. Fakat gerçekten ithalat yapılırsa üreticiler,patates tohumu üretenler endişeyle üretimin yapılamaz hale geleceğini ve ithalatla birlikte bir çok hastalığın ülkeye girebileceğine dikkat çekiyor.

İthal edilen patateslerin bir bölümünün tohum olarak kullanılabileceğini belirten sektör temsilcileri, ithal edilen patatestin tohum olarak kullanılmasının verimi düşüreceğini, ve hastalıkları artıracağını iddia ediyor.

İthalatın Mısır veya Avrupa'dan yapılabileceğini bunun da ciddi zaman alacağını belirten sektör temsilcileri Temmuz ayında piyasaya girecek yeni ürünle fiyatın zaten düşeceğini hatırlatarak: " İthalat kısa vadede fiyatı düşürse de üretime ve üreticiye çok büyük zararı olur. Üstelik yeni ürün piyasaya girerken yapılacak ithalat üretimi bitirir. Eylül-Ekim'de kimse patates ekmez. O zaman daha çok ithalat yapmanız gerekecek. Yani kırmızı ette olduğu gibi bu işin sonu gelmez. İthalat arttıkça üretim azalır. Üretim azalınca daha çok ithalat yapmanız gerekecek" yorumunu yapıyor.

Soğan ithalatı Azerbaycan veya Ukrayna'dan olabilir

Konuştuğumuz uzmanlar Türkiye'nin soğan ithalatı yapabileceği 4 ülke olduğunu belirterek şu değerlendirmeyi yapıyor:" Kuru soğan ithalatı daha önce hiç yapılmadı. Yapılabilecek 4 ülke var. Azerbaycan,Ukrayna,Mısır ve İran. Fakat bu ülkelerde de yeterli miktarda soğan yok.Ayrıca kalitesi de iyi değil. En uygunu Ukrayna görünüyor. Fakat, bu hafta içinde ithalat olursa piyasaya etkisi olur. Bu da mümkün değil. İthalatın olması için belli bir zaman gerekiyor. O zamana kadar zaten iç piyasaya ürün giriş, artacak ve fiyat gerileyecek. Bu nedenle yapılacak ithalat gelecek dönemde üretimi olumsuz etkiler.

Et ve Süt Kurumu Raporuna göre;

Hayvancılıkta ihracat sıfır, ithalat rekor kırdı

Hayvancılıkta 2010 yılından beri devam eden ithalat 2017'de rekor seviyeye ulaştı. İhracat ise tamamen sıfırlandı.Et ve Süt Kurumu'nun yayınladığı "2017 Yılı Sektör Değerlendirme Raporu" na göre, küçükbaş ve büyükbaş canlı hayvan ihracatı tamamen sıfırlanırken, 2017 yılında küçükbaş canlı hayvan ithalatı yüzde 4581 oranında artışla rekor kırdı. Büyükbaş hayvan ithalatındaki artış yüzde 72 olarak gerçekleşti. Kasaplık ithalatı büyükbaş için yüzde 397, damızlık küçükbaş ithalatı ise yüzde 757 oranında artarak rekor üstüne rekor kırdı.

İthalat arttı, üretim azaldı

Et ve Süt Kurumu 2017 Sektör Değerlendirme Raporu'na göre, Türkiye hayvancılığın hemen her alanında ithalatta rekor kırdı. Et üretimi ise 2016 yılına göre geriledi.

Rapordaki bilgilere göre, 2012-2017 döneminde ortalama karkas ağırlığı sığırda yüzde 4 azalarak 274 kilograma, koyunda yüzde 9'luk azalışla 19 kilograma düştü.

2017 yılında bir önceki yıla göre kesilen hayvan sayısı sığır için yüzde 7,6'lık azalışla 3 milyon 600 bin, manda için yüzde 308,5 artışla 6 bin 123, koyun için yüzde 26 artışla 5 milyon 134 bin, keçi için yüzde 17,8 artışla 2 milyon 68 bin baş olarak gerçekleşti.

Türkiye kırmızı et üretimi 2017 yılında 1 milyon 126 bin ton ile bir önceki yıla göre yüzde 4 azaldı. Büyükbaş eti üretimi yüzde 7 azalarak 988 bin ton, küçükbaş eti üretimi yüzde 21 artarak 137 bin ton oldu.

Küçükbaş hayvan ithalatı yüzde 4581 arttı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üçer aylık dönemler halinde açıklanan verilere göre, 2017 yılında toplam kırmızı et üretimi 1 milyon 126 bin ton ile bir önceki yıla göre yüzde 4 oranında düşerken Kurban Bayramı'nı kapsayan 3.çeyrekte kırmızı et üretimi bir önceki yılın 3.çeyreğine göre yüzde 14,3 oranında düştü.

Raporda, 2010 yılından itibaren besilik ve kasaplık hayvan ithalatı yapılmaya başlandığı belirtilerek, 2017 yılında bir önceki yıla göre; kilogram bazında toplam canlı hayvan ithalatının yüzde 98, büyükbaş hayvan ithalatının yüzde 91, küçükbaş hayvan ithalatının ise yüzde 4581 arttığı bilgisine yer verildi.

İthalatla ilgili olarak Raporda şu değerlendirmeye yer verildi:" Büyükbaş hayvan ithalatındaki artış daha çok besilik ithalatından kaynaklı olup büyükbaş için yüzde 72 olarak gerçekleşmiştir. Kasaplık ithalatı büyükbaş için yüzde 397 artmıştır. 2017 yılında damızlık küçükbaş ithalatı yüzde 757 oranında artmıştır."

Canlı hayvanda Uruguay ve Brezilya, ette Polonya ilk sırada

Et ve Süt Kurumu Raporu'na göre, 2017 yılında gerçekleşen büyükbaş ithalatının çoğunluğu besilik olmak üzere; yüzde 35'i Uruguay, yüzde 19'u Brezilya, yüzde 9'u Çek Cumhuriyeti'nden yapıldı. Damızlık sığır ithalatının yüzde 30'u Almanya, yüzde 19'u'u Çek Cumhuriyeti, yüzde 17'si Avusturya'dan sağlandı. Kasaplık sığır ithalatının yüzde 50'si Brezilya ve İspanya'dan yapılırken, 20I7 yılında canlı olarak ithal edilen küçükbaş hayvanların tamamına yakını damızlık olmayan hayvanlar olup bunların yüzde 85'i Avustralya'dan getirildi.

Türkiye 2017 yılında toplamda 666 bin 802 baş besilik, 113 bin 566 baş damızlık ve 108 bin 939 baş kasaplık olmak üzere toplamda 889 bin 307 büyükbaş hayvan ithalatı yaptı. Bu ithalat için 1 milyar 149 milyon 194 bin 644 dolar ödedi. Aynı dönemde 280 bin 669 küçükbaş hayvan ithalatına 37 milyon 312 bin dolar ödendi. Hayvan ithalatına toplamda 1 milyar 186 milyon 507 bin 897 dolar ödendi.

İşlenmemiş kırmızı et ithalatı ise 2017 yılında 18 bin 857 ton olurken bunun için ödenen döviz miktarı 85 milyon 190 bin dolar oldu.2017 yılında kırmızı et ithalatlarının yüzde 83'ü Polonya, yüzde 14'ü Fransa'dan yapıldı.

İhracat sıfırlandı

Et ve Süt Kurumu Raporu'na göre Türkiye, 2017 yılında canlı büyükbaş ve küçükbaş hayvan ihracatı yapamadı. Yani ihracatta sıfır çekti. İşlenmemiş kırmızı et ihracatı ise 101 ton olarak gerçekleşti. Büyükbaş eti ihracatının kilogram bazında yüzde 83'ü kemikli et olurken,toplam ihracat yüzde 2I azaldı.

Sözleşmeli Besicilik Projesi ithalata yenik düştü

Et ve Süt Kurumu, hayvancılığın bir meslek olarak yapılmasına katkıda bulunmak, besicilere pazar ve fiyat garantisi oluşturarak hayvancılığın sürdürülebilirliğini güvence altına almak, besiciliği geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla 2011 yılında "Sözleşmeli Besicilik Projesi" başlattı.Proje ile yerli üretimin desteklenerek artırılması hedefleniyordu.Besicilere devlet eliyle fiyat ve pazar garantisi sunan sözleşmeli besicilik modeli ile aynı zamanda üretim planlaması yapılacaktı.Sözleşme hükümleri çerçevesinde kesim takvimi belli olduğu için piyasaya düzenli et arzı sağlanacaktı. Üretici de yeni hayvan bağlama ve yem tedariki için yeni dönem planlaması yapabilecekti. Besiciler hangi dönemde ne kadar hayvan besleyeceğini, hayvanını nereye kaç liradan satacağını öngörebilecekti. Bu model ile randıman esaslı alım usulü ile üreticilerin yetiştirdikleri hayvanlardan maksimum verim almaları sağlanacak, besi olgunluğuna gelmeden hayvanların kesilmesi önlenecekti.

Üretici küstürüldü

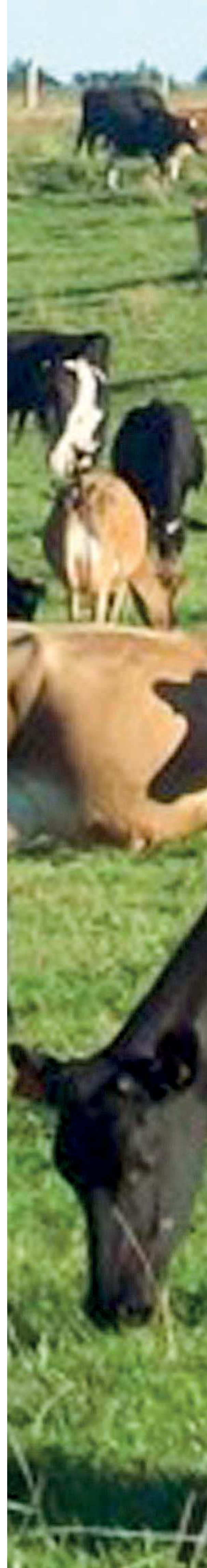
Proje kapsamında ilk yıl 57 besici ile sözleşme imzalandı. Bu üreticilerden sözleşme kapsamında 13 bin 833 büyükbaş hayvan alımı yapıldı. 2012'de besici sayısı 142'ye alınan hayvan sayısı 23 bin 810'a çıktı. 2013 yılında besici sayısı 340'a,alınan hayvan sayısı 25 bin 154'e ulaştı. 2014 yılında sözleşme imzalayan besici sayısı en yüksek seviyeye 1635'e yükseldi. Alınan hayvan sayısı ise 83 bin 617 başa yükseldi.

Et ve Süt Kurumu, projenin benimsendiğini düşünerek 2015 yılında küçükbaş hayvancılıkta da sözleşmeli modele geçti. 2015'te toplam 848 üretici ile sözleşme yapıldı ve bu besicilerden 113 bin 912 baş hayvan alındı.İthalatın hızla artması ile, 2016'da besici sayısı 376'ya düştü,alınan hayvan sayısı ise yarı yarıya azalarak 60 bin 668'e geriledi. İthalatın rekor üstüne rekor kırdığı 2017'de sözleşmeli üretim modeli adeta çöktü. Sadece 38 üretici ile sözleşme yapıldı. Bu üreticilerden 15 bin 393 baş hayvan alımı gerçekleştirildi. Üretime küstürülen üretici sözleşme yapamaz oldu.

İthalat yetkisi ile donatıldı

Büyük hayallerle başlatılan sözleşmeli üretim modeli bir yana bırakılarak, Et ve Süt Kurumu ithalat yapmakla görevlendirildi. Hükümet, 5 Mayıs 2016 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile Et ve Süt Kurumu'na sıfır gümrükle canlı büyükbaş hayvan, sığır ve diğerleri olmak üzere ithal yetkisi verdi. Ayrıca, 31 Aralık 2016 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile 500 bin başlık canlı büyükbaş hayvan ithalatı için tarife kontenjanı verildi. Bakanlar Kurulu'nun 29 Temmuz 2017 tarihli kararı ile bu kez Et ve Süt Kurumu'na 500 bin baş canlı büyükbaş hayvan, 475 bin baş canlı koyun ve keçi, 75 bin ton taze/soğutulmuş büyükbaş hayvanların eti, 20 bin ton çeyrek karkas et ithalatı için tarife kontenjanı verildi. Bu ithalat kararların tamamı sıfır gümrükle canlı hayvan

ve et ithalatı yetkisi veriyordu. Yerli üretim yerine ithalata tam destek veren kararlardı.

Yerli besici yerine yabancı besicilerle sözleşme imzalandı

Et ve Süt Kurumu'nun 2017 Sektör değerlendirme Raporu'nda verilen bu yetkinin nasıl kullanıldığı aynen şöyle anlatılıyor:"Avustralya, Meksika, Uruguay, Brezilya ve Avrupa Birliği ülkelerine piyasa araştırması ve inceleme yapılması amacıyla 65 farklı heyet görevlendirilmiş olup toplam 52 sözleşme imzalanmıştır. Söz konusu imzalanan sözleşmeler doğrultusunda, Kapıkule Gümrük Müdürlüğü, Bandırma, Derince, İskenderun, Mersin, Samsun, Tekirdağ ve Trabzon Limanları ile Kombinalarımızda ithal edilen hayvanların kabulleri yapılmıştır.Kurumumuz tarafından ithal edilen besilik sığırlar, 2017 yılı içerisinde de besici/firmalara bir program dahilinde yoğun bir şekilde satışları gerçekleştirilmiş olup 2017 yılı besilik hayvan ithalat miktarı 505 bin 446 baş olarak gerçekleştirilmiştir. Kurumumuz, 2017 yılında gerek kendi ihtiyaçları gerekse piyasayı regüle ederek et fiyatlarının düşürülebilmesinin sağlanması doğrultusunda kasaplık canlı hayvanın yanı sıra taze ve dondurulmuş karkas sığır eti ile kemiksiz sığır eti ithalatı gerçekleştirilmiştir."

Kesimhaneler ithal hayvan için çalıştı

Et ve Süt Kurumu hem kendi ihtiyacı için hem de besicilere satmak için canlı hayvan ithal etti. Kesimhanelerinde yerli hayvan yerine büyük oranda ithal hayvan kesimi için çalıştırdı. Kuruma ait 9 kombinanın toplam büyükbaş hayvan kesim kapasitesi 635 bin baş. 2017'de bu kapasitenin yüzde 18'i kullanıldı. Toplamda 119 bin 35 büyükbaş hayvan kesimi yapıldı. Kesilen hayvanların 95 bin 212 başı ithal, 23 bin 823 başı yerli.

Hayvancılığın merkezi olarak bilinen ve iç piyasaya canlı hayvan temin eden Ağrı'da Et ve Süt Kurumu yıllık 80 bin büyükbaş hayvan kesim kapasitesine sahip Ağrı Kombinası'nda 2017 yılında sadece 166 adet yerli hayvan kesilirken bunun on katı daha fazla sayıda 1672 baş ithal hayvan kesimi yapıldı. Ağrı Kombinası sadece yüzde 2 kapasite ile çalıştı.

Kapasitesinin sadece yüzde 4'ünü kullanan Bingöl Kombinası 90 bin büyükbaş kesim kapasitesi olmasına rağmen 1265 yerli ve 2 bin 74 baş ithal büyükbaş hayvan kesimi yapıldı. Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın besi hayvancılığı bölgesi ilan ettiği Doğu ve Güneydoğu'da bile ithal hayvancılık destekleniyor. Bu şartlarda yerli üretim nasıl yapılacak?

İthalatın yoğun olarak yapıldığı batı bölgelerindeki kombinalar tamamen ithalata tahsis edilmiş. Sakarya Kombinası 90 bin baş kapasitesinin yüzde 43'ünü kullanarak 4 bin yerli hayvan kesimi yaparken 34 bin 803 yerli büyükbaş hayvan kesimi gerçekleştirdi. Ankara Sincan Kombinası ise ithal hayvan kesimi için yüzde 266 kapasite ile çalıştı. Yıllık 10 bin büyük baş kesim kapasitesi olan Sincan Kombinası 2017'de 6 bin 596 baş yerli ve 19 bin 960 ithal büyükbaş hayvan kesimi yaptı.

Küçükbaşta kapasitenin yüzde 3.5'u kullanılıyor

Et ve Süt Kurumu'na ait 9 kombinanın toplam 3 milyon 996 bin 250 küçükbaş hayvan kesim kapasitesi var. 2017 yılında bu kapasitenin sadece yüzde 3.55'lik bölümü kullanıldı. Kombinalarda 8 bin 51 yerli küçükbaş hayvan kesimi yapılırken, 133 bin 707 ithal küçükbaş hayvan kesimi gerçekleştirildi.

Özetle, Türkiye hayvancılıkta yerli üretimi desteklemek yerine ithalata destek veriyor. Hükümetin Et ve Süt Kurumu'na verdiği yetki ile sadece 2017 yılında 687 bin 416 baş sığır, 197 bin 794 küçükbaş hayvan ithalatı yapıldı. Bu ithalata ödenen para 3 milyar 124 milyon lira. Aynı yıl Türkiye'de hayvancılık yapan milyonlarca üreticiye verilen destek 3 milyar lira. İthalata verilen kaynak üreticiye destek olarak verilse ithal edilenden daha fazla üretim olmaz mıydı?

Canlı hayvan ithalatı

CANLI İTHALAT		Büyükbaş Besilik	Büyükbaş Damızlık	Büyükbaş Kasaplık	Toplam Büyükbaş	Küçükbaş Damızlık	Küçükbaş D. Olmayan	Toplam Küçükbaş	Genel Toplam
2015	Miktar (kg)	39.909.446	26.725.848	0	66.635.294	144.702	0	144.702	66.779.996
	Miktar (baş)	154.194	48.913	0	203.107	3.077	0	3.077	206.184
	$	164.433.862	134.424.549	0	298.858.411	958.541	0	958.541	299.816.952
2016	Miktar (kg)	105.536.717	33.910.654	10.805.501	150.252.872	229.761	1.320	231.081	150.483.953
	Miktar (baş)	407.888	64.126	22.292	494.306	5.266	33	5.299	499.605
	$	388.519.072	169.120.707	29.879.976	587.519.755	971.063	4.508	975.571	588.495.326
2017	Miktar (kg)	182.080.944	50.996.411	53.740.932	286.818.287	1.969.744	8.846.267	10.816.011	297.634.298
	Miktar (baş)	666.802	113.566	108.939	889.307	41.459	239.210	280.669	1.169.976
	$	725.282.286	254.793.487	171.118.871	1.149.194.644	5.269.748	32.043.505	37.313.253	1.186.507.897
Geçen Yıla Göre Değ. (%)	Miktar (kg)	72,5	50,4	397,3	90,9	757,3	[illegible]	[illegible]	97,8
	Miktar (baş)	63,5	77,1	388,7	79,9	687,3	[illegible]	[illegible]	134,2
	$	86,7	50,7	472,7	95,6	442,7	[illegible]	[illegible]	101,6

Amerika, Brezilya ve Arjantin kırmızı et üretimini artırıyor

Et ve Süt Kurumu'nun 2017 Sektör Değerlendirme Raporu'nda dünya kırmızı et üretimi konusunda çarpıcı değerlendirmelere yer verildi. Türkiye hızla dışa bağımlı hale gelirken özellikle Brezilya ve Arjantin'de üretim ve ihracat artıyor. Türkiye'de ağırlıklı olarak bu bölgeden,Latin Amerika'dan canlı hayvan ithalatı yapıyor.

Rapor'da dünya piyasaları ile ilgili değerlendirmeler özetle şöyle:

Küresel büyükbaş et üretimi 2017 yılında özellikle Amerika Birleşik Devletleri(ABD), Brezilya ve Arjantin'in etkisiyle yüzde 2'den daha az büyüyerek yaklaşık 62 milyon tona ulaştı. Brezilya ekonomisindeki toparlanma ile paralel artış gösteren iç talep yükselişi ve Asya ülkelerine yapılan yüksek ihracat Brezilya'daki üretim artışının başlıca nedenleridir. Arjantin üretimi, ihracat vergilerinin ve para liberalizasyonunun kaldırılması, böylece ihracat talebinin kolaylaştırılması suretiyle genişlemiştir. Avustralya ve Güney Afrika'da kuraklık kaynaklı stok tasfiyesinden sonra sürüler tekrar oluşturulmaya başlandığı için bu bölgelerde büyükbaş et üretimi düştü. Üreticiler yeni sürüler için inek ve düveleri elde tuttuğu için Yeni Zelanda'da da üretim bir miktar geriledi. 2017'de küresel büyükbaş eti ihracatının yüzde 2 artarak 9,6 milyon tona ulaştı. Güney Amerika, Hindistan ve Amerika Birleşik Devletleri'nden yapılan sevkiyatlar, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki zayıf arzdan dolayı düşen ihracatı dengeledi. Doğu Asya'da, özellikle Çin'de büyüyen tüketim, ihracatı adeta yüzdürmektedir. Bununla birlikte, Mısır (döviz devalüasyonu) ve Rusya (sınırlı satın alma gücü ve diğer etler ile rekabet) gibi diğer büyük ithalatçılardan gelen talep 2017'de zayıfladı.

2017 yılı dünya toplam et üretimi 324,8 milyon ton olarak tahmin edilmektedir. Toplam et üretiminde; en büyük payı % 36 ile domuz eti (117 milyon ton) alırken, kanatlı eti % 36 (118,2 milyon ton), büyükbaş eti % 21 (69,5 milyon ton), küçükbaş eti % 5 (14,5 milyon ton) paya sahiptir. Toplam kırmızı et üretiminde; en büyük payı % 58 ile domuz eti alırken, büyükbaş eti % 35, küçükbaş eti % 7 paya sahiptir.

Yem ucuz, maliyet düşük

Brezilya ucuz yem, rekabet gücü ve uygun hava koşulları avantajı ile büyükbaş et üretiminde ve ihracatında büyük bir atak yaptı. Et ve Süt Kurumu Raporu'na göre, 2017 yılında dünya büyükbaş eti (sığır ve manda) üretimi 69,5 milyon ton oldu. Dünya üretiminin yüzde 52'sini Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya, Avrupa Birliği ve Çin gerçekleştiriyor. Amerika'nın 2017 yılı büyükbaş et üretimi 12 milyon 109 bin ton olurken Brezilya 9 milyon 450 bin tonla ikinci oldu. Avrupa Birliği 7 milyon 795 bin ton ile üçüncü sırada yer aldı.

Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da üretim, kesim sayısı ve ortalama karkas ağırlıklarındaki artış ile genişledi. Üç yıl sürekli düşüşten sonra Brezilya ve Arjantin'in öncülüğünde Güney Amerika'daki üretim yüzde 2,1 oranında artarak yaklaşık 16 milyon tona çıktı. Brezilya'daki üreticiler ucuz yem, rekabetçi üretim ortamı ve uygun hava koşullarının avantajlarından yararlanmışlardır. Arjantin'de, yaklaşık dört yıldır sürü genişletme çalışmaları devam etmektedir. Çin'de, sığır eti üretiminin istikrarlı yerel fiyatlar ve ekonomik olmayan süt ineklerinin kesilmesiyle desteklenerek, yüzde 1 artışla 7,1 milyon tona ulaştı. Ayrıca, Çin'in hayvancılık faaliyetlerini yeniden yapılandırması, bazı küçük ölçekli çiftlik sahiplerinin sektörden çıkmalarını hızlandırarak kesim için daha fazla sığır sağladı.

İhracatta da Brezilya'nın önemli ağırlığı var. Brezilya, 2017 yılında 1 milyon 641 bin ton büyükbaş hayvan eti ihracatı ile Hindistan'dan sonra ikinci sırada. İhracattaki payı yüzde 18. Hindistan 1 milyon 690 bin ton ile yüzde 18.5 paya sahip. Dünya toplam büyükbaş et ihracatı 2017'de 9 milyon 118 bin ton oldu.

Fransa'da düzenlenen Sommet Fuarı'nın onur konuğu Türkiye

Fransa'nın en büyük hayvancılık fuarı olan Sommet de L'Elevage 'nin onur konuğu Türkiye olacak. Clermont Ferrand'ta 180 bin metrekare alan üzerinde 32 farklı ülkeden 1500 katılımcı, 2 bin hayvan ve profesyonel 95bin ziyaretçisi olan Fuar, hayvancılık ürünleriyle ilgili dünya çapındaki en büyük sektör fuarları arasında sayılıyor.

Bu yıl düzenlenecek 27. Sommet de L'Elevage 'nin onur konuğu Türkiye ile ilgili çeşitli etkinlikler de düzenlenecek. Fuar kapsamında hayvan yarışmaları, teknik yenilikler, iş görüşmeleri, mesleki animasyonlar ve tarımla ilgili güncel konular üzerine konferanslar düzenlenecek.

Fuar Komisyon Başkanı Fabrice Berton fuar ile ilgili şu bilgileri verdi: "Pazarlama faaliyetleri çok iyi koşullar altında gerçekleşecek olup 1500'den fazla katılımcıyla SOMMET, Ekim ayında dolu olacaktır. SOMMET'nin katılımcı sayısı bakımından yeni bir rekor kıracağı düşünüldüğünde, 2018'de, 3 gün içinde 100 bin ziyaretçi sınırı aşılacağını hayal etmek büyük bir mutluluk yaratmaktadır. 2017 yılında ağırlanan 95 bin ziyaretçi ile süt ve sığır eti sektörlerinde esen olumlu ekonomik hava göz önüne alındığında, bu yıl daha fazla ziyaretçiyi cezbetmek için tüm koşullar bir araya gelmiş gibi görünüyor".

Onur Konuğu Türkiye

Geçen yıl İran'ın onur konuğu olduğu SOMMET'in bu yılki onur konuğu ise Türkiye. Fuar'ın tanıtım ında Türkiye hakkında şu bilgiler yer alıyor:" Türk tarımı ülkede önemli bir faaliyet olarak yer almaktadır: 52 Milyar dolar ile, Gayri Sfi Yurt İçi Hasıla'nın yüzde 6.1'ini ve aktif nüfusun yüzde 19.4'ünü oluşturmakta bu da 2017 yılında 5.5 Milyon kişiye tekabül etmektedir. Tarım üretiminin üçte ikisinden fazlası bitkisel ve sırasıyla dörtte biri kadar hayvansal üretim, yüzde 5'i orman ürünleri ve yüzde 3 balıkçılıktır. Çok çeşitli bir mikro klimaya ve 23.4 milyon hektar tarım arazisine sahip ülke, çok sayıda üründe neredeyse kendi kendine yetecek durumdadır. 2017 yılı üretimi şu şekilde olmuştur: 50.5 milyon ton yem bitkisi, 35.1 milyon ton tahıl, 30.8 milyon ton sebze, 20.8 milyon ton pancar, 20.6 milyon ton meyve, 4.8milyon ton patates, 3.7 milyon ton yağlı tohumlu bitkiler, 1.3 milyon ton baklagiller ve 1.3 milyon ton çay. Bu çok önemli üretim Türkiye'yi, dünya tarım ekonomisinde 7.sıraya yerleştirmektedir.

Hayvan üretimine bakıldığında ise Türkiye, 34 milyon küçükbaş, 16 milyon büyükbaş (bunun 6 milyonu sağmal inektir) ve 10 milyon keçi ile çok büyük bir hayvancılık ülkesidir. Bu sektörün önemi dikkate alındığında, hayvancılık, gelişimine büyük katkı sağlayan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın öncelikleri arasında yer almaktadır."

Birbirini tamamlayan iki ülke

"Fransa ve Türkiye birbirini tamamlayan iki ülkedir" diyen SOMMET'in Uluslararası Sorumlusu Benoît Delaloy, "Fransız sığır ırkları, mükemmel randımanları ve az yağlı etleri sayesinde Türk sığır yetiştiricileri tarafından beğenilmektedir. Umarım Türkiye'nin onur konuğu bir ülke olarak davet edilmesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da gelişmesine katkı sağlayacaktır" dedi.

Fuar kapsamında 14. Fransız-Türk Teknik Tarım Komitesi toplantısı ve ayrıca düzenlenecek Tarım İş Toplantısı ile, tarım ve tarımsal gıda sektöründeki Türk ve Fransız firmaları bir araya getirilecek. Ayrıca 3 Ekim 2018'de düzenlenecek Türkiye Konferansı'nda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, Türk tarımını, özellikle hayvancılık sektöründeki öncelikleri ve sunduğu fırsatlar tanıtılacak.

Et fiyatı düştükçe üretim de düşer

Doç.Dr. Ömer TÖMEK
TETA Teknik Tarım Yönetim Kurulu Başkanı

Türkiye'de et üretimi arttırılmak isteniyor. Bütün çalışmalar bu konuda yoğunlaşıyor. Et fiyatını düşürmek için besilik hayvan yerine et (karkas) getirilerek fiyatların aşağıya çekilmesine çalışılıyor. Halbuki piyasa fiyatı düşürüldükçe ülkemiz et üretimi de azalıyor.

Besicinin maliyeti yüksek olduğu için etin ucuzlaması üretimden vazgeçilmesine neden oluyor. Ulusal Kırmızı Et Konseyi''nin mart 2018 için hesaplayıp bildirdiği besideki karkas üretim maliyeti döviz kuru USD(Amerikan Doları), 3,89 TL, EURO 4,79 TL olarak hesaplandığında bile 27,0 -27,5 TL 'dir. Piiyasa fiyatı ile arasındaki fark, soğutma firesi de düşüldükten sonra hemen hiç düzeyindedir. Hayvancılık gibi riskli bir üretim de bu kadar düşük bir karlılık olduğu müddetçe üretici üretimden vazgeçeçecektir. Sonuç olarak et fiyatı düşütükçe et üretiminin de düşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Süt hayvanı kesiliyor

Mayıs 2018 için süt firmaları ortak bir karar alarak süt fiyatını düşürmüştür. Halbuki artan yem ve enerji giderlerimevcut süt fiyatlarının sürdürülebilmesini olanaksız kılmaktadır. Bu yetmezmiş gibi fiyatlar aşağı çekilmiştir. Böyle bir uygulama zaten zor durumda olan ve süt fiyatının artmasını bekleyen ytiştiricilerin moralini bozmuştur. Bunun sonucunda birçok süt hayvanı kesime gidecektir.

Et sorununu çözmek ancak süt sığırcılığının yaygınlaşması ile mümkün olacaktır. Çünkü yeterli et üretilebilmesi için süt sığırcılığı yapan işletmelere para kazanır bir ekonomik ortam yaratmak kaçınılmazdır. Bu gerçek ortada iken tersine uygulamalar yıllardır et sorununu büyütmektedir. Ucuz aldım ucuz sattım gibi görüşlerden vazgeçilmeli ve ülkemizin çıkarı gözetilerek çözüm üretilmelidir. Eskiden olduğu gibi hayvan ithal etmek, damızlık hayvan sayısını artırmak için yapılan çabalar boş çabalardır. Getirilen damızlık hayvanlar süt fiyatının düşük olduğu ekonomik koşullarda zarar eden işletmeler tarafından yine kesime giderek kaybolacaklardır.Kırılma noktası olan 1980 yılından bu yana hep aynı uygulamalar yapılmış sadece ülkemizin bu işe ayırdığı kaynaklar heba edilmiştir.

Et sorunu süt hayvancılığı ile çözülür

Görüldüğü gibi et sorunun çözümü süt sığırcılığını karlı kılacak ekonomik ortamın yaratılmasına bağlıdır. Hiç gecikmeden ülkemiz hayvancılık politikasının böyle bir ortam oluşturacak biçimde düzenlenmesi yoluna gidilmelidir.

Üreticinin süt fiyatını yüksek tutabilmek için süt destekleri artırılabileceği gibi, süt sanayi kuruluşlarına ihracat desteği yapılarak süt talebini artırırarak da fiyatları yükseltmek olasıdır. Sütü, süt tozuna çevirerek üretim fazlasını piyasadan çekmek iyi bir çözüm olmuştur. Ancak elde edilen süt tozu dış ülkelere ihraç edilmeli ve süt arzı azaltılarak üretici fiyatının yükselmesi sağlanmalıdır. İç pazara süt tozu verilmesi ancak fiyatlar çok arttığında yapılmalıdır. Öte yandan ülkemiz süt sanayinin üzerine düşenler de vardır. Örneğin biirlikte anlaşarak üretici fiyatlarını düşürmek yerine, yine birlikte anlaşarak süpermarketlere sağladıkları kar marjını azaltıcı girişimlerde bulunmalıdırlar. Böylece üretici korunmalıdır. Ancak üretici sayesinde çalışabildiklerini kabul etmelilerdir. Ülkemizin hayvancılık sorununda yapabildikleri her katkının boyunlarının borcu olduğunu unutmamalıdırlar.

Sizin oraların nesi meşhur?

24 - 28 EKiM 2018

ANFAŞ ANTALYA FUAR MERKEZi

GiRiŞ ÜCRETSiZDiR

Ziyaret Saatleri: 10.00 - 20.30

www.yorexfuar.com

facebook.com/yorexfuar twitter.com/yorexTr instagram.com/yorex_fuar

info@yorexfuar.com

Tarım topraklarının yüzde 99'u organik madde fakiri

Türkiye'deki tarım toprakların yüzde 99'u organik madde bakımından fakir. Verimli ve sağlıklı üretim için toprakların korunması ve organik madde eksikliğinin giderilmesi için TEMA Vakfı ile Sütaş sosyal sorumluluk projesi olarak Organomineral Gübre Çalıştayı düzenledi. Çalıştayda yapılan sunumlar,bilgiler kitap olarak yayınlandı.

TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç, Sütaş Grubu Tarımsal Faaliyetlerden Sorumlu Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Tarık Tezel, Organomineral Gübre Çalıştayı kitabının editörü ve TEMA Vakfı Danışmanı Prof. Dr. Engin Kınacı'nın tanıtımını yaptığı kitap organik madde eksikliği konusunda neler yapılması gerektiği konusunda çözümler içeriyor.

Toprak organik maddesi neden önemli?

Toprak organik maddesi hem yağmur sularının toprağa geçiş miktarını hem de toprağın su tutma kapasitesini artırmaktadır. Organik maddenin yüzde 1 artması bir dekar arazide 23 bin 300 litre daha fazla su depolanmasını sağlar.

Bitki besin elementlerinden azot, fosfor ve kükürt için toprak organik maddesi depo kaynağıdır. Ayrıca bitki gelişmesinde önemli rolü besin elementlerinin alımını kolaylaştırmasıdır. Toprakta organik madde miktarının yüzde 1,4'ten yüzde 0,9'a düşmesi tahıl üretiminde yüzde 50 verim kaybına neden olabilmektedir.

Sürdürülebilir tarım için nitelikli toprak şart

Sütaş Yönetim Kurulu Başkanı Muharrem Yılmaz kitaba yazdığı önsözde "Toprak, tüm canlıların ortaklaşa kullandığı, yaşamın sürekliliğini sağlayan, doğanın bizlere emanet ettiği en önemli kaynaklardan biridir" dedi.Yılmaz'ın görüşleri özetle şöyle: " 2050 yılında dünya nüfusunun 9,7 milyar olması beklenirken, gıda ihtiyacını karşılamak için tarımsal üretimin bugünküne oranla yüzde 70 artırılması gerekmektedir. Oysa tarımsal üretim için kullanılabilir durumdaki araziler, ekolojik sorunlar sebebiyle her geçen gün azalmakta; mevcut toprakların da niteliği gittikçe bozulmaktadır.Bu bozulmanın başlıca göstergelerinden biri, toprağın en önemli öğesi olan organik madde içeriğinin azalmasıdır. Organik maddenin kaybına da yanlış tarımsal uygulamaların neden olduğu bilinmektedir. Toprağın kalitesini artırmak amacıyla kullanılabilecek organik atıkları değerlendiren ekonomik ve sürdürülebilir uygulamalar büyük önem taşımaktadır."

TEMA 26 yıldır mücadele ediyor

Başta toprak olmak üzere 26 yıldır tüm doğal varlıkları korumak için çalışmalar yürüttüklerini ifade eden TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç, tarım topraklarını daha verimli hale getirmek için toprağın bir ekosistem olarak canlı ve cansız tüm bileşenleri ile korunması gerektiğini söyledi. Toprağın gıda ve temiz su sağlama, biyolojik çeşitliliği koruma, karbon, azot ve su döngüsünde düzenleyici rol üstlenme gibi yaşamsal önemi olan ekosistem hizmetleri sunduğunu belirtti. Tüm ekosistem hizmetlerinin doğrudan toprak kalitesi ile ilişkili olduğunu ifade eden Deniz Ataç, "Sütaş'ın desteğiyle çok değerli bilim insanlarının ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla topraklarımız için önemli bir çalışma gerçekleştirdik. Bu çalışmada erozyon kadar önemli bir diğer toprak sorunu olan organik madde miktarı azlığına dikkat çekildi. Toprak organik maddesi, toprak kalitesini, diğer bir ifadeyle toprağın ürettiği ekosistem hizmetlerini en fazla etkileyen kısımdır. İyi bir tarım toprağının ağırlığının en az %3'ü kadar organik madde içermesi gerekir. Türkiye'de tarım topraklarının %99'u bu değerin altındadır. Yanlış tarımsal uygulamalar topraklarımıza büyük oranda zarar veriyor, toprak ekosisteminin en işlevsel kısmı olan organik madde miktarını azaltıyor. Bu nedenle topraklarımızdaki organik madde miktarını artıracak kaynakların değerlendirilmesi, organik ve organomineral gübrelerin kullanımının yaygınlaştırılması önem taşıyor" dedi.

Organomineral gübrelerin önemi

Sütaş Grubu Tarımsal Faaliyetlerden Sorumlu Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Tarık Tezel, "Bizler bugün yoğun bir çalışmanın ürünü olan ve sektör için çok değerli bir kaynak olacak bu kitabı sizlerle paylaşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Sütaş'ta biz 1975 yılından itibaren 'sütün iyiliğini ve bereketini yayma' misyonuyla çalışıyoruz. O günden bu yana doğal varlıkları emanetimiz, işimizi sosyal sorumluluğumuz, ekonomik kalkınmayı hedefimiz olarak gördük, görmeye de devam edeceğiz.

Bu bakış açısıyla sürdürülebilirlik, aslında işimizin doğal bir parçası. Sürdürülebilirlik anlayışımızın temelini de 'Çiftlikten Sofralara' entegre iş modelimiz oluşturuyor. Bu model tarım, hayvancılık ve sanayiyi bir araya getiren, bu sektörlerin entegre bir şekilde yönetildiği önemli bir örnek teşkil ediyor ve aynı zamanda bölgesel bir kalkınma modeli niteliği taşıyor. Biz, işimizi sadece süt ve süt ürünleri üretmek olarak değerlendirmiyoruz. İneklerin beslendiği ottan sofralarımıza ulaşan ürünlerimize kadar olan bütün süreci yönetip denetliyoruz. Kısacası; "Çiftlikten Sofralara" iş modelimiz sayesinde doğadan aldığımızı doğaya geri veriyoruz" dedi.

Tezel sözlerine şöyle devam

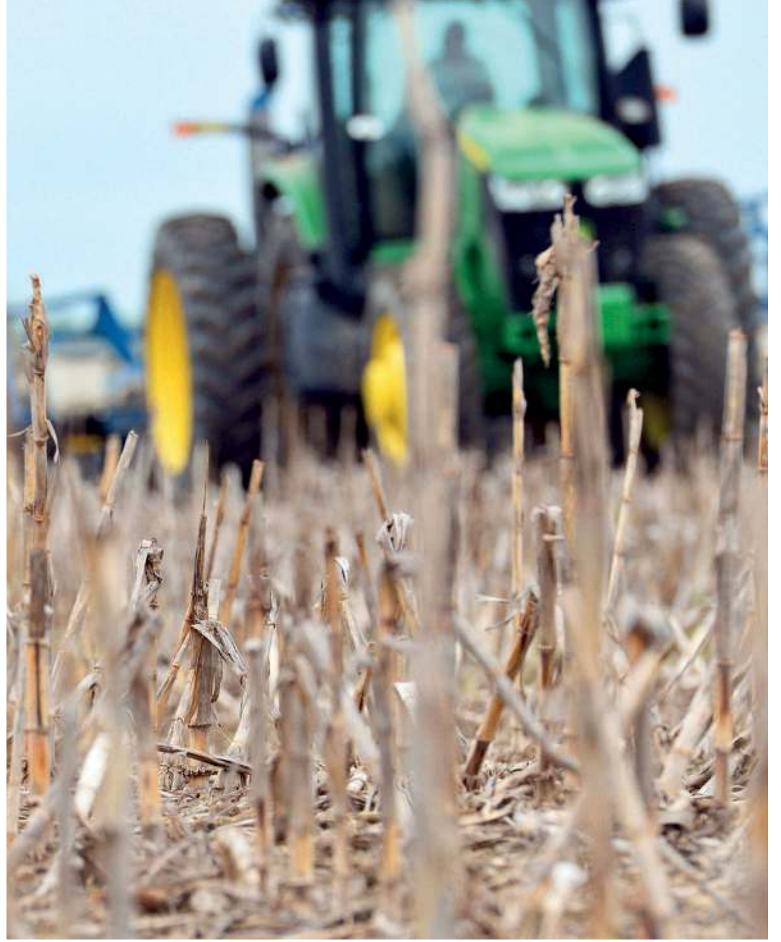
etti: "Türkiye tarım topraklarının fiziksel, kimyasal, biyolojik özelliklerinin ve verimlilik potansiyellerinin istenen düzeyde olabilmesi için organik madde içeriği, toprak ağırlığının en az yüzde üçü kadar olmalıdır. Son yıllarda yapılan toprak analizi sonuçlarına göre topraklarımızın yüzde doksan dokuzu bu değerin altında organik madde içermektedir. Yanlış ve bilinçsiz tarım uygulamaları toprak ve çevre sağlığını etkiliyor. Oysa tüm bu olumsuzluklardan kurtulmak için elimizde güçlü bir anahtarımız var; 'organik ve organomineral gübre'. Sütaş olarak hayvansal ve bitkisel tüm atıklarımızı enerji tesislerimizde elektrik ve buhar enerjisine çevirmekle kalmıyor, 2016 yılından bu yana biyogaz tesislerimizde işlediğimiz gübreleri yüksek kaliteli organik ve organomineral gübre haline getiriyoruz. Şimdilik yılda 6 bin ton düzeyinde üretim yapıyoruz. 2020 yılı için hedefimiz ise yılda 100 bin ton organomineral gübre üretimi."

Canlılar için toprağın hayati önemi var

Organomineral Gübre Çalıştayı kitabının editörü ve TEMA Vakfi Danışmanı Prof. Dr. Engin Kınacı, "Toprak kalitesinin en önemli göstergelerinden biri olmasına rağmen, bugün toprak organik maddesinin önemi yeterince bilinmiyor. Üreticiler, toprağın organik madde içeriğinin önemi, topraklarında kullanabilecekleri hayvansal ve bitkisel organik madde kaynakları ve bunların kullanılma şekilleri hakkında bilgilendirilmeli. Organik madde içeriği bakımından fakir olan topraklarımızın iyileştirilmesi için organik ve organomineral gübrelerin kullanımının ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması konusunda örnek arazi çalışmaları ile farkındalık çalışmalarının yürütülmesi gerekiyor. Organomineral gübreler hem organik madde kaynağı olmaları hem de bitkilerin hemen ihtiyaç duydukları mineralleri içermeleri bakımından önemli bir üstünlüğe de sahip. Bu bakımdan organik ve organomineral gübrelerin kullanımı teşvik edilmelidir" dedi.

Toprak iyileşirse, verim artar

Dünyada ve Türkiye'de organomineral gübre araştırmaları toprak özelliklerinin iyileştirildiğinde tarımsal ürün veriminin arttığını göstermektedir.

Türkiye'de organomineral gübrelerin kullanıldığı çok sayıda araştırma çalışmasında araştırıcıların genelinin organomineral gübre kaynağı olarak ticari materyalleri kullandığı, bir kısmının organik gübre ile mineral gübreleri karıştırmak suretiyle uygulama yaptıkları, bir kısmının ise kendisinin formüle ettiği organomineral gübreleri kullandığı görülüyor. Yapılan çalışmaların genelinde organomineral gübre uygulamalarının gerek toprak özelliklerine, gerekse bitki gelişimi ve verimi ile mineral beslenmesine olumlu katkı yaptığı gözleniyor. Çalıştayda sunulan uygulama örneklerinden bazıları şöyle:

Buğday Tarımı: Ankara Haymana'da kuru koşullarda 2 yıl süren deneme sonucunda, organomineral gübre uygulaması her iki yetiştirme döneminde de hem kimyasal hem de tek başına organik içerikli gübre uygulamalarına kıyasla, toprak özellikleri ve buğday verimi ile buğday kalite değerlerinde genel olarak en iyi sonuçları vermiştir. Edirne'de bulunan Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde kuru koşullarda Selimiye kışlık ekmeklik buğday çeşidi kullanılarak yürütülen çalışmada, farklı kimyasal taban gübreleri ve değişik oranlarda NPK+S içeren organomineral gübreler kullanılmış ve hepsine ilkbaharda üst gübre olarak kardeşlenmede 15 kg/da üre, kaleme kalkma devresinde de %33 N içeren 15 kg/da Amonyum Nitrat gübresi verilmiş, 12N:12P:0K+12S içerikli organomineral gübre uygulamasından 636.1 kg/da ortalamayla en yüksek tane verimi elde edilmiştir.

Pamuk Tarımı: Aydın'da, Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Uygulama Çiftliğinde, 2011-2012 yetiştirme periyodunda 0,200 ve 400 kg HM ha"1 olmak üzere üç farklı düzeyde humik uygulamasının Carmen pamuk çeşidinin verimi üzerine etkilerinin incelendiği araştırmada, humik madde uygulamalarının toprağın organik madde düzeyini yükselttiği gözlemlenmiş, topraktaki organik madde içeriği ile çırçır randımanı arasında çok kuvvetli doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Antepfıstığı Tarımı: 25 yaşındaki antepfıstığı bahçelerinde 25 kg/ağaç ve 50 kg/ağaç organik gübrenin, mineral gübre ile birlikte kullanılması halinde 4 yıllık gözlem süresince ağaç başı ortalama verimde % 40'a varan bir verim artışının sağlandığı gözlemlenmiştir.

Toprakta organik madde eksikliğini gidermek için öneriler

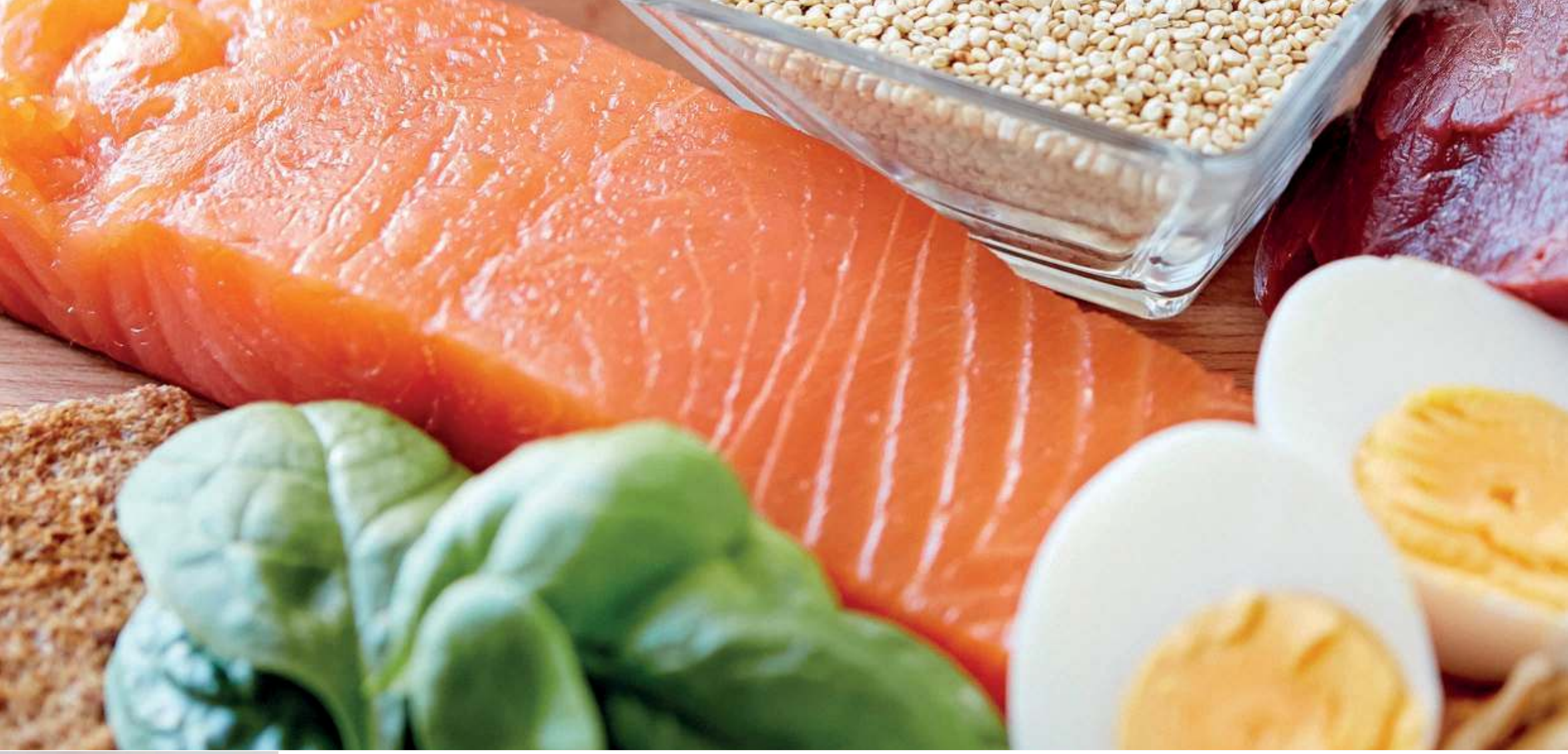
- Tarım toprakların fiziksel, kimyasal, biyolojik özelliklerinin ve verimlilik potansiyellerinin istenen düzeylerde olabilmesi için organik madde içeriği

toprak ağırlığının en az %3'ü kadar olmalıdır. Son yıllarda yapılan toprak analizi sonuçlarına göre topraklarımızın %99'u bu değerin altında organik madde içermektedir. Türkiye'de tarım toprakların verimliliği açısından organik madde eksikliği en önemli sorunların başında gelmektedir.

- Toprakların organik madde eksikliğini gidermek üzere hayvan dışkıları, tarımsal bitki artıkları, kentsel organik atıklar, leonardit, yeşil gübreleme, mezbaha ve et kombinası atıkları, humik asit ve diğer organik materyaller olmak üzere çok sayıda kaynak mevcuttur. Ancak bu kaynaklar ülkemizde, büyük ölçüde doğru değerlendirilememekte ve israf edilmektedir.
- Toprak kalitesinin en önemli göstergesinden biri olmasına rağmen, bugün toprak organik maddesinin önemi yeterince bilinmemektedir. Bu nedenle üreticiler, toprağın organik madde içeriğinin önemi, topraklarında kullanabilecekleri hayvansal ve bitkisel organik madde kaynakları ve bunların kullanma şekilleri hakkında bilgilendirilmelidir.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, organik madde düzeyinin yükseltilmesi ve toprak verimliliğinin artırılmasına yönelik uygulamalara teşvikler vermeli , bu yönde önemli katkıları olan iyi tarım uygulamalarının yaygınlaşması ve ciddiyetle uygulanması konusunda daha aktif ve etkin olmalıdır.
- Topraklar için önemli bir organik madde kaynağı olan kompostun elde edilmesi işlemlerinde yapılan uygulamalar, sağlıklı ve yararlı olmasını sağlayacak şekilde olmalıdır. Yüksek kaliteli ve yasal mevzuata uygun kompost üretmek için hibrit sistemlerin kullanılması olumlu sonuçlar vermektedir.
- Biokömür (biyoçar) kullanımı toprak organik madde düzeyinin yükseltilmesi ve toprak canlılarının aktivitelerinin artırılması için dikkat çekici bir uygulama olarak görülmektedir. Ancak, oldukça yeni olan bu konuda daha çok sayıda ve uzun süreli çakılı denemeler yapılması gereklidir.
- Organik madde kaynaklarından birisi olarak değerlendirilebileceği ileri sürülen arıtma çamurlarının düzensiz ve kontrolsüz kullanımlarının toprak, çevre ve sağlık bakımından yapabileceği olumsuzlukların önüne geçilmesi ve elde edildiği kaynağın özelliklerine göre topraklarda kullanılma koşullarının belirlenmesi için çakılı, çok yıllık denemeler yürütülmelidir.
- Toprak, iklim, bitki ve gübre özellikleri dikkate alınmadan, toprak ve bitki analizlerine dayalı, sera/tarla denemeleri ile kalibrasyon çalışmalarına uygun olarak yapılmayan yanlış gübreleme hem gübre etkinliğinin düşmesine hem de çevre kirlenmesine neden olmaktadır. Özellikle kimyasal gübrelerin aşırı ve yanlış kullanımı topraklarda tuzlanma ve ağır metal birikimine neden olabilmekte, toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerini bozmakta, yağış suları ile taşınarak yüzey sularının, ve sızma sonucu yer altı sularının kirlenmesine, sucul ekosistemlerde ötrofikasyona neden olmakta, hatta insan ve hayvan sağlığı açısından sakıncalar taşımaktadır.
- Kimyasal gübrelerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve toprağın organik madde içeriğinin artırılması için organik ve organomineral gübreler iyi bir alternatif olarak gözükmektedir. Dünyada genel olarak organik ve organomineral gübrelere olumlu bakılmaktadır. Hem bir organik madde kaynağı olmaları hem de bitkilerin hemen ihtiyaç duydukları mineralleri içermeleri bakımından önemli bir üstünlüğe de sahip olan organomineral gübrelerin kullanımının yaygınlaşması için üreticiler sağlanacak desteklerle teşvik edilmelidir.

Gıda tüketicisi "doğal" ile aldatılıyor

Bir çok gıda ürünü üzerinde veya etiketinde "doğal" yazıyor.Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, gıda ürünleri etiketinde "doğal" sözcüğünün kullanılmasının tüketiciyi aldatmaya yönelik olduğunu iddia ederek imza kampanyası açtı.

Gıda ürünlerinde "doğal" teriminin kullanılmasının özelikle organik ürün üretenler açısından haksız rekabet yarattığı iddiasıyla imza kampanyası başlatan Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin konuya ilişkin açıklaması özetle şöyle:

Gerçekten doğal mı?

GDO(Genetiği Değiştirilmiş Organizma)'lu yemlerle beslenen hayvanların sütünden elde edilen yoğurt paketlerinin üzerine "doğal" yazmanın serbest olduğunu ya da üretiminde Dünya Sağlık Örgütü tarafından "muhtemel kanserojen" olarak rapor edilen glifosat kullanılmış sebze ve meyvelerin "doğal" kabul edildiğini biliyor musunuz?

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği çerçevesinde hazırlanmış olan "Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği Hakkında Kılavuz"un içeriğindeki "doğal" ve aynı anlama gelen "tabii", "natürel" ve "natural" terimlerinin izin verilen kullanım esasları, tüketicide sağlıklı, müdahale edilmemiş ürün algısı yaratarak tüketiciyi yanıltabilecek ve organik tarım açısından haksız rekabete yol açabilecek koşullar içeriyor.

Yönetmelikteki "doğal" tanımı TDK tanımı ile çelişiyor

"Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği Hakkında Kılavuz"un "Belirli Terim ve İfadelerin Gıda Etiketlerinde Kullanımına İlişkin Özel Uygulama Esasları" bölümüne göre "doğal" terimi; tek bileşenden oluşan (katkı, aroma vb. dahil hiçbir ilave bileşen içermeyen) fiziksel, enzimatik veya mikrobiyolojik işlemler dışında herhangi bir işleme tabi tutulmamış, bitki, algler, mantar, hayvan, mikroorganizma veya mineral kaynaklı olan ve doğal yapısında önemli bir değişikliğe sebep olacak herhangi bir işlem uygulanmamış gıdaları tanımlamak için kullanılabilir. Kılavuz, pastörize süt, UHT süt, siyah çay, bitki çayları, yumurta, bal, kahve, taze ve kurutulmuş, dondurulmuş meyve-sebze, yoğurt gibi ürünlerde "doğal" ifadesinin kullanımına izin veriyor.

Türk Dil Kurumu(TDK)'na göre "doğal"; doğada olan, doğada bulunan, doğada rastlandığı gibi, doğaya uygun olan, doğa güçlerine, kurallarına uyan, tabii, natürel, kendiliğinden olan, insan eliyle yapılmamış, yapay karşıtı anlamlarına geliyor. Tüketici algısına daha yakın olan bu tanıma göre endüstriyel koşullarda üretilmiş hiçbir gıdanın "doğal" olması mümkün değil ve bu şekilde etiketlenmiş gıdalar tüketicide sağlıklı, müdahale edilmemiş ürün, hatta organik ürün algısı yaratabiliyor.

"Doğal" teriminin mevcut teknik tanımı ile halk arasındaki "doğal" algısı ve TDK'daki "doğal" tanımı arasındaki fark, tüketici hakları ve rekabet açısından sıkıntıya yol açıyor ve bu durum ilgili yönetmelik ve kılavuzun amaç ve ilkeleriyle de örtüşmüyor.

Tüketiciler yanıltılıyor

Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği'nin ilk maddesinde "Bu Yönetmeliğin amacı, algı farklılıkları ve bilgi gereksinimleri dâhil gıda hakkında bilgilendirme açısından tüketicilerin üst düzeyde korunmasına ilişkin kuralları belirlemektir" deniliyor.

Buna karşın, "doğal" kelimesinin tanımı üzerinde üretici firmalar ve tüketiciler arasında ortak bir algıdan söz edilemediği için, etiket üzerinde kullanımı tüketicinin korunması açısından sakıncalar doğuruyor. Tanımlardaki farkların neden olduğu algı farklılıkları, tüketiciler için yanıltıcı oluyor.

Genetiği değiştirilmiş mısır ve soya dahil, piyasadaki taze sebze ve meyvelerin çoğunluğu insan tarafından ıslah gibi yöntemlerle müdahale edilmiş ve yetiştirilen kültür bitkileridir. Diğer yandan doğadan toplanan, insanlarca müdahale edilmeyen ve yetiştirilmeyen mantar, kuşburnu, kekik gibi gıdalar da insan beslenmesinde kullanılıyor. "Doğal" teriminin, insan tarafından müdahale edilen ürünler için kullanılması algıda çelişki yaratıyor ve tüketiciyi yanıltma potansiyeli taşıyor.

Kılavuz'daki Genel Uygulama Esasları'na göre gıdaların, "tüketiciyi yanıltmayacak şekilde ve satın alacak kişinin bilinçli bir seçim yapabilmesini sağlayacak biçimde etiketlenmesi ve tanıtılması" gerekiyor (Madde 2). Oysa "doğal" teriminin Kılavuz'daki teknik tanımı halk arasındaki algıdan farklı ve bu terimin etiket üzerinde kullanımı tüketicide farklı beklenti yaratıyor. Dolayısıyla tüketiciyi yanıltma potansiyeli taşıyor.

GDO'lu ve zehirli ürünler de "doğal" tanımı içinde!

Yönetmelikte yer alan Gıda Hakkında Bilgilendirmenin Genel İlkeleri'ne göre Bakanlık, gıda hakkında bilgilendirme mevzuatının gerektirdiği zorunlu bilgilendirme kurallarını düzenlerken "Özellikle belli tüketici gruplarının sağlığına zararlı olabilecek içerik, güvenli kullanım, muhafaza, dayanıklılık ve gıdanın zararlı veya tehlikeli içeriğine ilişkin sonuçları ve riskleri içeren sağlık etkisine dair bilgileri içerecek şekilde tüketici sağlığının korunmasını ve gıdanın güvenilir kullanımını" (Madde 5/b) dikkate alıyor. Oysa, örneğin GDO içerikli ve/veya muhtemel kanserojen olduğu Dünya Sağlık Örgütü'nce rapor edilmiş glifosat içerikli ot ilacı kullanılarak üretilmiş yem ile beslenen hayvanlardan elde edilen sütün ve yoğurdun etiketinde "doğal" ibaresinin kullanımına Kılavuz'da izin veriliyor. Bu durum hem ilgili maddeyle çelişkili hem de yukarıda sözü geçen sakıncalı tarımsal girdilerin kullanılmadığı organik ürünler için haksız rekabet ortamı oluşturuyor.

Benzer durum, taze sebze ve meyveler için de geçerli. Her yıl birçok zirai ilaç etken maddesi, insan sağlığı açısından tehlikeli bulunduğu için yasaklanıyor veya ilgili kodekste kalıntı limitleri düşürülüyor. Oysa ilgili Kılavuz tüm sebze ve meyveyi "doğal" kabul ediyor.

Organik ürünler açısından haksız rekabete neden oluyor

Kılavuz'daki Genel Uygulama Esasları'na göre, gıdanın etiketlenmesi, gıdanın nitelikleri açısından yanıltıcı olmamalı. Buna göre, etiketinde yer alan marka, isim, ifade, terim ve görsellerin, gıdanın özellikle doğası, kimliği, özellikleri, bileşimi, miktarı, dayanıklılığı, menşei ve üretim metodu açısından başka bir ürün grubunu çağrıştırmaması gerekiyor. "Margarin üzerinde tereyağını çağrıştıracak yayık gibi görsellerin kullanılamayacağı"nın belirtildiği Kılavuz'un bu titiz tavrı, "doğal" kelimesinin kullanımıyla değersizleşebilir. Çünkü "doğal" teriminin kullanımı ve "doğal" kav-

ramını çağrıştıran görsel unsurların kullanımı başka bir ürün grubu olan organik ürünleri çağrıştırabiliyor.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı mevzuatına göre hal kayıt sisteminde üreticiler bildirim yaparken taze sebze ve meyve için "organik", "iyi tarım" veya "geleneksel/konvansiyonel" ibarelerinden birini seçebiliyor. Başka bir kategori söz konusu değil ve yasal zemini olmadığı için de olmamalı. Oysa Kılavuz'a göre, piyasaya sunulan tüm taze sebze ve meyveler "doğal" kabul ediliyor. "Organik", "iyi tarım" veya "konvansiyonel", yasal dayanağı olan ve ürünleri ayrıştıran/kategorize eden birer nitelikken, Kılavuz'daki "doğal" kelimesi, bunları aynı potaya koyan ve bu nedenle algı karmaşasına ve haksız rekabete yol açabilecek bir terim. Son derece detaylı biçimde halk sağlığı, doğal varlıkların korunması, hayvan refahı gözetilerek kanunlaştırılmış; konvansiyonel tarım ve gıda ürünlerinde kullanılan birçok zirai mücadele ilacı, hormon, suni gübreler, işlemler ve gıda katkı maddelerinin yasaklandığı organik tarım ürünlerinin bile henüz ne anlama geldiği doğru biçimde algılanmamışken, halk arasında organik ürünlerden "daha sağlıklı" algısının yanı sıra, "insan eli ile yapılmamış", "tabii", "doğada rastlandığı gibi" anlamı çıkarılabilecek "doğal" kavramının gıdalar üzerinde kullanılması bu yönetmelik ve kılavuzun ilke, esas ve amaçları ile ters düştüğü gibi, haksız rekabet oluşturuyor.

Çiğ süt de doğal, UHT süt de!

Tüketiciyi yanıltabilecek bir diğer konu; çıkarılan çiğ süt tebliği de dikkate alındığında, herhangi bir pastörizasyon veya UHT işlemine tabi tutulmayan çiğ süte, UHT(uzun ömürlü) süte ve pastörize süte "doğal" denebilecek olması. Oysa çiğ süt, tüketici tarafından satın alındığı ana kadar herhangi bir işlemden geçmiyor. UHT sütlerin ise, üretimi sırasında yapılan ısıl işlemler sonucu doğal bileşenleri değişime uğruyor. Ayrıca çiğ süt işletmelerinin hastalıktan ari işletme olması zorunlu iken diğerleri için bu bir zorunluluk değil. Bu nedenle UHT sütlerde, çiğ süt ile birlikte doğal ifadesinin kullanılması tüketici açısından yanıltıcı oluyor.

"Doğal" teriminin pazarlama malzemesi olarak kullanılması yasaklansın

Yönetmeliğin amacına hizmet etmesi, haksız rekabetin önüne geçilmesi ve tüketici haklarının korunması açısından ilgili Kılavuz'da ve gerekiyorsa yönetmelikte bir an önce değişiklik yapılması gerekiyor. Yapılmasını önerdiğimiz değişiklikler;

- Yukarıda sıralanan gerekçelerden dolayı "doğal" kelimesinin kullanımına hiçbir şekilde izin verilmemesi; Bölüm 1 Madde 5 ve Bölüm 2 Madde 1'in bu bağlamda yeniden düzenlenmesi.

- Genel Uygulama Esasları Madde 3'e göre bir etiketin veya tanımlamanın yanıltıcı olarak kabul edilip edilmeyeceği değerlendirilirken gıdanın etiketlenmesi, tanıtımı, sunumu ve reklamı bir bütün olarak ele alınması gerektiğinden, "doğal" çağrışımı yapacak görsel malzeme kullanımına izin verilmemesi (örneğin, konvansiyonel süt ve süt ürünleri ambalaj ve reklamlarında, kapalı sistemde yetiştirilen inek yerine merada otlayan inek görseli kullanılarak yanıltıcı biçimde doğal algısı yaratılmasının önüne geçilmesi).

Gıda güvenliğimiz için imza topluyoruz

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne yukarıdaki taleplerimiz ile ilgili yazdığımız dilekçeye Müdürlük tarafından yapılan geri dönüşte, "Yönetmelik ve Kılavuzun esas amacı, dilekçenizde belirtildiği gibi tüketicilerin doğru bilgilendirilmesi olup, Kılavuzun revizyon çalışmalarında "doğal" ifadesinin kullanımına ilişkin görüşleriniz değerlendirmeye alınacaktır" cevabını aldık. Bu konuya, gerekli hassasiyetin gösterilip, gerekli değişikliklerin yapılacağına inanıyoruz.

Konunun hassasiyetini göz önünde bulundurarak, görüşlerimizi kamuoyu ile paylaşmak için ve "doğal" teriminin tüketiciyi yanıltıcı bir pazarlama malzemesi olarak kullanılmasını durdurmak, sağlıklı gıda hakkı ve gıda güvenliği için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na ve ona bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne iletmek üzere imza kampanyası başlattık.

Süt Sağma Makinesi Tekerleri

MLP Teker
Ø250-300mm
Taşıma Kapasitesi: 250-300kg

3302 SLP 100
Taşıma Kapasitesi
70kg

3305 SLP 125
Taşıma Kapasitesi
100kg

4102 DDB 080
Taşıma Kapasitesi
200kg

4102 DDB 150
Taşıma Kapasitesi
800kg

HAVALI TEKERLER

Ø200-457mm
Taşıma Kapasitesi
70-500kg

Her türlü zeminde kullanılır.
(Düz beton, çakıl, asfalt vb.)

Özellikleri
- **Zemin dostu**
- **Sessiz çalışabilme imkanı**
- **Gelen darbeleri azaltabilme**

Traktör Desenli

Pülverizatör Tekerleri

3205 Serisi
RMB Teker, Pimli Bağlantı
Ø100-150mm
Taşıma Kapasitesi
100-400kg

15 Temmuz Mahallesi Gülbahar Caddesi No:92 34212 Bağcılar İSTANBUL / TURKEY
T: +90 (212) 655 21 00 F: +90 (212) 550 35 29
www.kama.com.tr e-mail:satis@kama.com.tr

Türkiye süt sektörü

Tarık TEZEL
Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR)Başkanı

Türkiye'nin de üyesi olduğu Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Örgütü'nün (FAO) 2001 yılında aldığı karar uyarınca,üye ülkelerin neredeyse tamamında Dünya Süt Günü, her yıl 1 Haziran'da kutlanıyor. SETBİR de bu yıldan itibaren bu uluslararası karara uyarak Dünya Süt Günü'nü 1 Haziran'da kutlamaya karar verdi. Öyle umuyoruz ki Türkiye süt ve süt ürünleri sektörünün diğer sivil toplum örgütleri ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı da gelecek yıldan itibaren Dünya Süt Günü'nü 1 Haziran'da kutlayacaklar.

Süt ürünleri sektörü 500 bin kişiyi besliyor

Türkiye süt ve süt ürünleri sektöründe kamu otoritesinden onaylı ve denetimli 2150 işletme faaliyet gösteriyor. Sektör yılda 18 milyar TL ciro yaparken, 50 bin kişiye doğrudan istihdam sağlıyor. Yanı sıra 200 bin çiftçi, 200 bin satış noktası ve 50 bin nakliyeci de süt ve süt ürünleri sektöründen ekmek yiyor.

Üretilen çiğ sütün yarısı kayıtdışı işleniyor

Türkiye'de 2017 yılında 20.7 milyon ton çiğ süt üretildi. Bu miktarın yüzde 91'i inek, yüzde 6'sı koyun, yüzde 3'üise keçi sütü. Yine geçen yıl Türkiye'de süt ve süt ürünleri sanayi tarafından 1.55 milyon ton içme sütü, 133 bin ton süttozu, 60 bin ton tereyağı, 690 bin ton peynir, 1.17 milyon ton yoğurt, 717 bin ton ayran üretildi. Sanayi bu üretimi, 2017 yılında üretilen toplam inek sütünün yüzde 48,6'sını işleyerek gerçekleştirdi. Bir başka deyiş ile geçen yıl Türkiye'de üretilen sütün yarısı sanayi tarafından işlenirken, diğer yarısı kayıt dışı işletmelerde işleme tabi tutuldu, sokak sütü olarak tüketildi.

Bu yapı içinde SETBİR üyesi şirketler de günde toplam 27 bin ton süt işleyerek yer alıyorlar. Yılda

9.8 milyon tona denk gelen bu üretim miktarı, kayıtlı süt pazarının yüzde 97.4' üne, Türkiye'de bir yılda üretilen toplam süt miktarı olan 20.7 milyon tonun ise yüzde 47.3'üne karşılık geliyor.

Hedef, kişi başı 300 kilo süt ürünü tüketmek

Türkiye'de geçen yıl kişi başına 256.2 kilo süt ve eşdeğeri süt ürünü tüketildi. Bu miktar, FAO verilerine göre dünyada ortalama111.4 kilo, gelişmiş ülkelerde ise 300 kilonun üzerinde.

Gerek SETBİR üyesi süt ürünü üreticileri gerekse sektörün diğer paydaşları, halkımızın en kaliteli ve en hesaplı süt ürünlerine ulaşması, hayvansal proteinin en sağlıklı ürünlerini tüketmesi için canla başla çalışıyor. Ancak yukarıda ifade ettiğim ve her fırsatta vurguladığım gibi, tüketim yeterli değil. Halbuki kayıt içi üretim yapan süt ve süt ürünleri sektöründe üretim kapasitesi, bugünkünün çok üzerinde bir tüketimi karşılayabilecek seviyede. Bunun için yeterli kaynak, teknoloji ve bilgi birikimimiz var. Dolayısı ile hedefimiz, halkımızın tıpkı gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, kişi başı yılda en az 300 kilo süt ve eşdeğeri süt ürünü tüketmesi.

Sağlıklı süt

Ancak bu noktada çok büyük önem arz eden bir husus da bu süt ve süt ürünlerinin niteliği. Türkiye'nin seçimi sağlıklı süt olmalı. Pastörize edilmemiş çiğ süt, ambalajsız süt ürünü insan sağlığı için ciddi riskler taşıyor.Çiğ sütteki "patojen" yani hastalığa neden olan mikroorganizmalar,insanda vereme (Mycobacterium tuberculosis), "Q Ateşi" denilen ateşli bir hastalığa (Coxiella burnetti), bir adı da Malta Humması olan Brusella' ya (Brucellosis), tifoya (Salmonella) ve dizanteriye (Shigella) yol açar ve bunlar, eğer önlem alınmazsa salgın hastalığa dönüşür.

Fransız bilim insanı Louis Pasteur'ün 156 yıl önce (1862) bulduğu ve onun adını taşıyan yöntem, insanları çiğ inek sütüyle bulaşabilen bu ölümcül hastalıklardan korumayı başardı. Eğer bugün süt ve süt ürünlerinin pastörize edilip ambalajlanarak satıldığı ülkelerde insanlar sütten hastalık kapmıyorlar ise nedeni akıldır, bilimdir.

Ama ne yazık ki bugün ülkemizde bilimsel eğitimden geçmiş olmalarına rağmen kimi insanlar, uzmanı olmadıkları halde süt ve süt ürünleri hakkında ahkam kesmekte, tüketiciyi çiğ süt içmeye, ambalajsız ürün tüketmeye özendirmekte. Bu bilgi kirliliği, eğer önüne geçilmez ise halk sağlığını tehdit eden gelişmelere yol açabilir.

Süt sağlıktır. Ama pastörize edilmiş, hijyenik ambalaj ile korunmuş süt ve süt ürünü sağlıktır. Sokakta satılan, pastörize edilmemiş çiğ süt ve pastörize edilmemiş çiğ sütten yapılan her türlü süt ürünü ise risklidir, sakıncalıdır.

Hayvancılığa yatırım şart

Yukarıda ifade edilen kişi başı yılda en az 300 kilo süt ve eşdeğeri süt ürünü tüketme hedefine ulaşmak için yeterli hayvan kaynağına sahip olabilmeliyiz. Ancak bugün Türkiye'de sütte ve kırmızı ette yeterli hayvanımız yok. Her yıl giderek artan miktarlarda süt ve besi sığırı ithal ediyoruz. Eğer kendi hayvan kaynağımızı geliştiremezsek bu ithalat yarın da devam edecek.

Dolayısıyla her halükârda, bugün 80 milyon olan, 2023'te 84 milyon, 2050'de 93 milyon olması öngörülen nüfusumuzun süt ve hatta kırmızı et kaynaklı hayvansal protein ihtiyacını karşılayabilmek için hayvan sayımızı artırmak, bunun için de hayvancılığa yatırım yapmak şart.

Bu yatırım, nüfusumuzu yeterli miktarda hayvansal proteinle beslemekle kalmayacak, bu sayede gelişecek sağlıklı nesiller daha az hastaneye, daha az huzurevine ihtiyaç duyacak, hayvansal proteinle büyüyen nesiller daha çok keşfe ve icada imza atacak. Bu hayvansal proteinin kaynağı olan hayvanların yerinde beslenmesi ile köyden kente göç önlenecek, köylülükten çiftçiliğe geçilirken kent dışı hayatta da refah artarak kırsal kalkınma gerçekleşecek. Kentte de kırsalda da daha sağlıklı, daha verimli, daha mutlu ve refah içinde bir toplum olmanın yolu açılacak.

Tarımsal kaynaklar doğru yönetilmiyor

Dilek TOPRAK BUZ

Eskişehir Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü'nün eski Müdürü Ziraat Yüksek Mühendisi Halil Polat,- tarımda temel sıkıntının kaynak yetersizliği değil, mevcut kaynakların iyi, yönetilememesi olduğunu söylüyor.

Tarımın yeniden yapılandırılmasıyla Türkiye'nin bir yılda işsizliği üç puan aşağıya çekme, gübrenin tonunu 2 bin 200 lira yerine 200 liradan çiftçiye sunma ve iki yılda et fiyatlarını yarıya indirme imkanı olduğunu belirten Polat,meralar boş dururken et ithal ediliyorsa ülke tarımının yönetiminde bir sıkıntı olduğunu vurguladı.

Halil Polat

Tarımsal atıktan gübre üretimi

Eskişehir'de kendi geliştirdiği sistemle kurduğu Polat Organik Gübre tesisinde, tarımsal atıkları organik gübreye çevirerek önemli bir sürdürülebilir tarım örneği sergileyen Halil Polat, yine tarımsal artıklardan ürettiği organik sıvı gübreyi sektöre sunmaya hazırlanıyor. Çeşitli araştırma enstitülerinde bu konuyla ilgili dört araştırma projesi bitirdiğini ve sonuçların yayınlandığını ifade eden Polat, " O dönem model işletme geliştirmek için girişimlerim sonuçsuz bırakıldı. Emekli olduktan sonra KOSGEB kredisi ve kendi imkanlarım ile 2012 yılında model işletme tesisimi kurdum." diye konuştu. Polat, tesiste tarımsal atıkları gübreye dönüştürerek, bu sayede hem anızların yakılmasını engellemeye çalıştıklarını hem toprağı kimyasallardan koruduklarını hem de gübre konusunda dışa bağımlılığı en aza indirmek istediklerini belirtti.

Doğal gübre materyali yakılarak yok ediliyor

İthal ve kimyasal gübreye karşın ülke kaynaklarının önemine dikkat çeken Polat, kimsenin dikkatini çekmeyen sürdürülebilir yıllık 60 milyon tonluk doğal materyalinin yakılarak yok edildiğini ifade etti. Çiftçinin, tonu 2 bin 200 TL olan gübreye eş değer gübreyi, tonu 200 TL civarından alma şansı olduğunu dile getiren Polat, "Ülkemizde yıllık, 5,5 milyon ton kimyasal gübre tüketiliyor. Bunun 2,5 milyon tonu doğrudan ithal ediliyor, 3 milyon tonluk kısmının da hammaddesi ithal ediliyor ve çiftçiye tonu bin 500 TL ile 2 bin 200 TL arası fiyatla satılıyor" şeklinde konuştu.

Türkiye'nin 500 milyon nüfusu besleyecek tarımsal kaynağa sahip olduğunu iddia eden Polat, "bir tarım ülkesinde meralar boş ve et ithal ediliyorsa; bir taraftan saman ithal edip öbür taraftan anızları yakılıyorsa o ülkenin tarım sektörünün yönetiminde sıkıntı var demektir. Maalesef tarım sektörünün yönetilmesinde hantal ve oligarşik bir yapı vardır. Bu hantal yapının reorganize edilmesi lazım. Bunu sadece bugüne mal etmek haksızlık olur, geçmişte de tarım iyi yönetilemedi. Sıkıntı kaynak yetersizliğinde değil, sıkıntı tarımsal kaynakların yönetilmemesindedir" diye konuştu.

Et fiyatını düşürecek öneriler

Polat, yetiştiricinin en büyük girdisi olan yem maliyetlerinin düşürülebilmesi için hayvan yetiş-

tiricisinin kendi yemini kendisinin üretmesine imkan verilmesi gerektiğini ifade etti. Türkiye çayır ve mera envanterinin yeniden çıkartılarak ihtiyaç fazlası alanların hayvan yetiştiriciliği yapacak girişimcilere açılabileceğini öne süren Polat, "Meradan vatandaşa belli bir sayıda hayvan yetiştirme şartı ile ücretsiz pay ve destek verilebilir. Böylelikle merada hem yemi kendisi üretebilir hem de hayvanın doğal ortamında gezerek beslenmesi sağlanır. Bu da hayvancılık politikamızda doğal tarım olarak kabul gören açık hayvancılık sistemine geçişte önemli bir fırsat sunar" şeklinde konuştu.

Küresel ısınma ve erozyon

Türkiye'nin geleceğe yönelik tarımsal projeksiyonları olması gerektiğini söyleyen Polat, küresel ısınmanın ülkeye getireceği fırsatlara odaklanılmasının önemine değindi. Küresel ısınmaya bağlı olarak agroekolojik zonlarda (Tarımsal tabakalar) yukarı doğru değişim yaşanmaya başladığını belirten Polat, "Mesela buğday, pancar, mısır, pamuk üretimi daha yukarılara çıkacak, açılan yerlerde yani sahil bölgelerinde tropikal bitkilerin yetişmesi mümkün olacak. Bu konu üzerine araştırma yapılmalı, küresel ısınmaya bağlı bitki çeşitliliği araştırılarak fırsata çevrilmelidir" dedi. Bunun yanı sıra kuraklığa karşı deniz suyunun tarımda kullanılmasının da mümkün olduğunu vurgulayan Polat, "Üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke, kuraklıktan yakınmamalıdır" dedi. Birkaç yıl üst üste kuraklık yaşandığında ülkeyi besleyecek Çukurova, Menderes, Gediz, Bafra ve Çarşamba ovalarının deniz suyu ile alternatif olarak her zaman sulanabilir hale getirilmesi gerektiğini aktaran Polat, "deniz suyunun tarımda kullanılmasını sağlayan alternatif ucuz sistemler konusunda araştırmalar yapılmalı; güneş enerjisi kullanılarak hem arıtılmış su hem de tuz üretmek mümkündür." diye konuştu.

Erozyon konusunda ise göz ardı edilen bir fayda olduğuna dile getiren Polat, "kötü olan kontrolsüz erozyondur ama yağmurla birlikte ovalarda meydana gelen erozyon verimli toprağı ortaya çıkardığı için aksine faydalıdır." dedi. Polat, kendi sahillerimize dökülen nehirlerin bazı bölgelerinde erozyon teşvik bölgeleri oluşturularak yeni verimli ovaların ortaya çıkarılması gerektiğini söyledi.

Afetlerden zarar gören çiftçinin borcuna 1 yıl erteleme

Çeşitli afetlerden zarar gören çiftçilerin Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçlarının 1 yıl süreyle ertelenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 24 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Geçen seneye göre kararname 5 ay daha erken yayınlandı. Geçen yıl kararname 29 Kasım 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştı.

Kararnameye göre, deprem, şiddetli rüzgar,yangın, aşırı sıcak zararı, samyeli, çığ, heyelan, taban suyu yükselmesi, sel-su baskını, fırtına, aşırı yağış, aşırı kar yağışı, kar fırtınası, dolu, kırağı, don, kuraklık, yıldırım düşmesi, güneş yanıklığı ve hortum afetlerine maruz kalan ve bu afetler sebebiyle ekilişleri, ürünleri, hayvan varlıkları, tesisleri veya seraları zarar gören Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının diğer kayıt sistemlerine göre kayıtlı olup üretim faaliyetlerine devam eden gerçek veya tüzel kişi üreticilerin, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında olup Bakanlığın görev alanı içerisinde yer alan tarımsal amaçlı kooperatiflerin ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünün (diğer kamu kurum ve kuruluşları hariç) T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerine (TKK) olan düşük faizli kredi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları kapsamındaki kredi borçlarının ertelenmesini öngörüyor.

1 Ocak'tan geçerli olacak

Resmi Gazete'de yayınlanan kararname 1 Ocak - 31 Aralık 2018 dönemindeki hasarları kapsıyor. Ayrıca Bakanlar Kurulu Kararı'nda, çeşitli afetler nedeniyle zarar gören gerçek veya tüzel kişi üreticilerin T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan düşük faizli kredi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları kapsamındaki kredi borçlarının ertelenmesine dair " denilerek sadece düşük faizli krediler için erteleme yapılacak. Diğer kredilerle ilgili erteleme yok.

En az yüzde 30 zarar görenler yararlanacak

Bakanlar Kurulu Kararı'nda; "ekilişleri, ürünleri, hayvan varlıkları, tesisleri veya seraları en az yüzde 30 oranında zarar gören ve bu durumları il veya ilçe hasar tespit komisyonlarınca belirlenen gerçek veya tüzel kişilerin, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kullandırılan ve hasar tespit komisyonu kararı tarihi itibarıyla vadesi/taksit vadesi/hesap devresi henüz gelmemiş olmakla birlikte bir yıl içinde dolacak olan veya vadesinden itibaren 90 günlük süre içerisinde olan düşük faizli kredi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları kapsamındaki tarımsal kredi borçları, vadesinde/taksit vadesinde/hesap devresinde ilgili mevzuatına göre faiz tahakkuk ettirilmek suretiyle vade tarihlerinden/taksit vadelerinden/hesap devrelerinden itibaren bir yıl süreyle ertelenir." deniliyor.

Nasıl başvurulacak?

Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kullandırılan ve hasar tespit komisyonu kararı tarihi itibarıyla vadesi/taksit vadesi/hesap devresi henüz gelmemiş olmakla birlikte bir yıl içinde dolacak olan veya vadesinden itibaren 90 günlük süre içerisinde olan düşük faizli kredi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları kapsamındaki tarımsal kredi borçlar 1 yıl süreyle erteleniyor. Borçların ertelenebilmesi için hasar tespit komisyonu kararı tarihinden itibaren bir ay içerisinde Ziraat Bankası veya Tarım Kredi Kooperatiflerine yazılı olarak başvurulması gerekiyor. Ertelenen borçlara erteleme süresinde yüzde 3 faiz uygulanacak.

Ziraat Bankası birinci yıl için belirlenen yüzde 3 faiz oranıyla işlem yapmak kaydıyla, kendi uygulamaları çerçevesinde üreticilere birden fazla taksit belirleyebilecek. Ziraat Bankası borç ertelemeden öte son yıllarda yapılandırmayı ön planda tutuyor.

Devletin desteklemediği ürün; gül çiçeği

Sadece Isparta ve çevresinde yetiştirilen, Mayıs ve Haziran aylarında hasat edilen yağlık gül çiçeği üretimine devlet tarafından hiç bir destek verilmiyor.Bölgede mevsim şartlarına da bağlı olarak dekar başına yaklaşık 450 - 1000 kilo arası gül çiçeği hasat ediliyor.

Gül çiçeğinin buharlı su distlasyonu ile işlenmesinden gülyağı ve gül suyu, «-hekzan ekstraksiyonu (extraction) yöntemiyle işlenmesinden gül konkreti ve konkretten de etil alkol ekstraksiyonu ile gül absolütü üretiliyormektedir. 1 kg gül yağı elde etmek için yaklaşık 3.750 kg gül çiçeği, 1 kg gül konkreti elde etmek için de yaklaşık 350 kg gül çiçeği işlenmesi gerekmektedir.

Gül çiçeğinden ilk başlarda sadece gül yağı ve gül suyu elde edilirken, günümüzün teknolojisiyle artık 40'tan fazla gül ürünü elde etmek mümkün. Özellikle gül yağı, kozmetik sanayinin yanında gıda ve temizlik sanayinde de kullanılıyor. Gül çiçeğinden elde edilen özlerden, antioksidan ve antiseptik özelliği nedeniyle çeşitli deri hastalıkları ile bağırsak bozulmalarında, diş ağrıları ve göz iltihaplanmalarında yararlanılmaktadır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "2017 Gül Çiçeği Raporu"na göre, gül çiçeğinden üretilen gül yağı ve gül konkreti parfüm ve kozmetik sanayisinde kullanılan en pahalı ham maddelerdendir. Ülkemizde üretilen gül yağının yüzde 90'ı, gül konkretinin ise neredeyse yüzde 100'ü ihraç edilmektedir. Toplam uçucu yağ ihracatının yüzde 90 civarını gül yağı oluşturmaktadır.

Gülbirlik 3 bini aşkın ortağıyla üretim yapıyor

Gül çiçeği sektöründe faaliyet gösteren tek tarım satış kooperatif birliği olarak Gülbirlik; 1954 yılında kuruldu. Gülbirlik

6 bağlı kooperatifi, 3 bin 278 üretici ortağı, 4 ünite gül yağı tesisi ve 2 ünite gül konkreti tesisi ile faaliyetlerine devam ediyor. Ana faaliyet konusu "ROSE DAMASCENA" türü yağlık gül çiçeğini ortaklarından almak ve ürettiği gülyağı, gül konkreti (katı gülyağı) ve gül suyunu iç ve dış piyasaya satmaktır. Birliğin 50'ye yakın alım merkezinde gül çiçeği alımları gerçekleştirilmekte olup mevcut tesislerinde günlük 300 ton gül çiçeği işlenmektedir. Ayrıca, iyi tarım uygulamaları çerçevesinde çalışmalar yapılması ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması Birliğin hedeflerindendir.

En büyük üretici Türkiye ve Bulgaristan

Dünyada özellikle Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'da özellikleri birbirinden farklı 100'ü aşkın gül çeşidi bulunmaktadır. Ancak, "rosa damascena" uçucu yağ üretiminde en önemli gül türü olarak kabul edilmektedir. Dünyada yılda ortalama 15 bin ton civarında "Rosa damascena" türü gül çiçeği üretimi yapılmaktadır. Gül çiçeği üretimi yapan önemli ülkeler Türkiye ve Bulgaristan'dır. Her iki ülkede üretilen gül yağı ve gül konkretlerinin tamamı dünya parfüm ve kozmetik sanayisinde işlem görmektedir.

Diğer taraftan Fas, İran, Afganistan, Çin, Hindistan, bazı Kafkas ülkeleri, Suudi Arabistan ve bir kısım Kuzey Blok Ülkeleri'nde kısmi üretim yapılmakta olup, kesin üretim miktarları bilinmemektedir. Bunların dışında Çin'de yılda yaklaşık 6000-7000 ton civarında 'Rosa Chinensis' türü gül çiçeği üretimi yapılmaktadır.

DÜNYA GÜLÇİÇEĞİ ÜRETİMİ (TON)

YILLAR	TURKİYE	BULGARİSTAN
2010	6.000	5.000
2011	6.000	3.500
2012	6.500	4.500
2013	6.700	5.500
2014	6.750	6.000
2015	6.250	5.250
2016	7.250	5.750
2017*	8.500	7.000

Kaynak: Gülbirlik, *2017 verileri tahminidir.

Dünya ihtiyacının yüzde 60-65'i Iparta'dan

Gül çiçeği doğrudan tüketilen bir ürün değil.İşlenmesinden elde edilen gül yağı ve gül konkreti tüketiliyor.Dünya gülyağı ihtiyacının yüzde 60-65'i Isparta ve çevresinde üretilen gül çiçeklerinden karşılanıyor. Dünyada yıllık yaklaşık 3 bin 500 kilo civarında gül yağı ve 15 bin kilo civarında gül konkreti tüketildiği bilinmektedir. Fransa, İsviçre, Almanya, Amerika, Kanada, İrlanda, İspanya, Hollanda, Belçika, İngiltere, Japonya, S. Arabistan ve diğer körfez ülkeleri başlıca ithalatçı ülkelerdir.Türkiye' de üretilen gül yağının yaklaşık yüzde 5- 10 kadarı iç piyasada tüketiliyor. Geriye kalan gül yağı ile üretilen gül konkretinin tamamı ihraç ediliyor.

İhraç ürünü

Gül çiçeğinin işlenmesiyle elde edilen gül yağı ve gül konkreti iç ve dış ticarete konu olmakta ve ülkemizde gül çiçeğinden elde edilen bu ürünlerin tamamına yakını ihraç edilmektedir. Bunların yanında, yine gül çiçeğinden elde edilen gül suyundan da özellikle iç piyasada önemli bir gelir elde edilmektedir. Gül

çiçeğinden elde edilen ürünler tarımsal ekonominin bir değerinin olmasının yanında ciddi bir döviz geliri de sağlamaktadır. 2017 yılında değeri 2.5 milyon lira olan 350 ton civarında gül suyu yurtiçi pazarına arz edilmiştir. Az miktarda da olsa gül suyunun bir kısmı ihracata konu olmaktadır.

2017 yılında sadece Gülbirlik, yaklaşık 1milyon 94 bin 600 Avro değerinde 114 kg gülyağı ihraç etti. Yapılan 830 kg'lık gül konkreti ihracatından ise 893 bin Avro gelir elde edildi.. Gülbirlik gül suyunun yurt dışına ihracatı için çalışmalar başlatmış ve özellikle son 3 yıldır bu konudaki çabalarını artırmıştır. Birlik tarafından imal edilen gül suyunun yüzde 30'luk kısmı yurtdışına gönderilmektedir.

İhracat Avrupa'ya

Türkiye'nin gül yağı ihracatının çok önemli bir kısmı Avrupa ülkelerine yapılmaktadır. Bunların yanında Azerbaycan, ABD, Körfez ülkeleri, Irak, Hindistan, Hong Kong, Bahreyn ve Japonya da gül yağı ihraç ettiğimiz yerler arasındadır. 2017 yılında, gül yağı ihracı yaptığımız ülkelerden elde edilen gelirler göz önünde bulundurulduğunda Fransa, 11.7 milyon dolar ile ilk sırada yer alırken İngiltere 2.7 milyon dolar ile onu takip etmektedir.

Pazar talepleri göz önünde bulundurularak, yağ gülünün rekoltesinin fazla olduğu yıllarda, taze gül çiçeği kurutularak da değerlendirilmektedir. Bu amaçla, Basmakçı Gül Kooperatifi, ekolojik ve konvansiyonel gül yağı ve gül suyunun yanında her yıl 1 ton kadar kuru gül çiçeği üretimi yapmakta ve bu güller özellikle Fransa ve Almanya gibi AB Ülkelerine ihraç edilmektedir. Bu kurutma işlemi doğal ve suni kurutma olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmekte olup doğal kurutma temiz bir sergi veya tel raflar üzerinde gölge bir ortamda yapılmaktadır. Suni kurutma ise kurutma odalarında tel raflar üzerindeki gül çiçeklerine maksimum 38 o C kuru hava verilerek ve oda içerisindeki nemli havanın bir aspiratör yardımıyla dışarı atılmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Gülbirlik haricinde, Başmakcı Gülyağı Kooperatifi ve bazı firmalar da gül çiçeği alımı yapmaktadır. Bu özel firmalar gül çiçeğinin kalitesine göre bölge bölge fiyat ayrımı yapmakta, yağ oranı yüksek olan bölgelerde Birliğin verdiği fiyatın üstüne % 10-15 civarında fark ödemektedirler. Toplam üretimin % 75-85'ini özel firmalar satın almaktadır.

Bulgaristan'da destek var,Türkiye'de yok

Bulgaristan'ın en önemli tarım ürünlerinden biri olan gül, 16. yy 'da Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kazanlık Bölgesi'nde yetiştirilmeye başlanmıştır. Gül yetiştiriciliğinin Bulgaristan'daki tarım sanayisi için oldukça önemli bir değeri vardır. Üretilen gülün büyük kısmı gül yağı yapımında kullanılmaktadır.

1990'lara kadar devlet eliyle yürütülen gül üretimi ve ihracatı, günümüzde artık özel sektör tarafından yapılmaktadır. Bulgaristan'ın bir AB ülkesi olması dolayısı ile SAPARD (Special Accession Programme for Agricultere& Rural Development - Tarımsal ve Kırsal Kalkınma için Özel Eylem Programı) kapsamında gül çiçeği 1999 yılından 2011 yılına kadar destekleme programı içine alınmış ve üretilen gül yağına kg başına 500 £ destekleme ödemesi yapılmıştır. Yine 2007 - 2013 yılları arasındaki 'National Programme for Development of the Aromatic and Medicinal Crops' (Aromatik ve Tıbbi Ürünlerde Ulusal Destekleme Programı) kapsamında gül üretimi ve ihracatını desteklemek için çalışmalar yürütülmüştür.

Bulgaristan'da son dönemlerde, gül yağının üretim maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması ve korunmasına yönelik çalışmalar vardır.

Ayrıca, Bulgaristan Hükümetince verilen tarımsal destekler kapsamında gül yağı üretiminde kullanılan motorin, fuel-oil, elektrik ve doğal gaz gibi enerji kaynakları sektöre indirimli fiyatlardan verilmektedir. Öte yandan mevcut fabrikaların revizyonu ile yeni fabrikaların kurulmasında hibe desteği verildiği ve ihracatta da belirli oranlarda teşvikler yapıldığı bilinmektedir.

Türkiye'de gül çiçeği sadece Isparta ve çevresinde yetiştirildiğinden dar bir coğrafyaya hükmetmektedir. Gül üreticisine doğrudan destek, girdi desteği, prim ödemesi ve ihracat desteği uygulaması yapılmamaktadır. Yağ gülü, süs bitkisi statüsünden çıkarılıp yağlı tohumlu bitkiler ve endüstri bitkileri grubuna dâhil edilmiş,

mazot ve gübre desteğinde artış olmuştur. Gülbirlik bu sektörde faaliyet gösteren önemli bir üretici kuruluşudur. Birlik uygulamaları gül çiçeği piyasasının oluşumunda önem arz etmektedir.

Sorunlar ve çözüm önerileri

• Genelde tarımsal alanların ya kullanışsız olan yerlerine ya da kıraç yerlere dikim yapılmıştır. Son yıllarda yaşanan belirgin derece küresel ısınma sonucu kurak alanlara dikilen gülfidanlarında kurumalar görülmektedir. Ayrıca çiçek fiyatlarındaki piyasa koşullarına bağlı olarak yaşanan dalgalanmalar ekim ve dikim alanlarının daralmasına veya genişlemesine neden olmaktadır. Ülkemizde gül çiçeği üretimi için ayrılmış bir ekim dikim alanı bulunmazken dikim yapılan yerlerin birbirinden oldukça kopuk durumda olduğu görülmektedir. Ekim alanlarının birleştirilmesi ve sulanabilir yerlere dikim yapılması sektörün geleceği açısından önem arz etmektedir.

• Gül çiçeğinin işlenmesinden elde edilen gül yağı ve gül konkretinin pazarlanmasında bugüne kadar çok önemli bir problem yaşanmamıştır. Ancak Bulgaristan'ın Avrupa Birliği'ne girişi ile birlikte bu ürün için almış olduğu destek sayesinde ekim ve dikim alanlarını artırmış olması, Çin'in üretim alanlarını genişletmesi gül ve gülyağı üretimimizin geleceği açısından potansiyel bir tehlike olarak görülmektedir.

• Avrupa Birliği'nin Bulgaristan'daki üreticilere sağladığı destek karşısında, Türkiye için çok özel bir yeri olan gül çiçeği üretiminin de desteklenmesi ve dünya pazarlarında rekabet gücünün artırılması gerekmektedir.

• Ülkemizde Isparta Bölgesinde yaklaşık 10 bin dolayında ailenin gül çiçeği üretimi yaptığı bilinmektedir. Ancak, gül üreticisine herhangi bir doğrudan destek, prim ödemesi veya Gülbirliğe rekabet gücünü artıracak, maliyetlerini düşürecek herhangi bir devlet desteği yapılmamaktadır. Yağ gülü endüstri bitkilerine dâhil edilmiştir ancak bu üreticiye yeterli bir yardım sağlamamıştır. Tarım Havzaları Destekleme Modeline göre fark ödemesi sistemi kapsamına alınması ve üreticilere prim, teşvik ödemesi yapılması sektörün korunmasını ve gelişmesini sağlayacaktır. Sektördeki en büyük rakibimiz olan Bulgaristan'da hem gül üreticisi hem de sektördeki firmalar desteklenmektedir. Bilindiği üzere bu sorunların çözümü konusunda Birliklerin kendi imkânları yetersiz gelmektedir.

• Sınırlı bir bölgede üretimi yapılan gül çiçeği bir kültür ürünü olarak ele alınmalı ve bu kapsamda devlet desteğine ve korumasına tabi olmalıdır. Birlik ve kooperatiflere ürün teslimatı yapan ortaklarına yapılabilecek ürün alım desteği ve bölgenin önemli ürünü olan gül çiçeğinden elde edilen ürünlerin ihracatında teşvik verilmesi yerinde olacaktır. Bu teşvikten Kooperatif ve yerli firmaların ayrıcalıklı olarak faydalandırılması gerekmektedir.

• Diğer taraftan mevcut bahçelerde üretimi, kaliteyi ve randımanı iyileştirmek için gerekli tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

• Gül çiçeğinin işlenmeden önceki bekleme süresinin yağın kalitesine büyük etkisi vardır. Çiçeğin geç getirilmesi yağın kalitesini olumsuz anlamda etkilediğinden toplanan çiçeğin en kısa zamanda fabrikalara ulaştırılarak damıtılması gerekmektedir. Ayrıca gül çiçeği sabah toplanırsa çok daha verimlidir. Sabah hasat edilen ile akşam saatlerinde hasat edilen çiçeklerden elde edilen yağ miktarlarında ciddi farklar olmaktadır. Bu durum gül yağı üretiminde ekonomik kayıplara yol açmakta, çiçeklerden maksimum düzeyde verim alınmasını engellemektedir. Bu yüzden fiyatlandırma politikası revize edilmeli, teslim saatine göre fiyat belirlenmeli ve teşvikler verilmelidir.

• Üretim miktarında ve kalitesinde gerekli gelişmeyi sağlamak amacıyla klasik ve ekolojik üretim bölgeleri birbirinden ayrılarak organize gül ve gül ürünleri üretim bölgeleri oluşturulmalıdır. Yağ gülünün dikim alanları, ürün gelişimi ve çiçek rekoltesi belirlenerek gerçekçi bir üretim planlaması yapılmalıdır. Verim kayıplarını telafi edici bir "Gençleştirme Budaması Tazminatı" ödemesi yapılarak verim artışı sağlanabilir.

• Gül yağı ve gül konkreti gibi gül çiçeğinden elde edilen ürünler daha çok parfüm ve kozmetik sanayisinde kullanılır. Türkiye bu yönde daha yeni adımlar atmakta ve bu yüzden gül çiçeği sektörü de ağırlıklı olarak ihracata yönelik çalışmaktadır. Ancak ihracatta karşılaşılabilecek en ufak sorun bile sektörde ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Bölgedeki kurum ve kuruluşların işbirliğiyle bu potansiyelin kullanılması, parfüm ve kozmetik sanayinde gelişilmesi hem bölge hem de Türkiye için çok yararlı olacaktır.

• Ayrıca, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) nın çalışmaları sonucunda 2014 yılında günü birlik olarak başlatılan gül turizmi, 2017 yılında sektördeki diğer kuruluşların da faaliyetleri ile konaklamalı ve günü birlik olarak devam etmiştir. Gül hasadı zamanında yapılan kültür turlarının bölgeye yayılması ile birlikte, gül çiçeğinin tarım ürünü olması dışında, turizm öğesi olarak da markalaşmasının sağlanması amaçlanmakta olup bu yöndeki çalışmalar devam etmektedir.

• Sonuç olarak yağ gülü tarihi geçmişiyle birlikte kültürel bir değerdir. Hem yurtiçi hem de uluslararası pazarlarda gül üreticilerinin rekabet gücünün artırılması, gül yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi kırsal kalkınma ve sürdürülebilirlik açısından oldukça önemlidir.

Fındık üretimi düşerken, fiyatın yükselmesi bekleniyor

Her sezon öncesi olduğu gibi fındıkta farklı rekolte tahminleri var. İspanya'nın Sevilla kentinde 21-23 Mayıs tarihlerinde yapılan Dünya Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Kongresi' nde (INC) Türkiye'nin 2018 fındık üretimi 640 bin ton olarak açıklandı.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2018 yılı 1. Bitkisel Üretim Tahminine göre ise, geçen yıl 675 bin ton olan fındık üretimi yüzde 14 düşüşle 580 bin ton olacağı tahmin ediliyor.

Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Tarım İl Müdürlükleri aracılığıyla her yıl açıkladığı rekolte tahmini , ihracatçıların üretim tahminleri her yıl olduğu gibi, farklılık gösteriyor.

Yapılan ilk tahminler de yanıltıcı olabilir. Çünkü, Dünya Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Kongresi'nde yapılan tahmin ile Türkiye İstatistik Kurumu'nun tahmini,nden sonra hava şartlarının olumsuz etkileri oldu. Özellikle Batı Karadeniz'de aşırı yağışın etkisi ile dökülmeler oldu. Bu nedenle 2018yılı fındık üretiminin 500-550 bin ton seviyelerinde olması beklenebilir. Eğer bu seviyede bir üretim olursa Toprak Mahsulleri Ofisi'nin çok fazla alım yapmasına gerek kalmayabilir. Üretim az olacağı için fiyatın yükselmesi bekleniyor.

Normal olarak Ağustos'un ilk yarısı yeni ürün piyasaya çıkar. Fakat bir çok üründe olduğu gibi fındıkta da erken hasat bekleniyor.

Türkiye lider

Fındık üretiminde,ihracatında Türkiye'nin liderliği sürüyor. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 2017 Fındık Raporu'na göre, son beş yıllık ortalama verilere göre, dünyada yaklaşık 926 bin hektar alanda fındık üretimi yapılıyor. Dikim alanlarının ortalama yüzde 76'sı,üretimin yaklaşık yüzde 66'sı Türkiye'de. Türkiye'yi sırasıyla İtalya, Gürcistan ve Azerbaycan takip ediyor.

Dünyada üretilen fındık büyük ölçüde çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanılıyor. Son 5 yılda dünyada gerçekleştirilen fındık ve mamulleri ihracatına konu olan ürünlerin kabuklu fındık olarak karşılığı 681 bin ton. Bunun yüzde 75'ini Türkiye gerçekleştiriyor. Diğer önemli fındık ihracatçısı ülkeler İtalya, Gürcistan, ABD ve Azerbaycan'dır.

Fındık üretiminde ve ihracatında en büyük paya sahip olan Türkiye, tüketimde ise düşük seviyelerde. Üretilen fındığın yüzde 15 ila 20'si içerde tüketiliyor.

Sorunlara kalıcı çözüm için 10 öneri

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü yayınladığı "2017 Fındık Raporu"nda uzun vadeli ve kalıcı çözümlerin oluşturulabilmesi amacıyla yapılması gereken öneriler şöyle sıralanıyor:

1- Piyasanın kendi dinamikleriyle oluşacak istikrarlı bir fiyat seviyesi ile ülkemiz üretim miktarı avantajıyla piyasada düzenleyici ve belirleyici konumu korunmalıdır. Bu amaçla her yıl belirli bir miktar ürünün stok olarak tutulmasını sağlayacak bir mekanizma kurulmalıdır.

2- Doğal ekolojisinde üretim yapan üreticiler için serbest piyasada oluşan fiyatın üretim maliyetlerini karşılamaması durumunda, diğer tarımsal desteklerden yeterince yararlanamayan fındık üreticileri için telafi edici destekleme araçlarının devreye sokulması, alan bazlı gelir desteği uygulamasının bölgeler arası gelir farklılıkları da göz önünde bulundurularak havza bazlı olarak sürdürülmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

3- Üreticilerin piyasalarda daha güçlü bir aktör olmasını sağlamak amacıyla üretici

organizasyonları desteklenmeli, üretici ile örgütü arasındaki bağın güçlendirilmesi amacıyla fındık üreticilerine sağlanacak destekler bu üretici organizasyonları aracılığıyla verilmelidir.

4- Bir kısım fındık üreticisi büyük kentlerde ikamet etmekte ve fındığı ek gelir olarak görmekte olduğundan ürünlerini bekletmeksizin düşük fiyatlarla piyasaya arz etmektedirler. Bu durum geçimini sadece fındıktan sağlayan üreticiler olumsuz etkilenmektedir. Tarımsal faaliyetin başında bulunmayan, verimliliği ilke edinmeyen, resmi ikamet adresi ve sosyal güvencesi bakımından çiftçilik yapma imkanı olmayan kişilerin, üreticilere yönelik desteklerden yararlandırılmaması, bu tür desteklerin maliyetini de azaltacaktır.

5- Fındık üretimine izin verilen alanların dışındaki fındık üreticilerinin ülke ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen alternatif ürünlere yönelmesi için teşvik unsurları genişletilmelidir.

6- Arz fazlası sorunu, alternatif ürün projelerinin yanında talebin genişletilmesi; iç tüketimin ve özellikle ihracatın artırılması, yeni pazarların geliştirilmesi yoluyla çözüme kavuşturulmalıdır. Fındık pazarının genişlemesi, tüketimin artması ve yaygınlaşması için dünya pazarının durumu, potansiyel müşteri özellikleri dikkate alınarak, fiyat, tanıtım ve benimsetme faaliyeti gibi uzun vadeli politikalar ihmal edilmemelidir.

7- AB ülkelerinin yanı sıra üretim ve arz fazlası olduğu yıllar sıkıntı yaşanılmaması için deniz aşırı ülkelere özellikle Çin, Japonya Kore gibi Uzak Doğu ülkelerine fındık ihracatı yapılabilmesi için gerekli pazar araştırmaları yapılmalı ve Türk Fındığı adı ile tanıtım faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır.

8- İhracatın naturel fındıktan katma değeri yüksek fındık ürünlerine yönlendirilmesi için tedbirler geliştirilip uygulanmalıdır. Türk fındığının ihraç politikası, natürel iç fındığın yanı sıra, işlenmiş mamul ve yarı mamul oranı artırılacak şekilde olmalıdır. İşlenmiş ürünlerde Türk fındığını öne çıkararak, markalaşma yoluna gidilmelidir. Ülkemizde çikolata sanayii teşvik edilmeli, yeni ürün geliştirilmesi için AR-GE desteği verilmelidir.

9- Dünya ticaretinde gıda güvenliği ve kalitesi gibi unsurların önemi gün geçtikçe artmaktadır. Hatta ticaret yapabilmenin ön koşulu haline gelmektedir. Ülkemizin sahip olduğu potansiyelin değerlendirilebilmesi ve ihracat imkanlarının artırılabilmesi bakımından iyi tarım uygulamaları (EUREP-GAP), HACCP gibi gıda güvenliğini sağlamaya yönelik araçlar ile ISO 9000 gibi hem gıda güvenliği hem de kalite yönetim sistemleri yaygınlaştırılmalı, bu standartlar kapsamında üretim yapılması teşvik edilmelidir.

10- Fındık ihracatımızın önemli bölümünün yapıldığı, Avrupa Birliği ülkelerinde organik ürünlere olan talep de dikkate alındığında, organik fındık üretimine de gereken önem verilmelidir.

DÜNYA FINDIK ÜRETİMİ (KABUKLU/BİN TON)

ÜLKELER	2013	2014	2015	2016	2017	ORTALAMA
TÜRKİYE*	549.000	450.000	646.000	420.000	675.000	548.000
İTALYA	100.000	80.000	125.000	130.000	100.000	107.000
GÜRCİSTAN	40.000	35.000	50.000	60.000	60.000	49.000
AZERBAYCAN	35.000	30.000	40.000	50.000	45.000	40.000
ABD	40.200	36.300	27.850	37.800	34.000	35.230
İSPANYA	18.000	19.500	22.000	18.000	19.000	19.300
DİĞER	25.000	20.000	42.000	42.000	59.500	37.700
TOPLAM	**807.200**	**670.800**	**952.850**	**757.800**	**992.500**	**836.230**

Kaynak: INC,*TUIK

Çiftçilere özel emeklilik planı

Bireysel Emeklilik ve Hayat Sigortaları konusunda 1990 yılından bu yana faaliyet gösteren Anadolu Hayat Emeklilik, çiftçilere özel emeklilik planı sunuyor. Çiftçilere özel hazırladığı emeklilik planında, çiftçilere uygun ödemeler ile birikim yapma imkanı sağlanırken yüzde 25 devlet katkısı avantajından da yararlanıyorlar.

Anadolu Hayat Emeklilik'in Çiftçilere Özel Emeklilik Planı, çiftçilere bütçelerini sarsmadan birikim yapma ve emeklilik döneminde ek gelir elde etme imkanı sunarken, aile bireylerine de aynı avantajlarla emeklilik fırsatı tanıyor. Özellikle kırsal kesimde yaşayan ve geçimini tarım faaliyetleri üzerinden sağlayan, hasatlar sebebiyle ödemeleri dönemsel olarak gerçekleştirmek isteyen çiftçiler ve aile üyelerine özel olarak hazırlanan emeklilik planında, yüzde 25 devlet katkısı da elde ediliyor.

Anadolu Hayat Emeklilik Genel Müdürü M. Uğur Erkan, sosyal güvenlik danışmanlığı, hukuki danışmanlık gibi özel hizmetler ve 125 liradan başlayan katkı payı ile emeklilikte ek gelir elde etme imkânı sunduklarını belirterek, planın tüm detaylarının çiftçilerin ve ailelerinin ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alınarak belirlendiğini söyledi. Bu yeni ürünle, çiftçilerin ve ailelerinin sisteme dahil olma oranlarını artırmayı hedeflediklerini belirten Erkan, "En temel amacımız bireysel emeklilik sistemini yaygınlaştırarak, daha çok kişinin sisteme dahil olmasını ve emeklilikte elde edecekleri ek gelirle geleceklerini güvence altına almalarını sağlamak. Sahip olduğu özelliklerle son derece avantajlı olarak sunduğumuz Çiftçilere Özel Emeklilik Planı ile çiftçilere daha güvenli bir gelecek için destek olacağız" dedi.

ANADOLU HAYAT EMEKLİLİK